

Anale. 1683. (1)

A SHORT
Introduction
Edwards & F. Pope
GRAMMAR

Compiled and set forth
or the bringing up of all
those that intend to attain
to the knowledge of the
Latin Tongue.

London: Printed by
S. Kley & T. Longman
Printers to the King's most
Excellent Majesty, in
Latin, Greek and
Hebrew, 1758.
CUM PRIVILEGIO.

GRAMMATICA

DIALECTICA

RETORICA

MUSICA

ARITHMETICA

GEOMETRIA

ASTRONOMIA

no
Edward Pope His Book

Educ T 20917.58

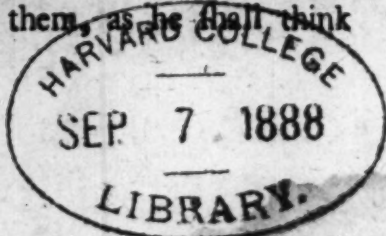
52528

Educ T 20917.58

Advertisement.

S. Buckley and T. Longman having purchased of the Family of the *Nortons*, the old Patentees, the Royal Grant and Privilege of printing *Lily's Grammar*, which, from the Time it was compiled, has by our several Kings and Queens successively been ordered *generally to be used in Schools*; have thought it their Duty and Interest to print an Edition of it, that has been revised and improved by a skilful Hand as much as the Nature of the Work would well admit: Hoping it will have the Approbation and Encouragement of those Gentlemen, who have the Care and Instruction of Youth.

At the same Time they have not the least Intention to suppress this *Common Lily's Grammar*, in the Form it now stands, and to substitute or impose the *improved Edition* in the Room of it; but will still keep this, as well as the other in Sale, leaving it to every Gentleman of the Profession to make use of either of them, as he shall think fit.

John S. West,
Tiverton, R.I.

ended, w
to Buil
Ground
Burden
Thing i
derstand
most nee
of obta
Guide,
whethe
that he
Trifles,
not;
things v
very ha
professe
ers C

T O T H E
R E A D E R .

 O exhort every Man to the Learning of Grammar, that intendeth to attain to the understanding of the Tongues (wherein is contained a great Treasure of Wisdom and Knowledge) it would seem much vain and little needful ; for as much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty ; and no Building be perfect, when as the Foundation and Ground-work is ready to fall, and unable to uphold the Burden of the Frame. Wherefore it were better for the Thing it self, and more profitable for the Learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have ; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest Guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it : and whether he shall oftner stumble at Trifles, and be deceived in light Matters, when he hath it not ; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who professed this Art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one : and if chance they

TO THE READER.

taught one Grammar, yet they did it diversly, and could not do it all best; because there is but one Best, neither, nesses not only in every Thing, but also in the manner of every Thing.

At for the Diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesty's Wisdom; who foreseeing the Inconvenience, and favourably providing the Remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned Men to be diligently drawn, and so to be set out, only: every where to be taught for the use of Learners, and for avoiding the Hurt in changing of School-masters.

The Variety of Teaching is diverse yet, and always will be; for that every School-master liketh that he knoweth, and seeth not the Use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest Mean and perfectest Kind, to bring a Learner to have a through Knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by Tryal an easier and readier way than the common sort of Teachers do, would say what he hath proved, and for the Commodity allowed; that others not knowing the same, might by Experience prove the like; and then by Proof reasonably judge the like; not hereby excluding the better way when it is found; but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest Point is, that the diligent Master make not the Scholar haste too much, but that he, in Continuance and Diligence of Teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward; for this posting Haste overthroweth and hurteeth a great sort of Wits, and casteth them into an Amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turn him: And then the Master thinketh the Scholar to be a Dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasy, and too hard for his Wit; and the

one

TO THE READER.

One hath an evil Opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of Teaching. Wherefore the best and chiefeft Point throughly to be kept is, that the Scholar have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not only it be not a Stop for him, but also a Light and Help unto the Residue that followeth. This shall be the Master's Ease, and the Child's Encouragement; when the one shall see his Labour take good Effect, and thereby in Teaching be less torment-ed; and the other shall think the thing the easier, and so with more Gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have, of every Declension of Nouns and Conjugation of Verbs, so many several Exam-ples, as they pass them, that it may seem to the School-master, no Word in the Latin Tongue to be so hard for that Part, as the Scholar shall not be able praiseably to enter into the forming thereof. And surely the Multitude of Examples (if the easiest and commonest be taken first and so come to the stranger and harder) must needs bring this Profit withal, that the Scholar shall best understand, and sooneft conceive the Reason of the Rules, and best be acquainted with the Fashion of the Tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by Cases; by Persons; that neither Case of Noun, nor Person of Verb can be required, that he cannot without Stop or Study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every Part; not by Rote, but by Reason, and is more cunning in the understanding of the Thing, than in the rehearsing of the Words (which is not pass a Quarter of a Year's Diligence, or very little more to a painful and diligen Man, if the Scholar have a mean Wit) then let him pass to the Concords, to know the Agreement of Parts among.

TO THE READER.

taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one Bestness not only in every Thing, but also in the manner of every Thing.

At for the Diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesty's Wisdom; who foreseeing the Inconvenience, and favourably providing the Remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned Men to be diligently drawn, and so to be set out, only: every where to be taught for the use of Learners, and for avoiding the Hurt in changing of School-masters.

The Variety of Teaching is diverse yet, and always will be; for that every School-master liketh that he knoweth, and seeth not the Use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest Mean and perfectest Kind, to bring a Learner to have a through Knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by Tryal an easier and readier way than the common sort of Teachers do, would say what he hath proved, and for the Commodity allowed; that others not knowing the same, might by Experience prove the like; and then by Proof reasonably judge the like; not hereby excluding the better way when it is found; but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefeft Point is, that the diligent Master make not the Scholar haste too much, but that he, in Continuance and Diligence of Teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward; for this posting Haste overthroweth and hurteth a great sort of Wits, and casteth them into an Amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turn him: And then the Master thinketh the Scholar to be a Dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasy, and too hard for his Wit; and the

one

one hath
is neith
best an
Scholar
learned
Stop fo
that fo
Child's
take go
ed; an
with n

In g
Nouns
ples, a
master
that P
enter i
of Exa
and so
this P
and so
acquai
profita
and hi
by Per
can be
tell.

nor re
learned

This
Part;
in the
of the
Dilige
Man,
to the

TO THE READER.

one hath an evil Opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of Teaching. Wherefore the best and chiefeft Point thoroughly to be kept is, that the Scholar have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not only it be not a Stop for him, but also a Light and Help unto the Residue that followeth. This shall be the Master's Ease, and the Child's Encouragement; when the one shall see his Labour take good Effect, and thereby in Teaching be less tormented; and the other shall think the thing the easier, and so with more Gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have, of every Declension of Nouns and Conjugation of Verbs, so many several Examples, as they pass them, that it may seem to the Schoolmaster, no Word in the Latin Tongue to be so hard for that Part, as the Scholar shall not be able praiseably to enter into the forming thereof. And surely the Multitude of Examples (if the easiest and commonest be taken first and so come to the stranger and harder) must needs bring this Profit withal, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the Reason of the Rules, and best be acquainted with the Fashion of the Tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by Cases; by Persons; that neither Case of Noun, nor Person of Verb can be required, that he cannot without Stop or Study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every Part; not by Rote, but by Reason, and is more cunning in the understanding of the Thing, than in the rehearsing of the Words (which is not past a Quarter of a Year's Diligence, or very little more to a painful and diligent Man, if the Scholar have a mean Wit) then let him pass to the Concord, to know the Agreement of Parts among

TO THE READER.

themselves, with like Way and Dilligence as is afore described.

Wherein plain and sundry Examples, and continual Rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all Fashions, shall make the great and heavy Labour so easy and so pleasant, or the framing of Sentences, that it will be rather a Delight unto them, that they be able to do well, than Pain in searching of an unused and unacquainted Thing.

When these Concords be well known unto them (an easy and pleasant Pain, if the Fore-Grounds be well and thoroughly beaten in) let them not continue in learning of the Rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty Book, wherein is contained not only the Eloquence of the Tongue, but also a good plain Lesson of Honesty and Godlineis, and thereof take some little Sentence as it lieth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the Book, or construing it thereupon. And if there fall any necessary Rule of the *Syntax* to be known, then to learn it as the Occasion of the Sentence giveth Cause that Day, which Sentence once made well, and as nigh as may be with the Words of the Book, then to take the Book and construe it, and so shall he be less troubled with the Parsing of it, and easiliest carry his Lesson in Mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more Negligence for both Parties) but I would all their Time they be at School they should never be idle; but always occupied in a continual rehearsing, and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little Lesson take a great deal of Time; and diligently Enquiring and Examining of the Parts and the Rules, not be so done

to quickly
in a wh
good ki
be adjo
be had
of his
A gr
Speaki
and ca
to Lat
and th
in his
speak
for th
deal
trary
Fu
canno
Book
wher
riwi
you
this
stan
him
T
the
his
out
ma
Ma
and
Re

TO THE READER.

to quickly and speedily as it might be thought to be; within a while, by this Use, the Scholar shall be brought to a good kind of Readiness of Making, to the which if there be adjoined some Use of Speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome Bitterness of his Learning.

A great Help to further this Readiness of Making and Speaking, shall be, if the Master give him an English Book, and cause him ordinarily every Day to turn some Part into Latin. This Exercise cannot be done without his Rules; and therefore doth establish them, and ground them surely in his Mind for Readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present Occasion is offered for the same. And it doth help his Learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin that cannot speak it, and when they read the Latin Word in the Book, can tell you the English thereof at any Time; but when they have laid away their Book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this Exercise helpeth this Sore well, and maketh those Words which he understandeth to be readier by Use unto him, and so perfecteth him in the Tongue handsomly.

These Precepts well kept, will bring a Man clean past the Use of this Grammar-Book, and make him as ready at his Book, and so meet to further things; whereof it were out of Season to give Precepts here; and therefore this may be, for this Purpose, enough, which to good School-Masters, and skilful, is not so needful; to other meaner and less practised it may be not only worth the Labour of Reading, but also of the Using.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, those words wherein the force of each Ensam^{ple} lieth, are noted with Letters and Figures, where need is: the governour, director, or guider, or that which is in place of it, with an ^a: the governed, or that which is guided by it with ^b: or if there be more governours, the first with ^a, the second with ^a^a: and so if more governeds, the first with ^b, the second with ^b^b: and sometimes the order is directed ^a,^b,^c: or by figures, and words of the same or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be: That so in saying the Ensamples, the Children may (where or when the Master pleaseth) render again only those words which are the ensample: saying, *Quis nisi^b mentis^a inops oblatum respuat aurum?* may repeat again, ^a *inops* ^b *mentis*. So throughout all the Latin Rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the Rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

The

The Latin Letters are thus written.

The capital letters. { A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T V U X Y Z.
A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T V U X Y Z.
The small letters. { a b c d e f g h i j k l m n o p q r r t
v u x y z.
a b c d e f g h i j k l m n o p q r r t
v u x y z.

*Letters are divided into Vowels
and Consonants.*

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Consonant is a Letter which must needs be sounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the Letters, except the Vowels, are Consonants.

A Syllable is the pronouncing of one Letter or more with one breath: as, *A-ve*.

A Diphtnong is the sound of two Vowels in one syllable; and of them there be four in number: namely, *e, æ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as, *Aeneas, cæna, audio, euge, hei*,

Instead of *e* and *æ* we commonly do pronounce *e*.

The Greek Letters are thus written.

The capital letters. { Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ
Υ Φ Χ Ψ Ω.
The small letters. { α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ
τ υ φ χ ψ ω.

P R E

P R E C A T I O.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cunctis naturæ viribus mihi infundisti, lumine divinæ gratiæ tuæ ut non modò quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indes benignitate tuâ, tum doctrinam pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. A M E N.

A P R A Y E R.

Omnipotent Lord and Merciful Father Maker of Heaven and Earth, which of thy free Liberality givest Wisdom abundantly to all that with Faith and full Assurance ask it of thee, beautify by the Light of thy Heavenly Grace the Towardness of my Wit, the which with all Powers of Nature thou hast poured into me; that I may not only understand those things which may effectually bring me to the Knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour; but also with my whole Heart and Will constantly follow the same, and receive daily Increase through thy bountiful Goodness towards me, as well in good Life as Doctrine; so that thou which workest all things in all Creatures, mayest make thy gracious Benefits shine in me, to the endless Glory and Honour of thine immortal Majesty. So be it.

AN INTRODUCTION TO THE

Eight Parts of Latin SPEECH.

IN Speech be these Eight Parts following:

Noun, Pronoun, Verb, Participle,	} decli- ned.	{ Adverb, Conjunction, Preposition, Interjection,	} undecl- ned.
---	------------------	--	-------------------

Of a Noun.

NOUN is the Name A Noun.
of a Thing that may
be seen, felt, heard, or
understood: As the
Name of my Hand in
Latin, is *manus*; the
Name of an House, is
domus; the Name of
Goodness, is *bonitas*.

Of Nouns, some Nouns
be Substantives, and of two
some be Adjectives. sorts.

A Noun Substan. A Noun
give is that standeth by himself, and requireth not Substan-
another Word to be joined with him to shew his tive.
Signification; as, *homo*, a Man; And it is declined
with one Article; as, *hic Magister*, a Master: Or
else with two at the most; as *hic & hæc parens*,
a Father or Mother.

A .

An Introduction to the

A Noun
Adjective.
tive.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self in Reason or Signification, but requireth to be joined with another Word; as, *bonus*, good, *pulcher*, fair. And it is declined either with three Terminations; as, *bonus*, *bona*, *bonum*: Or else with three Articles; as *hic*, *hæc*, & *hoc* *felix*, happy: *Hic*, *hæc* *levis*, & *hoc* *leve*, light.

Two
kinds of
Nouns
Substantives.

A Noun Substantive either is Proper to the thing that it betokeneth; as, *Edvardus* is my proper Name: Or else is common to more; as, *Homo* a Name common to all Men.

Numbers of Nouns.

IN Nouns be Two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular Number speaketh of but of one; as, *Lapis*, a Stone. The Plural Number speaketh of more than one; as, *Lapides* Stones.

Cases of Nouns.

Nouns be declined with Six Cases, Singularly and Plurally; the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative and the Ablative.

Nominative
case.

The Nominative Case cometh before the Verb, and answereth to this Question, Who or What? as, *Magister docet*, the Master teacheth.

Genitive.

The Genitive Case is known by this Token Of, and answereth to this Question, Whose or Whereof? as, *Doctrina Magistri*, the Learning of the Master.

Dative.

The Dative Case is known by this Token To, and answereth to this Question, To whom, or To what? as, *Do librum magistro* I give a Book to the Master.

Accusative.

The Accusative Case followeth the Verb, and answereth to this Question, Whom or What? as, *Ame magistrum*, I love the Master.

Vocative.

The Vocative Case is known by Calling or Speaking to; as, *O Magister*, O Master.

Ablative.

The Ablative Case is commonly joined with Pre-

Eight Parts of Speech.

3

by it *sepositio* serving to the Ablative Case; as, *De be joinegiſtro*, Of the Master. *Coram Magiſtro*, Before the pulcher. After.

Term Also In, With, Through, For, From, By and th threan, after the Comparative Degree, be Signs of : *Hic* Ablative Case.

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined :

<i>Homo</i> lar and peaket Number nes.	<i>Nominat. hic, hæc, hoc.</i> <i>Genitivo hujus.</i> <i>Dativo huic.</i> <i>Accus. hunc, hanc, hoc.</i> <i>Vocativo caret.</i> <i>Ablativo hoc, hic, hoc.</i>	Pluraliter	<i>Nominat. hi, hæ, hæc.</i> <i>G. horum, harum, horum.</i> <i>Dativo his. (rum;</i> <i>Accus. hos, has, hæc.</i> <i>Vocativo caret.</i> <i>Ablativo his.</i>

Genders of Nouns.

Enders of Nouns be Seven ; the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and Epicene.

The Masculine Gender is declined with this Article *Hic* ; as, *Hic vir*, a Man.

The Feminine Gender is declined with this Article *Hæc* ; as, *Hæc mulier*, a Woman.

The Neuter Gender is declined with this Article *Hoc* ; as, *Hoc saxum*, a Stone.

The Commune of two is declined with *Hic* and *hæc* ; as, *Hic & hæc parens*, a Father or Mother.

The Commune of three is declined with *Hic*, *hæc* and *hoc* ; as, *Hic, hæc & hoc felix*, happy.

The Doubtful Gender is declined with *Hic* or *hæc* ; as, *Hic vel hæc dies*, a Day.

The Epicene Gender is declined with one Article, and under that one Article both Kinds are signified ; as, *Hic passer*, a Sparrow. *Hæc aquila*, an eagle, both He and She.

The

An Introduction to the The Declensions of Nouns.

There be five Declensions of Nouns.

- I. **THE** first is when the Genitive and Dative Case singular end in *e*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative Plural in *e*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in Example.

Hæc
mensa.
Hic Po
eta Hic
& hæc
vena.

Singulariter {
Nominat. hæc musa.
Gen. hujus musæ.
Dativo huic musæ.
Accus. hanc musam.
Vocativo ô musa.
Ablat. ab hac musa.

Pluraliter {
Nominat. hæ musæ.
G. harum musarum.
Dativo his musis.
Accusat. has musas.
Vocativo ô musæ.
Ablat. ab his musis.

Note.

Note that *Filia* and *Nata* do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*. Also *Dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, *anima*, *famula*, *serva*, *socia*, *duæ*, *ambæ*, make the Dative and the Ablative Case plural in *abus* only.

II.

The second is when the Genitive singular ends in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in Example.

Hic vir.
Hic li
ber.
Hæc co
lus. Hic
logos.

Singulariter {
Nom. hic magister.
Gen. hujus magistri.
Dat. huic magistro.
A. hunc magistrum.
Voc. ô magister.
Ab. ab hoc magistro.

Pluraliter {
Nominat. hi magistri.
G. hor. magistrorum.
Dativo his magistris.
Accus. hos magistros.
Vocativo ô magistri.
Abl. ab his magistris.

Note.

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*; as, *Nominativo*

Right Parts of Speech.

5

Nominativo hic Dominus, Vocativo & Domine; except *Deus*, that maketh *& Deus, Filius & Fili, Genius & Genius*, and *meus, Vocativo mi*.

Nouns.

Dative
e in am
Ablative
Genitive
e in as
Ablative

When the Nominative endeth in *ius*, if it be a Note.

Proper Name of a Man, the Vocative shall end in *i*;

Nominativo hic Georgius, Vocativo & Georgi.

Also these Nouns following make their Vocative

end in *us*; as, *Agnus, lucus, vulgus, populus, cho-*

rus, fluvius, Bacchus.

Note also, that all Nouns of the Neuter Gender

of what Declension soever they be, have the No-

minative, the Accusative, and the Vocative alike

in both Numbers, and in the Plural Number they

end all in *a*.

e musæ
usarum
musis.
musas.
use.

s musis.
Dative
so Dea
, socia
ve Cæsa

As in Example.

<i>Nom. hoc regnum.</i> <i>Gen. huius regni.</i> <i>Dat. huic regno.</i> <i>Accus. hoc regnum.</i> <i>Voc. & regnum</i> <i>Abl. ab hoc regno.</i>	Pluraliter	<i>Nominat. hæc regna.</i> <i>G. horum regnorum</i> <i>Dativo his regnis.</i> <i>Accusat. hæc regna.</i> <i>Vocativo & regna.</i> <i>Ablat. ab his regnis.</i>	<i>Hoc.</i> <i>dam-</i> <i>nam.</i> <i>Hoc</i> <i>malum.</i> <i>Hoc</i> <i>verbum.</i>

ar ends
tive in
he No-
inative
tive in
like the

Except *Ambo* and *Duo* which make the Neuter

Gender in *o*, and be thus declined.

Nominativo Ambo, ambæ, ambo.

Genitivo Amborum, ambarum, amborum.

Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.

Accusativo Ambos, ambas, ambo.

Vocativo Ambo, ambæ, ambo.

A. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise *Duo*.

agistri.
rorum.
agistris.
agistro.
agistri.
agistris.
inative
s, No-
inativo

The third is when the Genitive singular endeth

in *is*. The Dative in *i*. The Accusative in *em*,

and sometime in *im*, and sometime in both. The

Vocative like the Nominative. The Ablative in *e*

and sometime in both. The Nominative plu-

ral in *es*. The Genitive in *um*, and sometime in *ium*.

The Dative in *bus*. The Accusative in *es*. The Vo-

cative like the Nominative. The Ablative in *bus*.

III

A

An Introduction to the

As In Example.

Hic pa- ter. Hic panis. Hoc opus. Hocce ut. Hæc nubes. Hic vel hæc fu- bo. Hæc vir- tus. Hoc ani- mal. Hoc cu- bile. Hoc cal- car.	Singulariter	Nominat. hic lapis. Gen. hujus lapidis. Dativo huic lapidi. Accus. hunc lapidem. Vocativo ô lapis. Ablat. ab hoc lapide.	Pluraliter	Nominat. hi lapides. Gen. horum lapidum. Dat. his lapidibus. Accus. hos lapides. Vocativo ô lapides. Ab. ab his lapidibus.
	Singulariter	No. hic & hæc parens. Gen. hujus parentis. Dativo huic parenti. Acc. hunc & hanc pa- (rentem. Voc. ô parens. (rente. Abl. ab hoc & hæc pa-	Pluraliter	No. hi & hæc parentes. Gen. horum & harum (parentum. Dat. his parentibus. Ab. ab his parentibus.

IV. The fourth is when the Genitive Case singular endeth in *us*. The Dative in *ui*. The Accusative in *um*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *u*. The Nominative plural in *us*. The Genitive in *ium*. The Dative in *ibus*. The Accusative in *us*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *ibus*.

As In Example.

Hic gra- dus. Hæc por- ticus. Hoc cor- ou.	Singulariter	Nominat. hæc manus. Gen. hujus manus. Dat. huic manui. Accus. hanc manum. Voc. ô manus. Abl. ab hac manu.	Pluraliter	Nomin. hæc manus. Ge. harum manuum. Dat. his manibus. Accus. has manus. Vocat. ô manus. Ab. ab his manibus.
---	--------------	--	------------	--

The fifth is when the Genitive and Dative Case singular do end in *ei*. The Accusative in *em*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *e*. The Nominative plural in *es*. The Genitive in *erum*. The Dative in *ebus*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *ebus*.

Eight Parts of Speech.

7

As in Example.

Nom. *hæc facies.*
Gen. *huius faciei.*
Dat. *huic faciei.*
Acc. *hanc faciem.*
Vocat. *ô facies.*
Ablat. *ab hæc facie*

Pluraliter

Nom. *hæ facies.*
G. *harum facierum.*
Dat. *his faciebus.*
Acc. *has facies.*
Vocat. *ô facies.*
Abl. *ab his faciebus.*

Hæc facies.
Hæc facies.

Note that all Nouns of the fifth Declension be of the Feminine Gender, except *meridies* and *dies*.

The declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three Terminations is thus declined, after the first and second Declension.

N. *bonus, bona, bonum.*
Gen. *boni, bonæ, boni.*
Dat. *bono, bonæ, bono.*
A. *bonum, bonâ, bonâ.*
V. *bone, bona, bonum.*
Abl. *bono, bonâ, bono.*

Pluraliter

No. *boni, bonæ, bona.*
G. *bonorum, bonarum.*
D. *bonis.* (*bonorum.*)
Ac. *bonos, bonas, bona.*
Voc. *boni, bonæ, bona.*
Ablativo *bonis.*

Niger, a, um.
Tardus, a, um.
Satur, a, um.

There are besides these, certain Nouns Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive Case singular in *ius*, and the Dative in *i*: which be these that follow, with their Compounds.

An exception

No. *unus, una, unum.*
Genitivo *unius.*
Dativo *uni.*
A. *unum, unam, unû.*
V. *une, una, unum.*
Abl. *uno, unâ, uno.*

Pluraliter

Nom. *uni, una, una.*
G. *unorum, unarum.*
Dat. *unis.* (*unorum.*)
Acc. *unos, unas, una.*
Voc. *uni, una, una.*
Ablativo *unis.*

Note that *unus, a, um*, hath not the Plural Number, but when it is joyned with a Word that lacketh the singular Number: as, *Unæ literæ, Una mensura.*

Note

In like manner be declined *totus, solus*, and also *alius, alius, alter, uter*, and *neuter*: saving that these five last rehearsed lack the Vocative Case.

Alius hath all and neuter

An Introduction to the

A Noun Adjective of three Articles is thus declined, after the third Declension.

In gens. Solders. Ipax. Vetus.	Singulariter	Nominat. hic, hæc & hoc felix. Gen. hujus felicis. Dat. huic felici. A. hunc & hanc felicem & hoc felix. Vocat. ô felix. Abl. ab hoc, hac & hoc felice vel felici.	Pluraliter	Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia. Ge. horum, harum & horum felicium. Dat. his felicibus. Ac. hos & has felices, & hæc felicia. V. ô felices, & ô felicia. Abl. ab his felicibus.
		No. hic & hæ tristes, & hoc triste. Gen. hujus tristi. Dat. huic tristi. Ac. hunc & hanc tristem, & hoc triste. V. ô tristi, & ô triste. Ablat. ab hoc, hac & hoc tristi.		Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia. Ge. horum, harum & horum tristium. Dat. his tristibus. Ac. hos & has tristes, & hæc tristia. V. ô tristes, & ô tristia. Ab. ab his tristibus.

Levis &
leve. Ce-
ler, cele-
ris & ce-
lere. Me-
lior &
melius.

Singulariter

Pluraliter

Comparison of Nouns.

Three
degrees
of com-
parison.
The Po-
sitive.
The Com-
parative.

Adjectives whose Signification may increase or be diminished, may form Comparison.

There be three Degrees of Comparison: The Positive, the Comparative, and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, *Durus*, Hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in Signification: as, *Durior*, Harder. And it is formed of the first Case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *or* and *us*: as of *Duri*, *hic & hæc durior, & hoc durius*: of *Tristi*, *hic & hæc tristior, & hoc tristius*: of *Dulci*, *hic & hæc dulcior, & hoc dulcius*.

The Su-
perla-
tive.

The Superlative exceedeth his Positive in the highest

highest D
rmed o
i, by p
issimus,
From
at follo
issimus.
issimus
m, plu
And i
fornee
issimus: a
Also t
ative by
umillim
Gracilis,
acillima
All oth
Rule
Also i
Magis
ne pius.

O

Tu, n
e Voc
To th
t, tut
Thel

Eight Parts of Speech.

9

Highest Degree: as, *Durissimus, Hardest.* And it is formed of the first Case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *s*, and *simus*, as of *Duri, durissimus*, of *Tristi tristissimus*, of *Dulci, dulcissimus*. From these general Rules are excepted these that follow: *Bonus, melior, optimus, Malus, peior*, Exception. *simus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus, multa, plurima, multum, plus, plurimum.*

And if the positive end in *er*, the Superlative is formed of the Nominative Case, by putting to *Atter. Teter. Accer.* *imus*: as, *Pulcher, pulcherrimus.*

Also these Nouns ending in *lis* make the Superlative by changing *lis* into *llimus*: as, *Humilis, humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.*

All other Nouns ending in *lis* do follow the general Rule aforegoing; as *Utilis, utilissimus.*

Also if a Vowel come before *us*, it is compared *Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.* *Magis and Maxime*; as, *Pius, magis pius, maxime pius. Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.*

OF THE PRONOUN.

Pronoun is a Part of Speech, much like to a Noun, which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*, whereof four have the Vocative Case; *Tu, meus, noster, and nostras*: and all others lack the Vocative Case.

To these may be added their Compounds, *Ego, tute, idem*, and also *Qui, quæ, quod.*

These eight Pronouns, *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste,*

Primitives. *iste, hic, and is*, be Primitives; so called, for because they be not derived of others. And they be also called Demonstratives, because they shew thing not spoken of before.

Relatives. And these six, *Hic, ille, iste, is, idem* and *qui*, be Relatives, because they rehearse a thing that was spoken of before.

Derivatives. These seven, *Mais, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*, be Derivatives; for they be derived of the Primitives, *mei, tui, sui, nostri* and *vestri*.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun these five things, Number, Case, and Gender, as are in a Noun Declension and Person, as here followeth.

The Declension of Pronouns.

There be four Declensions of Pronouns.

The first declension. These three, *Ego, tu, sui*, be of the first Declension and be thus declined.

Singulariter { *Nominativo Ego.*
Genitivo mei.
Dativo mihi.
Accusativo me.
Vocativo caret.
Ablativo à me.

Pluraliter { *Nominativo Nos.*
G. nostrum vel nostrum.
Dativo nobis.
Accusativo nos.
Vocativo caret.
Ablativo à nobis.

Singulariter { *Nominativo Tu.*
Genitivo tui.
Dativo tibi.
Accusativo te.
Vocativo ô tu.
Ablativo à te.

Pluraliter { *Nominativo Vos.*
G. vestrum vel vestrum.
Dativo vobis.
Accusativo vos.
Vocativo ô vos.
Ablativo à vobis.

Singul. and Plural. { *Nominativo caret.*
Genitivo sui.
Dativo sibi.

{ *Accusativo se.*
Vocativo caret.
Ablativo à se.

The second declension.

These six, *Ille, ipse, iste, hic, is, and qui*, be of the second Declension, and be thus declined.

Singul

Eight Parts of Speech.

11

Nom. <i>iste, ista, istud.</i>	Pluraliter	Nom. <i>isti, istæ, ista.</i>
Gen. <i>istius.</i>		Ge. <i>istorum, istarum,</i>
Dat. <i>isti.</i>		Dat. <i>istis. (istorum.)</i>
<i>Aistum, istam, istud.</i>		Acc. <i>istos, istas, ista.</i>
Vocativo caret.		Vocativo caret.
Abl. <i>isto, ista, isto.</i>		Ablativo <i>istis.</i>

Ille is declined like *Iste*, and also *Ipse*, saving that the Neuter Gender in the Nominative Case, and in the Accusative Case singular, maketh *ipsum*.

Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo hujus. Dativo hic: as afore in the Noun.

Nom. <i>is, ea, id.</i>	Pluraliter	Nominat. <i>ii, eæ, ea.</i>
Genitivo <i>eius.</i>		Ge. <i>eorum, earum, eorum.</i>
Dativo <i>ei.</i>		Dativo <i>iis velleis.</i>
Ac. <i>eum, eam, id.</i>		Accus. <i>eos, eas, ea.</i>
Vocativo caret.		Vocativo caret.
Ablat. <i>eo, eâ, eo.</i>		Ablat. <i>iis vel eis.</i>

N. <i>qui, quæ, quod.</i>	Pluraliter	N. <i>qui, quæ, quæ. (rum.)</i>
Genitivo <i>cujus.</i>		G. <i>quorum, quarum, quo-</i>
Dat. <i>cui. (quod.)</i>		Dat. <i>quibus vel queis.</i>
Acc. <i>quem, quam,</i>		Ac. <i>quos, quas, quæ.</i>
Vocat. caret. (<i>qui</i>)		Vocativo caret.
A. <i>quo, quâ, quo vel</i>		Abl. <i>quibus vel queis.</i>

Likewise *Quis* and *Quid* be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also *Quis-* is thus declined.

Nom. { <i>Quisquis.</i> }	Ac. { <i>Quicquid.</i> }	Ab. { <i>Quodquo.</i> }	The Com. pounds of <i>Quis</i> . Note.
{ <i>Quicquid.</i> }		{ <i>Quaqua.</i> }	
		{ <i>Quoquo.</i> }	

Where note that *Quid* is always a Substantive of the Neuter Gender.

These five, *Meus, tuus, suus, noster* and *vester*, are of the third Declension, and be declined like Nouns that gives three Terminations, in this wise.

An Introduction to the

Singulariter	N. meus, mea, meum.	Pluraliter	Nom. mei, meæ, meæ
	Gen. mei, meæ, mei.		G. meorum, mearum
	Dat. meo, meæ, meo.		D. meis. (meorum)
	A. meum, meâ, meû.		Acc. meos, meas, meos
	Voc. mi, mea, meum.		Voc. mei, meæ, meæ
	Ab. meo, meâ, meo.		Ablati vo meis.

So is *Noster* declined, and *Tuus*, *suus*, *vester*; following that these three last do lack the Vocative Case.

be
fourth
Declen-
sion.

Nostras, *Vestras*, and this Noun *Cujas*, be of the fourth Declension, and be thus declined.

Singulariter	N. hic & hæc nostras, & hoc nostrate,	Pluraliter	N. hi & hæc nostrate & hæc nostrati
	Gen. huius nostratis.		Ge. borum, harum
	Dat. huic nostrati.		horum nostrati
	A. hunc & hanc nostrate, & hoc nostrate.		Dat. his nostratibus
	Vocat. ô nostras, & ô nostrate.		A. hos & has nostrates & hæc nostrate
	Ab. ab hoc, hac & hoc nostrate vel nostrati.		Voc. ô nostrates, & nostratia.

Here is to be noted, that *Nostras*, *Vestras*, and this Noun *Cujas* be called *Gentiles*, because they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Persons.

Persons
three.

The first Person speaketh of himself as, *Ego* Nos We.

By the
Figure
Evocati-
on;

The second Person is spoken to; as, *Tu*, Thou; *Vos*, Ye. And of this Person is also every Vocative Case.

The third Person is spoken of; as, *Ille*, He; *Illud*, They. And therefore all Nouns, Pronouns and Participles be of the third Person; except *Ego*, *Tu*, and *Vos*.

OF A V E R B.

Verb is a Part of Speech, **A** Verb, declined with Mood and Tense, and betokeneth doing; as, *Amo* I love: Or suffering; as, *Amor*, I am loved: Or being; as, *Sum*, I am.

Of Verbs such as have Persons, be called Personals; as, *Ego amo*, *Tu a-*

as. And such as have no Persons, be called Impersonals; as, *Tædet*, it irketh. *Oportet*, it becometh.

Of Verbs Personals there be five kinds, **A**ctive, **P**assive, **N**euter, **D**eponent and **C**ommune. Verb
personals.

A Verb **A**ctive endeth in *o*, and betokeneth to do; as, *Amo* I love: And by putting to *r* it may be a **P**assive; as, *Amor*.

A Verb **P**assive endeth in *or*, and betokeneth to suffer; as, *Amor*, I am loved: And by putting away *r*, it may be an **A**ctive as, *Amo*.

A Verb **N**euter endeth in *o* or *m*, and cannot take *r* to make him a **P**assive; as, *Curro*, I run. *Sum*, I am. And it is Englished sometime **A**ctively; as, *Curro*, I run: And sometime **P**assively; as, *Ægroto*, I am sick.

A Verb **D**eponent endeth in *r*, like a **P**assive, and yet in Signification is but either **A**ctive; as, *Loquor verbum*, I speak a Word: Or **N**euter; as, *glorior*, I boast. Depo-
nent.

A Verb **C**ommune endeth in *r*, and yet in Signification is both **A**ctive and **P**assive; as, *Osculor te*, I kiss thee. *Osculor à te*, I am kissed of thee. Com-
mune.

MOODS.

Moods
fix.

THERE be six Moods; the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indica-
tive.

The Indicative Mood sheweth a Reason true or false; as, *Ego Amo*, I love. Or else asketh a Question; as, *Amas tu?* Dost thou love?

Impera-
tive.

The Imperative biddeth or commandeth; as, *Ama*, Love thou.

Optative

The Optative wisheth or desireth, with these Signs, *Would God*, I pray *God*, or *God grant*; as, *Ut nam amem*, I pray God I love; and hath commonly an Adverb of wishing joined with him.

Poten-
tial.

The Potential Mood is known by these Signs, *May*, *can*, *might*, *would*, *should*, *could*, or *ought*; as, *Amem*, I may or can love; without an Adverb joined with him.

Subjun-
ctive.

The Subjunctive Mood hath evermore some Conjunction joyned with him: As, *Cum amarem*, when I loved. And it is called the Subjunctive Mood, because it dependeth upon another Verb in the same Sentence, either going before or coming after: as, *Cum amarem, eram miser*, when I loved I was a wretch.

Infini-
tive

The Infinitive Mood signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither Number, nor Person, nor Nominative Case before him: and is known commonly by this sign *To*, as, *Amare*, To love. Also when two Verbs come together without any Nominative Case between them, then the latter shall be the Infinitive Mood: as, *Cupio discere*, I desire to learn.

GERUNDS

GERUNDS.

Here be moreover belonging to the Infinitive Mood of Verbs, certain Voices called Gerunds, ending in *di*, *do*, and *dum*: which have both the active and passive Signification: as, *Amandi*, loving, or of being loved. *Amando*, in loving, or being loved. *Amandum*, to love, or to be loved.

SUPINES.

Here be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in *um*, which is called the first Supine, because it hath the Signification of the Verb active: as *Eo amatum*, I go to love. And the other in *u*, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the Signification of the Verb passive: as, *Difficilis amatu*, Hard to be loved.

TENSES.

Here be five Tenses or Times: the Present Tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future Tense. The Present Tense speaketh of the time that is: as, *Amo*, I love.

The Preterimperfect Tense speaketh of the time perfectly past: as, *Amabam*, I loved or did love. The Preterperfect Tense speaketh of the time perfectly past, with this Sign *Habe*: as, *Amavi*, I have loved.

The Preterpluperfect Tense speaketh of the time more than perfectly past, with this Sign *Had*: as, *Amaveram*, I had loved.

The Future Tense speaketh of the time to come, with this Sign, *shall* or *will*: as, *Amabo*, I shall or will love.

P E R-

P E R S O N S.

Persons
three.

THERE be also in Verbs three Persons in both Numbers: as, *Singulariter*, *Ego amo*, I love. *Tu amas*, Thou lovest. *Ille amat*, He loveth. *Pluraliter*, *Nos amamus*, We love. *Vos amatis*, Ye love. *Illi amant*, They love.

C O N J U G A T I O N S.

Conju-
gations
four.

Except
Do and
its Com-
pounds,
when
they are
of the
first Con-
jugation.

VERBS have four Conjugations, which are known after this manner.

The first Conjugation hath *a* long * before *and ris*: as, *Amāre*, *Amāris*.

The second Conjugation hath *e* long before *and ris*: as, *Docēre*, *docēris*.

The third Conjugation hath *e* short before *and ris*: as, *Legere*, *legēris*.

The fourth Conjugation hath *i* long before *and ris*: as, *Audire*, *audiris*.

Verbs in *O*, of the four Conjugations, are to be declined after these Examples.

A Mo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audiui, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To hear.

Indic

Indicative Mood, Present

Tense singular.

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love,
or, or, or, or, or, or,
do love. doest love. doth love. do love. do love. do love

Mo, amas, amat. } Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet. } Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit. } Legimus, legitis, legunt
Audio, audis, audit. } Audimus, auditis, audiunt.

Amabam, } I loved or did love.
Docebam, } bas, bat. Plur. bamus, batis, bant;
Legebam, }
Audiebam }

Amavi, } I have loved.
Docui, } ist, it. Plur. imus, istis, erunt vel ēre,
Legi, }
Audivi, }

Amaveram, } I had loved.
Docueram, } ras, rat. Plur. ramus, ratis, rant;
Legeram, }
Audiveram, }

Amabo, } I shall or will love.
Docebo, } bis, bit. Plur. bimus, bitis, bunt.
Legam, } es, et. Plur. ēmus, ētis, ent.
Audiam, }

Imperative

Imperative Mood.

Love thou.	Love he, or let him love.	Love we, or let us love	Love ye	Loveth they, let them love
Present tense singular.	Ama, amet,	} Pl. amemus.	amate,	ament,
	amato: amato.		amatote: amantote	
	Doce, doceat,	} P. doceamus.	docete,	doceant
	doceto: doceto.		docetote: docentote	
	Lege, legat,	} Pl. legamus.	legite,	legant,
	legito: legito.		legitote: leguntote	
Audi, audiat,	} Pl. audiamus.	audite,	audiant	
audito: audito.		auditote: audiuntote		

Optative Mood.

God grant I love.

Present	Amem, ames, amet. Pl. ut. amemus, ametis, amet.	Tense singular.
Tense singular.	Doceam,	
Utinam	Legam,	as, at. Plur. utin. amus, atis, ant.
	Audiam,	
Preterimperfect	Amarem,	Would God I loved, or did love.
perfect	Docerem,	
Tense singular.	Legerem,	res, ret. Plur. utin. remus, retis, ret.
Utinam	Audirem,	
Preterperfect	Amaverim,	I pray God I have loved.
Tense singular.	Docuerim,	
Utinam	Legerim,	ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.
	Audiverim,	
Preterpluperfect	Amavisssem,	Would God I had loved.
perfect	Docuisssem,	
Tense singular.	Legisssem,	ses, set. Pl. utin. semus, setis, set.
Utinam	Audiusssem,	
Future	Amavero,	God grant I shall or will love hereafter.
Tense singular.	Docuero,	
Utinam	Legero.	ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.
	Audivero,	

Potentia Mood.

I may or can love.

Amem, ames, amet. *Pl.* amemus, ametis, ament.
 Present Tense
 Doceam, } as, at. *Plur.* amus, atis, ant.
 Legam, }
 Audiam, }

Amarem, } *I might, would, should, ought or*
 Docerem, } *could love.*
 Legerem, } *res, ret. Plur. remus, retis, rent.*
 Audirem, }

Amaverim, } *I might, would, should, or ought to*
 Docuerim, } *(have loved.)*
 Legerim, } *ris, rit. Plur. rimus, ritis, rint.*
 Audiverim, }

Amavissem, } *I might, would, should, or ought*
 Docuisssem, } *(to have loved.)*
 Legissem, } *ses, set. Plur. semus, setis, sent*
 Audivissem, }

Amavero, } *I may or can love hereafter.*
 Docuero, }
 Legero, } *ris, rit. Plur. rimus, ritis, rint.*
 Audivero, }

Subjunctive Mood.

When I love.

Amem, ames, amet. *P. cum* amemus, ametis, e ni
 Present Tense
 Doceam, } as, at. *Plur. cum* amus, atis, ant.
 Legam, }
 Audiam, }

Preter

<i>Preterim- perfect Tense sing.</i>	Cùm	Amarem,	}	<i>When I loved or did love.</i>
		Docerem,		
		Legerem,		
		Audirem,		
<i>Preterper- fect Tense singular.</i>	Cùm	Amaverim,	}	<i>When I have loved.</i>
		Docuerim,		
		Legerim,		
		Audiverim,		
<i>Preterplu- perfect Tense sing.</i>	Cùm	Amavissim,	}	<i>When I had loved.</i>
		Docuissim,		
		Legissim,		
		Audivissim,		
<i>Future Tense sing.</i>	Cùm	Amavero,	}	<i>When I shall or will love.</i>
		Docuero,		
		Legero,		
		Audivero,		

Infinitive Mood.

<i>Present and Preterim- perfect Tense.</i>	}	Amare,	To	}	love.
		Docere,			teach.
		Legere,			read.
		Audire,			hear.
<i>Preterperfect and Preter- pluperfect Tense.</i>	}	Amavisse,	To have or had	}	loved.
		Docuisse,			taught.
		Legisse,			read.
		Audivisse,			heard.
<i>Future Tense.</i>	}	Amaturum	esse, To	}	love
		Dociturum			teach
		Lecturum			read
		Auditurum			hear
<i>Gerunds.</i>	}	Amandi, of loving,	do, in	}	dum, to love.
		Docendi, of teaching,			dum, to teach
		Legendi, of reading,			dum, to read
		Audiendi, of bearing,			dum, to hear

Eight Parts of Speech.

21

love.	Amatum,	To	love.	Amatu,	To be	loved.
	Doctum,		teach.	Doctu,		taught.
retis, re	Lectum,		read.	Lectu,		read.
	Auditum		bear.	Auditu,		heard.

Participle	Amans, loving.
Present	Docens, teaching.
	Legens, reading.
	Audiens, bearing.

Participle	Amaturus, to love or about to love.
first	Docturus, to teach or about to teach.
ure Tense.	Leaturus, to read or about to read.
	Auditurus, to bear or about to bear.

Before we decline any Verbs in *or*, for supplying of many Tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb *Sum*, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus, To be.

Indicative Mood.

Present Tense	S	Um, I am : es, est. <i>Plural.</i> Sumus, estis, sunt.
ular.		
Imper-	E	eram, I was : eras, erat. <i>Plural.</i> eramus
tense fin.		eratis, erant.
eafter.	F	ui, I have been : fuisti, fuit. <i>Plur.</i> fuimus
se singul.		fuiſtis, fuerunt vel fuere.
super-	F	ueram, I had been : fueras, fuerat. <i>Plural,</i>
tense fin.		fueramus, fueratis, fuerant.
ure Tense	E	ro, I shall or will be : eris, erit. <i>Plural,</i> eri
ular.		mus, eritis, erunt.

Supine

Imperativ

Imperative Mood.

Present	Sis,	} be thou	Sit,	} Plur. Simus.	Sitis,	} Singular.		
Tense	Es,						Este,	
singul.	Eſto,		Eſto.				Eſtote.	

Optative Mood.

Present Tense ſing. Utinam	{	Sim, I pray God I be : ſis, ſit. Plur. utinam ſimus, ſitis, ſint.
Preterimperf. tence ſing. uti.		Effem, Would God I was : eſſes, eſſet. Plur. utinam eſſemus, eſſetis, eſſent.
Preterperfeſt Tence ſing. uti.	{	Fuerim, I pray God I have been : fueris, fuerit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperf. Tence ſing. uti.		Fuiſſem, Would God I had been : fuiſſes, fuiſſet. Plur. utin. fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.
Future Tence ſingular. utin.	{	Fuero, God grant I be hereafter : fueris, fuerit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Present Tense singular.	{	Sim, <i>I may or can be</i> : sis, sit. Plur. simis, sitis, sint.
Preterimperf. Tense singular.		Essem, <i>I might or could be</i> : esses, esset. Plur. essemus, essetis, essent.
Preterperfect Tense singular.	{	Fuerim, <i>I might, could, should, or ought to have been</i> : fueris, fuerit. Plur. fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperfect Tense singular.		Fuissem, <i>I might, could, should or ought to have been</i> : fuisses, fuisset. Plur. fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future Tense singular.	{	Fuero, <i>I may or can be hereafter</i> : fueris, fuerit. Plur. fuerimus, fueritis, fuerint.

Subju

Subjunctive Mood.

Present Tense	Sim, When I am: sis, sit. Plur. Cùm simus, sitis, sint.
Cùm	
Imperfect Tense	Essem, When I was: esses, esset. Plur. Cùm essemus, essetis, essent.
Superlative	Cùm
Perfect Tense	Fuerim, When I have been: fueris, fuerit; Plur. cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
Imperfect Tense	Cùm
Pluperfect Tense	Fuissem, When I had been: fuisses, fuisset; Plur. cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.
Plur. utinam	Cùm
Future Tense	Fuero, When I shall or will be: fueris, fuerit; Plur. cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
Plur. Cùm	

Infinitive Mood.

Present and Imperfect Tense.	Esse, To be.	Preterperfect and Preterpluperfect Tense.	Fuisse	To have or had been.
Future Tense.	Fore vel futurum esse, To be hereafter.			
Principle of Future Tense.	Futurus, to be or about to be.			

Verbs in Or of the four Conjugations be declined after these examples.

Mor, amāris vel amāre, amatus sum vel fui, amāti, amatus, amandus. To be loved.
Doceris vel docere, doctus sum vel fui, doceri, doctus, docendus. To be taught.
Legēris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, legendus. To be read.
Audiris vel audire, auditus sum vel fui, audiri, auditus, audiendus. To be heard.

Indicative Mood.

I am loved.

Present Tense sin.	{	Amor, amāris vel amāre, amatur.	}	Muraliter	{	
		Doceor, docēris vel docēre, docetur.				
		Legor, legēris vel legēre, legitur.				
		Audior, audiris vel audire, auditur.				

Preterim- perfect Tense sing.	{	Amabar,	}	I was loved	{	
		Docebar,				
		Legebar,				baris vel bare, batur. Plur. bam
		Audiebar,				bamini, bantur.

Preterper- fect Tense singular.	{	Amatus	{	I have been loved.	{	tus es vel fuisti, tu
		Doctus				vel fuit. Pl. ti sumus
		Letus				sum vel fuimus, ti estis vel fu
		Auditus				fui, ti sunt fuerunt vel fu

Preter- pluperf. Tense singul.	{	Amatus	{	I had been loved.	{	tus eras vel fueras, tus e
		Doctus				vel fuerat. P. ti eram
		Letus				eram vel fueramus, ti eratis vel
		Auditus				fueram, ratis, ti erant vel fuer

Future Tense sing.	{	Amabor,	}	I shall or will be loved.	{	
		Docebor,				beris vel bere, itur. Pl. bimur, im
		Legar,				
		Audiar,				eris vel ere, etur. Pl. emur, emini, en

Imperative Mood.

Be thou loved.	Let him be loved.	Let us be loved.	Be ye loved.	Let them be loved.
-------------------	----------------------	---------------------	-----------------	-----------------------

Present tense singular.	{	Amare, ametur,	{	Plur. a-	{	Amamini, amentur
		amator: amator.		memur.		amaminor: amantor
		Docere, doceatur,		P. doce-		Docemini, doceant
		docetor: docetor.		amur,		doceminor: docento
		Legere, legatur,		Pl. lega-		Legimini, legantur
		legitor: legitor.		mur.		legiminor: leguntor
Present tense singular.	{	Audire, audiatur,	{	P. audi-	{	Audimini, audiant
		auditor: auditor.		amar.		audiminor: audiu

Opta

Optative Mood.

God grant I be loved.

Amor, eris vel ere, etur. Pl. uti. amur, amini, entur.
 Docear, }
 Legar, } aris vel are, atur. Pl. uti. amur, amini,
 Audiar, } antur

Would God I were loved.

Amarer, }
 Doerer, }
 Legerer, } reris vel rere, retur. Pl. uti. remur,
 Audirer, } (remini, rentur.

I pray God I have been loved.

Amatus } sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tu s
 Doctus } sit vel fuerit. Plur. utin. ti simus vel
 Lectus } fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti si
 Auditus } vel fuerint.

Would God I had been loved.

Amatus } essem vel fuisset, tus esses vel fuisset,
 Doctus } tus esset vel fuisset. Plur. utin. ti es
 Lectus } semus vel fuisset, ti essetis vel fu
 Auditus } issetis, ti essent vel fuissent.

God grant I be loved hereafter.

Amatus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tu
 Doctus } erit vel fuerit. Plur. utin. ti erim
 Lectus } vel fuerimus, ti eritis vel fueritis
 Auditus } ti erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or can be loved.

Amor, eris vel ere, etur. Pl. amur, amini, entur.
 Docear, }
 Legar, } aris vel are, atur. Pl. amur, amini, antur
 Audiar, }

Preterimperfect Tense singular. { *Amarer,* } *I would, should, or ought to be loved.*
 { *Docerer,*
 { *Legerer,* } *reris vel rere, retur. Pl. remur,*
 { *Audirer,* } (mini, rentur)

I would, should, or ought to have been loved.
Preterperfect Tense singular. { *Amatus* } *sim vel fuerim, tus sis vel fueris*
 { *Doctus* } *sit vel fuerit. Plur. ti simus vel*
 { *Letus* } *rimus, ti sitis vel fueritis, ti*
 { *Auditus* } *vel fuerint.*

I would, should, or ought to have been loved.
Preterpluperfect Tense singular. { *Amatus* } *essem vel fuisset, tus esses vel fuisset*
 { *Doctus* } *tus esset vel fuisset. Plur. ti essem*
 { *Letus* } *vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis*
 { *Auditus* } *ti essent vel fuissent.*

I may or can be loved hereafter.
Future Tense singular. { *Amatus* } *ero vel fuero, tus eris vel fueris*
 { *Doctus* } *erit vel fuerit. Plur. ti erimus*
 { *Letus* } *fuerimus, ti eritis vel fueritis*
 { *Auditus* } *erunt vel fuerint.*

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present Tense singular. { *Amer,* } *eris vel ere, etur. P. cum emur, emini, et*
 { *Docear,*
 { *Legar,* } *aris vel are, atur. Pl. cum amur, a-*
 { *Audiar,* } (audiamur, audiuntur)

When I was loved.
Preterimperfect Tense singular. { *Amarer,*
 { *Docerer,*
 { *Legerer,* } *reris vel rere, retur Pl. cum rereris, retur*
 { *Audirer,* } (remini, rentur)

When I have been loved.
Preterperfect Tense singular. { *Amatus* } *sim vel fuerim, tus sis vel fueris*
 { *Doctus* } *sit vel fuerit. P. cum ti simus vel*
 { *Letus* } *rimus, ti sitis vel fueritis, ti simus*
 { *Auditus* } *fuerint.*

Preterpluperfect

Eight Parts of Speech.

27

When I had been loved.

eterplu-	Amatus	essem vel fuiffem, tu effes vel fuiſſes,
fect	Doctus	tus eſſet vel fuiſſet. <i>Plur.</i> cūm ti eſ-
nſe ſing.	Leſtus	ſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fa-
Cūm	Auditus	iſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

When I ſhall or will be loved.

ture	Amatus	ero vel fuero, tu eris vel fueris, tuſ
nſe ſin-	Doctus	erit vel fuerit. <i>Pl.</i> cūm ti erimus
lar.	Leſtus	vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ſi
Cūm	Auditus	erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

ſent	Amari,	To be	loved.
d Pre-	Doceri,		taught.
imper-	Legi,		read.
ſenſe.	Audiri,		heard.

eterper-	Amatum	To have or had been loved.	
ſ and	Doctum		
eterplu-	Leſum		eſſe vel fuiſſe.
ſ. tenſe.	Auditum		

emini, en	Amatum iri, vel amandum eſſe,	To be	loved	after
ture	Doctum iri, vel docendum eſſe,		taught	
nſe.	Leſum iri, vel legendum eſſe,		read	
	Auditum iri, vel audiendum eſſe		heard	

Parti-	Amatus,	loved.
le of the	Doctus,	taught.
eterper-	Leſtus,	read.
ſ Tenſe.	Auditus,	heard.

Parti-	Amandus,	To be	loved.
le of the	Docendus,		taught.
ture in	Legendus,		read.
	Audiendus		heard.

Of certain Verbs going out of Ru
which are declined and formed
in manner following.

Possam, potes, potui, posse, potens : To ma
can.

Volo, vis, volui, velle : volendi, volendo, vol
 dum : supinis caret : volens : *To will, or to be will*

Nolo, nonvis, nolui, nolle : nolendi, nolendo, *terpe*
 lendum : supinis caret : nolens : *To will, or be*
willing.

Malo, mavis, malui, malle : malendi; malen
 malendum : supinis caret; malens : *To have rat*
or to be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse : edendi,
 edendo, edendum : esum esu, vel estum estu : ede
 esurus vel esturus : *To eat.*

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri : factus, faci
 dus : *To be made, or to be done.*

Fero, fers, tuli, ferre : ferendi, ferendo, fere
 dum : latum, latu : ferens, laturus : *To bear or suff*

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, fer
 latus, ferendus : *To be born or suffered.*

Indicative Mood.

Present Tense Singular.

Possam, potes, potest
 Volo, vis, vult.
 Nolo, nonvis, nonvult
 Malo, mavis, mavult
 Edo, edis vel es, edit
 Fio, fis, fit. (vel est.
 Fero, fers, fert.
 Feror, ferris vel fer
 re, fertur.

Pluraliter.

Possumus, potestis, possu
 Volumus, vultis, volunt.
 Nolumus, nonvultis, nolu
 Malumus, mavultis, male
 Edimus, editis velestis, edu
 Fimus, fitis, fiunt.
 Ferimus, fertis, ferunt.
 Ferimur, ferimini, feru
 tur.

Preterit

of Ru
rmed
: To ma

endo, vol
o be will
molendo,
ll, or be
li; malen
have rath

edendi,
ctu : ede
tus, facie
ndo, fere
ar or suff
l fui, fer

is, possunt
volunt.
ltis, nolunt
ltis, male
estis, edu
t.
ferunt.
ni, seru

Preterit

An Introduction to the Imperative Mood.

Present Tense, singular.

Noli, nolito. <i>Pluraliter. Nolite, nolitote.</i>			
Es, esto:	edat,	edite, este,	Edant,
ede,	esto,	estote,	
edito:	edito:	editote:	edunto,
Fito tu:	Fiat,	Fite,	Fiant,
	Fito:	fitote:	fiunto.
Fer,	Ferat,	Ferte,	Ferant,
ferto:	ferto:	fertote:	ferunto.
Ferre,	Feratur,	Ferimini,	Ferantur
fertor:	fertor:	ferimur.	feruntor.

Optative Mood.

Present Tense sin- gular. Utinam	Possim,	Nolim,	is, it. <i>Plur. utinam</i> im
	Velim,	Malim,	itis, int.
	Edam,		
	Fiam,	as, at. <i>Plur. utinam</i> amus, atis, ant.	
Preterim- perfect Tense sin- gular. Utinam	Feram,		(ant
	Ferar, rar	is vel rare, ratur. <i>Pl. ut. amur, amir</i>	
	Possim,	Ederem,	
	Vellem,	vel essem,	es, et. <i>Plu. utin. em u</i>
Preterper- fect Tense singular. Utinam	Nollem,	Fierem,	etis, ent.
	Mallem,	Ferrem,	(rentu
	Ferrer, reris	vel rere, retur. <i>P. uti. remur, remin</i>	
	Potuerim,	Maluerim,	ris, rit. <i>Pluralit</i>
Preterper- fect Tense singular. Utinam	Voluerim,	Ederim,	<i>utinam</i> rimu
	Noluerim,	Tulerim,	ritis, rint.
	Factus	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus	
	Latus	ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint	
Preterplu- perfect Tense sing. Utinam	Potuissem,	Maluissem,	ses, set. <i>Plu. uti</i>
	Voluissem,	Edissem,	semus, setis, sen
	Noluissem,	Tulissem,	
	Factus	esset vel fuisset, tuseesses vel fuisset	
	Latus	tus esset vel fuisset. <i>Pl. uti. ti esse</i>	
		mus vel fuisset, ti essetis vel fuisset	

Futur

Eight Parts of Speech.

31

uture	Potuiro,	Maluero,	ris, rit. Plur. utinam
edant,	Voluero,	Edero,	rimus, ritis, rint.
se fin-	Noluiro,	Tulero,	
lar.			
edunt.			
tinam	Factus		ero vel fuero, tūs eris vel fueris, tūs erit
iant,	Latus		vel fuerit. P. ut. ti erimus vel fuerimus,
unto.			ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint

The Potential and the Subjunctive Moods are formed like the Optative in Voice, and do differ only in Signification and Sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present	Posse.	Preterperfect Tense.	Potuisse.
se and	Velle.		Voluisse.
eterim-	Nolle.		Noluisse.
f. tense.	Malle.		Maluisse.
	Edere vel esse.		Edisse.
	Ferre.		Tulisse.
	Fieri.		Factum esse vel fuisse
	Ferri.		Latum esso vel fuisse.

uture	Esurum esse.	Factum iri vel faciendum esse.
se.	Laturum esse.	Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and *queo* make *ibam* and *quibam* in the Preterperfect Tense of the Indicative Mood, and *ibo* and *quibo* in the Future Tense; and in all other Moods, and Tenses are varied like Verbs in *o* of the fourth conjugation, saving that they make their Gerunds, *quendi, cundo, cundum. Queundi, quendo, quendum.*

Of the Preterperfect Tense of the Indicative Mood, be formed the Preterpluperfect Tense of the same Mood; the Preterperfect Tense, the Preterpluperfect Tense, and the Future Tense of the Optative Mood, the Potential Mood, and the Subjunctive Mood; the Preterperfect Tense, and the Preterpluperfect Tense of the Infinitive Mood; as of

Tenses formed of the Preterperfect Tense

Future

Amare,

Amavi, are formed, *Amaveram, amaverim, amavisse*, by changing *i* into *e* short: And *Amavisse*, keeping *i* still.

Imper
sonals

Impersonals be declined throughout all Moods and Tenses in the Voice of the third Person singular only; as, *Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuit, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.*

And they have commonly before their English this Sign *It*; as, *It delighteth, Delectat. It cometh not, Non decet.*

OF THE PARTICIPLE

Participle is a part of Speech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, Case and Declension; and part of a Verb, as Tense and Signification; and part of both, as Number and Figure.

Four
kinds
of parti-
ciples.

There be four kinds of Participles: one of the Present Tense, another of the Preter Tense; one of the Future in *rus*, and another of the Future in *rus*.

Present
tense.

A Participle of the Present Tense hath his English ending in *ing*; as, *Loving*; and his Latin in *ens* or *ans*; as, *Amans, docens*. And it is formed of the Preterimperfect Tense of the Indicative Mood, changing the last Syllable into *ns*; as *Amaban, audiabam, auxiliabar, potens*.

The first
Future
in *rus*.

A Participle of the Future in *rus* betokeneth to do, like the Infinitive Mood of the Active Voice, as *Amaturus, To love or about to love*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *rus* *Doctus, docturus*.

Eight Parts of Speech.

33

A Participle of the Preter Tense hath his Eng-Preter
 ending in *d*, *t*, or *n*; as, *loved*, *taught*, *slain*:^{tenses}
 and his Latin in *tus*, *sus*, *xus*; as, *Amatus*, *visus*,
exus: And one in *uus*, as, *Mortuus*. And it is form-
 of the latter Supine, by putting to *s*; as, *Lectus*,
us, except *Mortuus*.

A Participle of the Future in *dus* betokeneth to The se-
 offer like the Infinitive Mood of the Passive Voice; cond Fu-
amandus, to be loved. And it is formed of the ture
 Genitive Case of the Participle of the Present Tense in
 changing *tis* into *dus*; as, *amantis*, *amandus*; le-^{tense in}
tis, *legendus*. And it is also found to have the Sig-
 nification of the Participle of the Present Tense:
Legendis veteribus proficis, in reading old Au-
 thors thou dost profit.

Of a Verb Active, and of a Verb Neuter, which Of an
 with the Supines, come two Participles, one of the active
 Present Tense, and another of the Future in *rus*; ^{come}
 of *Amo*, cometh *amans*, *amaturus*; of *Curro*, *cur-*^{two par-}
ans, *cursurus*.^{ticiplea.}

Of a Verb Passive, whose Active hath the Su-Of a pas-
 nes, come two Participles: one of the Preter sive
 Tense, and another of the Future in *dus*; as of ^{come}
amor cometh *amatus*, *amandus*,^{two.}

Of a Verb Deponent come three Participles: Of a de-
 of the Present Tense, one of the Preter Tense, ^{ponent}
 and another of the Future in *rus*; as of *Auxilior* ^{three.}
 cometh *auxilians*, *auxiliatus*, *auxiliaturus*.

And if the Verb Deponent do govern an Accusa-
 tive Case after him, it may form also a Participle
dus; as of *Loquor*, *loquendus*.

Of a Verb Commune come four Participles; as Of a
Largior cometh *largiens*, *largiturus*, *largitus*, *lar-*^{com-}
mdus.^{mune}

Participles of the Present Tense be declined like ^{four.} Partici-
 ouns Adjectives of three Articles; as, *Nominati-*^{ples}
hic, *hec* & *hoc amans*. Genitive *hujus amantis*.
ativo huic amanti, &c. ^{declined}
^{like Ad-}
^{jectives.}

Perti-

- Participles of other Tenses be declined like
 Nouns Adjectives of three divers endings ;
*Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata,
 amatum. Amandus, amanda, amandum.*

OF AN ADVERB.

N Adverb is a Part of Speech
 joined to the Verbs to de-
 clare their Signification.
 Of Adverbs some be of Time
 as, *Hodie, cras, heri, per-*
diè, olim, aliquando, nup-
quando. Some be of Place
 as, *Ubi, ibi, hic, istic, ill-*
intus, foris. Some be of
 Number ; as, *Semel,*

ter, quater, iterum.

- Order ; as, *Indè, deindè, denique, postremò.*
 Asking or doubting ; as, *Cur, quare, unde,*
quorsum, num, nunquid.
 Calling ; as, *Heus, ô, ehodum.*
 Affirming ; as, *Certè, nã, profectò, sanè, scilicet,*
licèt, estò.
 Denying ; as, *Non, haud, minimè, neustiquam,*
nequaquam.
 Swearing ; as, *Pol, ædepol, herclè, mediust-*
dus.
 Exhorting ; as, *Eja, agè, agitè, agedum.*
 Flattering ; as, *Sodes, amabò.*
 Forbidding ; as, *Ne.*
 Wishing ; as, *Utinam, si, ô si, ô.*
 Gathering together ; as, *Simul, unà, pariter,*
non modò, non solum.
 Parting ; as, *Seorsim, sigillatim, vicatim.*
 Choosing ; as, *Potius, imò.*

Some be of

Eight Parts of Speech.

35

A thing not finished ; as, *Penè, ferè, propè, vix, modò, non.*

Shewing ; as *En, ecce.*

Doubting ; as, *Forſan, forſitan, fortassis, fortasse.*

Chance ; as, *Fortè, fortuitò.*

Likeneſs ; as, *Sic, ſicut, quaſi, ſeu, tanquam, velut.*

Quality ; as, *Benè, malè, doctè, fortiter.*

Quantity ; as, *Multum, parum, minimum, paululum, plurimum.*

Comparison ; as, *Tam, quàm, magis, minus, maxime.*

Certain Adverbs be compared ; as, *Doctè, doctiſſimè, doctiſſimè. Fortiter, fortius, fortiffimè. Prope, propius, proximè.*

Alſo the Voices of Prepoſitions, if they be ſet alone, not having any Caſual Word to ſerve unto joined with them, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs ; as, *Qui umè non cavet, poſt dolebet,* He that bewareth not afore, ſhall be ſorry afterward. *Coram laudare, & clam vituperare inhoneſtum eſt,* In preſence to commend one, and behind the back to diſpraiſe, is an unhoneſt point.

OF A CONJUNCTION.

Conjunction is a Part of Speech that joineth Words and Sentences together.

Of Conjunctions ſome be Copulatives ; as, *Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.*

Disjunctives ; as, *Aut, ve, vel, ſeu, ſive.*

Diſcretives ; as, *Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.*

Cauſals ; as, *Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quod, quum, quoniam* and *quando* ſet for *quoniam*.

Some

An Introduction to the

- Conditionals ; as, *Si, fin, modo, dum, dummodo.*
 Exceptives ; as *Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam,*
 Interrogatives ; as *Ne, an, utrum, ne, anne, nonne.*
 Some be } Illatives ; as, *Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.*
 Adversatives ; as, *Etsi, quanquam, quam vis, licet, esto.*
 Redditives to the same ; as *Tamen, attamen.*
 Electives ; as, *Quam, ac, atque.*
 Diminutives ; as, *Saltem, vel.*

OF A PREPOSITION.

Preposition is a Part of Speech most commonly set before other Parts, either in Apposition ; as, *Ad patrem* ; or else in Composition ; as, *Indoctus.*

These Prepositions following serve to the Accusative Case.

<i>Ad, To.</i>	}}}	<i>Adversus,</i>	}	<i>Against.</i>
<i>Apud, At.</i>				
<i>Ante, Before.</i>		<i>Adversum,</i>		
<i>Cis,</i>	}	<i>On this side.</i>	}	<i>Extra, Without.</i>
<i>Citra,</i>				<i>Intra, Within.</i>
<i>Circum,</i>	}	<i>About</i>	}	<i>Inter, Between,</i>
<i>Circa,</i>				<i>Infra, Beneath.</i>
<i>Contra, Against.</i>	}	<i>Towards.</i>	}	<i>Juxta, Beside, or nigh to</i>
<i>Erga,</i>				<i>Ob, For.</i>

<i>Postè</i> , Behind.	<i>Ultra</i> , Beyond.
<i>Per</i> , By or through.	<i>Præter</i> , Beside.
<i>Prope</i> , Nigh.	<i>Supra</i> , Above.
<i>Propter</i> , For.	<i>Circiter</i> , About.
<i>Secundum</i> , } <i>After</i> .	<i>Usque</i> , Until.
<i>Post</i> ,	<i>Secus</i> , By.
<i>Trans</i> , On the further	<i>Versus</i> , Towards.
<i>Side</i> .	<i>Penes</i> , In the Power.

Where note, That *Versus* is set after his Casual Word; as, *Londinum versus*, Towards London. And likewise may *Penes* and *Usque* be set also.

These Prepositions following serve to
the Ablative Case.

<i>Ab, abs</i> , From or fro.	<i>Pro</i> , For.
<i>Cum</i> , With.	<i>Præ</i> , Before or in com-
<i>Coram</i> , Before, or in	parison.
Presence.	<i>Palam</i> , Openly.
<i>Secum</i> , Privily.	<i>Sine</i> ,
<i>De</i> ,	} Without.
<i>E</i> ,	<i>Absque</i> ,
<i>Ex</i> ,	<i>Tenus</i> , Until, or up to.

Where note, That if the Casual Word joined with *Tenus* be the Plural Number, it shall be put in the Genitive Case, and be set before *Tenus*; as *Aurium tenus*, Up to the Ears. *Genium tenus*, Up to the Knees.

Note also, That the Voices of Prepositions, being set alone without their Casual Words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

These

*These Prepositions following serve to
both Cases.*

In with this Sign *To*, to the Accusative Case: as, *In urbem*, Into the City. *In* without this Sign *To*, to the Ablative Case; as, *Inte spes est*, My hope is in thee, *Sub noctem*, A little before Night. *Sub iudicelis est*, The Matter is before the Judge. *Super lapidem*, Upon a Stone. *Super viridi fronde*, Upon a green Leaf. *Subter terram*, Under the Earth. *Subter aquis*, Under the Water.

OF AN INTERJECTION.

AN Interjection is a Part of Speech which betokeneth a sudden Passion of the Mind under an imperfect Voice.

Some are of Mirth; as, *Evax*, *vaha*.

Some are of Sorrow: *Heu*, *hei*.

Some are of

Dread; as *Atat*.

Marvelling; as, *Papa*.

Disdaining; as, *Hem*, *vah*.

Shunning; as, *Apage*.

Praising; as, *Euge*.

Scorning; as, *Hui*.

Exclamation; as, *Proh Deum atque hominum fidem*.

Curfing; as, *Vae, malum*.

Laughing; as, *Ha, ha, he*.

Calling; as, *Ebo, ho, io*.

Silence; as, *Au*, and such others.

THE

THE
CONCORDS
OF
LATIN SPEECH.

OR the due joining of Words in Construction, it is to be understood that in Latin Speech there be three Concord. The first between the Nominative Case and the Verb; The second between the Substantive and the Adjective; The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latin, look out the principal Verb. If there be more Verbs than one in a Sentence, the first is the principal Verb; except it be the Infinitive Mood, or have before it a Relative; as, *that*, *whom*, *which*, or a Conjunction; as, *ut*, *that*; *cum*, *when*; *si*, *if*; and such others.

When ye have found the Verb, ask this Question *who*, or *what*? and the Word that answereth to the Question shall be the Nominative Case to the Verb; except it be a Verb Impersonal, which will have

The Construction of the

no Nominative Case. And the Nominative shall be in making and construing Latin, be set before the Verb, except a Question be asked, and then the Nominative is set after the Verb, or after the Sign of the Verb; as, ^b *Amas* ^a *tu*? Lovest thou? ^b *Venitne* ^a *Rex*? Doth the King come?

Likewise if the Verb be of the Imperative Mood, as, ^b *Amas* ^a *tu*, Love thou. ^b *Amato* ^a *ille*, Let him love.

And sometime when this Sign *it* or *there* cometh before the English of the Verb; as, ^b *Est* ^a *liber meus*, It is my Book. ^b *Venit ad me* ^a *quidam*, There came one to me. And that Casual Word which cometh next after the Verb, and answereth to the Question *whom* or *what*? made by the Verb, shall commonly be the Accusative Case; except the Verb do properly govern another Case after him to be construed withal; *Si cupis* ^a *placere* ^b *magistro*, ^a *ut* ^b *re* ^b *diligentiā*, *nec* ^a *sis* *tantus* ^b *cessator*, *ut* ^b *calcabis* ^a *indigeas*, If thou covetest to please thy Master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need Spurs.

A Verb Personal agreeth with his Nominative Case in Number and Person; as, ^a *Præceptor* ^b *legis* ^a *vos* ^b *vero* ^b *negligitis*, The Master readeth, and ye regard not. Where note, That the first Person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominative Cases singular, with a Conjunction Copulative coming between them, will have a Verb Plural, which Verb Plural shall agree with the Nominative Case of the most worthy Person; as, ^a *Ego* & ^a *tu* ^b *sumus* *in tuto*, I and thou be in Safe-guard. ^a *Tu* & ^a *Pater* ^b *periclitamini*, Thou and thy Father are in Jeopardy. ^a *Pater* & ^a *Præceptor* ^b *accersunt* *te*, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a
Cases of di
accord
one Per
ratio ^b *es*
of Lov
that rem
^a *pectu*
reast, an
Here n
mood of
ng, or
he Nomi
urgere sal
morning
Multum
the mo.

W
wereth t
The A
Participle
Gender
incertā
ul Mat
colendu
meus
Where
worthy t
worthy
Many
Copulat
ective p
substant
Regina ^b

Whe

When a Verb cometh between two Nominative Cases of divers Numbers, the Verb may indifferent-ly accord with either of them, so that they be both of one Person; as, *Amantium* ^a *iræ amoris* ^a *redintegratio* ^b *est* The falling out of Lovers is the Renew-
ing of Love. *Quidenim nisi* ^a *vota* ^b *superfunt* ^c For
that remaineth save only Prayers? *Pectora percus-*
sus ^a *pectus quoque* ^a *robora* ^b *fiumt*, She struck her
breast, and her Breast turned into Oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive Mood of a Verb, or else a whole Clause afore-go-
ing, or else some Member of a Sentence may be
in the Nominative Case to the Verb; as, *Diluculo*
urgere saluberrimum ^b *est*, To rise betime in the
morning is the most wholesome thing in the World.
Multum scire vita ^b *est jucundissima*, To know much
is the most pleasant (or sweetest) Life of all.

The second Concord.

When ye have an Adjective, ask this Questi-
on *who* or *what*? and the Word that an-
swereth to the Question, shall be the Substantive to it.

The Adjective, whether it be a Noun, Pronoun, or
Participle, agreeth with his Substantive in Case,
Gender and Number: as, *Amicus* ^b *certus in* ^a *re*
incerta cernitur, A sure Friend is tried in a doubt-
ful Matter. *Homo* ^b *armatus*, a Man armed. *Ager*
colendus, a Field to be tilled. *Hic* ^a *vir*, this Man,
meus ^a *herus est*, is my Master.

Where note, That the Masculine Gender is more
worthy than the Feminine, and the Feminine more
worthy than the Neuter.

Many Substantives singular, having a Conjunction
Copulative coming between them, will have an Ad-
jective plural, which Adjective shall agree with the
Substantive of the most worthy Gender; as, *Rex* &
Regina ^b *beati*, the King and Queen are blessed.

Concord
1200

The Construction of the The third Concord.

When ye have a Relative, ask this Question *who or what?* and the Word that answereth to the Question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a Word that goeth before the Relative, and is rehearsed again of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in Gender, Number and Person; as, *Vir sapit qui pauca loquitur*, that Man is wise that speaketh few things or words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole Reason that goeth before him, and then he shall be put in the Neuter Gender, and singular Number; as, *Intempore veni, quod omnium rerum est primum*, I came in season, which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two Clauses or more, then the Relative shall be put in the plural Number; as, *Tu multum dormis, et sepe potas, quæ ambo sunt corporis inimica*, Thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the Body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a Relative; otherwise it is a Conjunction, which in Latin is called *quod* or *ut*; and in making Latin it may elegantly be put away, by turning the Nominative Case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive Mood; as, *Gaudeo quod tu benè vales; Gaudeo te benè valere*, I am glad that thou art in good Health. *Jubeo te abeas; Jubeo te abire*, I bid that thou go hence.

Many Antecedents singular, having a Conjunction Copulative between them, will have a Relative plural, which Relative shall agree with the Antecedent in the most worthy Gender; as, *Imperium et digni-*

• • dig
which
But
Gender
though
Mascul
them
tive b
• • cala
Arcu
rows

W
Relat
as, M
is tha
But
tween
he suc
Felix
is he v

As
the V
Give
as, Di
limun
most

No
Rule
tus, q
Verb

tis era
Ye
Relat
he co
Mood

⁂ dignitas^b quæ petiisti, the Rule and Dignity which thou hast required.

But in things not apt to have Life, the Neuter Gender is most worthy: Yea, and in such a case, though the Substantives or Antecedents be of the Masculine or of the Feminine Gender, and none of them of the Neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the Neuter Gender; as, *⁂ Arcus & ⁂ calami sunt^b bona*, the Bow and Arrows be good. *Arcus & ⁂ calami^b quæ fregisti*, the Bow and Arrows which thou hast broken.

The Case of the Relative.

WHEN there cometh no Nominative Case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb; as, *Miser est^a qui nummos^b admiratur*, Wretched is that Person which is in love with Money.

But when there cometh a Nominative Case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such Case as the Verb will have after him; as, *Felix^b quem^a faciunt aliena^a pericula cautum*, Happy is he whom other Mens Harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative Case to the Verb, so it may be the Substantive to the Adjective that is joined with, or that cometh after him; as, *Divitias amare noli^a, quod omnium est^b sordidissimum*, Love not thou Riches, which to do is the most beggarly thing in the World.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the Rule of the Relative; as, *Quis, uter, qualis, quantus, quotus*, &c. which evermore come before the Verb like as the Relative doth; as, *Hei mihi quatis erat! Talis erat, qualem nunquam^a vidi*.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive Mood that cometh after the Verb; as, *Quibus vo-*

The Construction of the

lūisti me gratias ^a *agere, egi*, What Person thou wiltst me to thank, I have thanked.

Sometime of a Participle; as, *Quibus rebus* ^a *adductus fecisti*? With what things moved didst thou it?

Sometime of the Gerund; as, *Quæ nunc non est* ^a *narrandi locus*, Which things at this present is no Time to tell.

Sometime of the Preposition set before him; as, *Quem* ^a *in locum deducta res sit, vides*, Unto what State the Matter is now brought thou seest.

Sometime of the Substantive that it doth accord with; as, *Senties* ^b *qui* ^a *vir sem*, thou shalt perceive what a Fellow I am. Albeit in this manner of speaking, *qui* is an Indefinite, and not a Relative.

Sometime of a Noun Partitive or Distributive; as, *Quarum rerum* ^a *utram minus velim, non facile possum existimare*, Of the which two things whether I would less have, I cannot easily determine.

Sometime it is put in the Genitive Case, by reason of a Substantive coming next after him; as, *Ego illum non novi*, *cujus* ^a *causa hoc incipis*, I knew him not for whose Cause thou beginnest this Matter.

Sometime it is otherwise governed of a Noun Substantive; as, *Omnia tibi dabuntur*, *quibus* ^a *opus habes*, All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an Adverb; as, *Cui utrum* ^a *obviandum procedam, nondum statui*, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the Ablative Case with this Sign *than*, and is governed of the Comparative Degree coming after him; as, *Utere virtute*, *quod* ^a *nihil est* ^a *melius*, Use Virtue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the Ablative Case absolute; as, *Quantus erat Julius Cæsar*, ^a *quo Imperatore, Romani primum Britanni-*

am ingre
Cæsar, u
into Bri

Also v
a thing
as, Ferru
wherev

Whe
tives of
with ei
latur;
which
stantiv

Lutel
called
Estne e

Cor

V

be the
Eloqu
Virg

• Deg
they
in on
ruin

W
an A

Adj
tive
hav

-Sub
lia,

mo
wit

am ingressi sunt? How worthy a Man was *Julius Cæsar*, under whose Condu^t the Romans first entred into Britain?

Also when it signifieth an Instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative Case; as, *Ferrum habuit, quose occiderit*, He had a Knife, wherewith he would have slain himself.

When a Relative cometh between two Substantives of divers Genders, it may indifferently accord with either of them; as, *Avis quæ passer appellatur*; or, *Avis qui passer appellatur*, the Bird which is called a Sparrow. Yea, though the Substantives be of divers Numbers also; as, *Estne ea Lutetia, quam nos Parisios dicimus?* Is not that called *Lutetia*, that we do call *Paris*? Or else, *Estne ea Lutetia, quos nos Parisios dicimus?*

Construction of Nouns substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the Genitive Case; as, *Facundia Ciceronis*, the Eloquence of Cicero. *Opus Virgilii*, the Work of Virgil. *Amator studiorum*, a Lover of Studies. *Dogma Platonis*, the Opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one Case; as, *Pater meus vir, amat me puerum*, my Father being a Man, loveth me a Child.

When the English of this Word *res* is put with an Adjective, ye may put away *res*, and put the Adjective in the Neuter Gender, like a Substantive; as, *Multa me impedierunt*, many things have letted me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective; as, *Pauca his similia*, a few things like unto these. *Nonnulla hujusmodi*, Many things of like sort.

An Adjective in the Neuter Gender put alone without a Substantive, standeth for a Substantive,

The Construction of the

and may have a Genitive Case after him, as if it were a Substantive; as, ^a *Multum* ^a *lucris*, much Gain. ^a *Quantum* ^b *negotii*, How much Business. ^a *Id* ^b *operis*, that Work.

Words importing Endowment of any Quality or Property, to the Praise or Dispraise of a thing, coming after a Noun Substantive, or a Verb Substantive, may be put in the Ablative Case, or in the Genitive; as, ^a *Puer* ^b *bona indole*, or ^a *Puer* ^b *bona indolis*, a Child of good Towardness. ^a *Puer* ^b *boni ingenii*, or ^a *Puer* ^b *bono ingenio*, a Child of a good Wit.

Opus and *usus*, when they be Latin for need, require an Ablative Case; as, *Opus est mihi tuo* ^b *iudicio*, I have need of thy Judgment. *Viginti* ^b *minis* ^a *usus est filio*, my Son hath need of twenty Pounds.

Construction of Adjectives.

The Genitive Case.

Adjectives that signify Desire, Knowledge, Remembrance, Ignorance or Forgetting, and such other like, require a Genitive Case; as, ^a *Cupidus* ^b *auri*, Covetous of Money. ^a *Peritus* ^b *belli*, Expert of Warfare. ^a *Ignarus* ^b *omnium*, Ignorant of all things. ^a *Fidens* ^b *animi*, Bold of Heart. ^a *Dubius* ^b *mentis*, Doubtful of Mind. ^a *Memor* ^b *præteriti*, Mindful of that is past. ^a *Reus* ^b *furti*, Accused of Theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain Nouns of Number require a Genitive Case; as, *Aliquis*, *uter*, *neuter*, *nemo*, *nullus*, *solus*, *unus*, *medius*, *quisque*, *quisquis*, *quicunque*, *quidam*, *quis* for *aliquis*, or *quis* an Interrogative; as, *Unus*, *duo*, *tres*, *primus*, *secundus*, *tertius*, &c. as, ^a *Aliquis*, ^b *nostrum*; ^a *Primus* ^b *omnium*.

When a Question is asked, the Answer in Latin must be made by the same Case of a Noun, Pro-

nom

oun or Participle, and the same Tense of a Verb,
 at the Question is asked by ; as, ^a *Cujus est fundus?*
 vicini. *Quid* ^a *agitur in ludo literario?* ^b *studetur.*
 except a Question be asked by *Cujus*, *ja*, *jum* ; as,
Cuja est sententia? ^b *Ciceronis.* Or by a Word that
 may govern divers Cases ; as, ^b *Quanti* ^a *emisti li-*
^b *brum?* ^b *Parvo.* Or except I must answer by one of
 these Possessives, *Meus*, *tuus*, *suns*, *noster*, *vester* ; as,
Cujus est domus? *non* ^b *vestra*, *sed* ^b *nostra.*

Nouns of the Comparative and the Superlative
 Degree, being put Partitively, that is to say, having
 after them this English *of* or *among*, require a Geni-
 tive Case ; as, ^b *Aurium* ^a *mollior est sinistra*, Of the
 ears the left is the softer. *Cicero* ^b *Oratorum* ^a *elo-*
^b *quentissimus*, Cicero the most eloquent of Orators.
 Nouns of the Comparative Degree having *than* or
 after them, do cause the Word following to be the
 Ablative Case ; as, ^a *Frigidior* ^b *glacie* More cold
 than Ice. ^a *Doctior* ^b *multo*, Better learned by a great
 deal. *Uno* ^b *pede* ^a *altior*, Higher by a foot.

The Dative Case.

Adjectives that betoken Profit or Disprofit, Like-
 ness or Unlikeness, Pleasure, Submitting, or
 belonging to any thing, require a Dative Case ; as,
labor est ^a *utilis* ^b *corpori*, Labour is profitable to the
 body. ^a *Æqualis* ^b *Hectori*, Equal to Hector. ^a *Ido-*
^b *neus* ^b *bello*, Fit for War. ^b *Jucundus* ^b *omnibus*, Plea-
 sant to all Persons. ^b *Parenti* ^a *supplex*, Suppliant to
 his Father. ^b *Mibi* ^a *proprium*, Proper to me.

Likewise Nouns Adjectives of the Passive Signi-
 fication in *bilis*, and Participials in *dus* ; as, ^a *Flebi-*
^b *lis*, ^a *stendus* ^b *omnibus*, To be lamented of all Men.
^a *Formidabilis*, ^a *formidandus* ^b *hosti*, To be feared
 of his Enemy.

The Accusative Case.

The Measure of Length, Breadth or Thickness
 of any thing, is put after Adjectives in the Ac-
 cusative

The Construction of the

cusative Case, and sometime in the Ablative Case; as, *Turris* ^a *alta* ^b *centum pedes*, a Tower a hundred Foot high. *Arbor* ^a *lata* ^b *tres digitos*, a Tree three Fingers broad. *Liber* ^a *crassus* ^b *tres pollices*, ^a *tribus pollicibus*, a Book three Inches thick.

The Ablative Case.

Adjectives signifying Fulness, Emptiness, Plenty, or Want, require an Ablative Case, and sometime a Genitive; as, *Copius* ^a *abundans*. *Crumb* ^b *thymo* ^a *plena*. *Vacuis* ^b *ira*, ^b *ira*, *ab ira*. *Nulla* ^a *epistola* ^a *inanis* ^b *re aliquâ*. *Ditissimus* ^b *agri*. *Stultum* ^a *plena* *sunt omnia*. *Quis nisi* *mentis* ^a *inops*, *oblatus* ^a *respuat aurum*? *Integer* ^b *vita*, ^b *scelerisque* ^a *peritus*, *Non eget Mauri jaculis nec arcu*. *Expers* ^a *omnium*. *Corpus* *inane* ^b *anima*.

These Adjectives, *Dignus*, *indignus*, *præditus*, *contentus*, with such others, will have an Ablative Case; as, *Dignus* ^b *honore*. *Captus* ^b *oculis*. *Virtute* *præditus*. *Paucis* ^a *contentus*.

Where note, That *Dignus*, *indignus* and *contentus* may instead of an Ablative Case have an Infinitive Mood of a Verb; as, *Dignus* ^b *laudari*, worthy to be praised. *Contentus* *in pace* ^b *vivere*, content to live in Peace.

Construction of the Pronoun.

THese Genitive Cases of the Primitives, *Mei*, *tui*, *sui*, *nostri*, and *vestri*, be used when Suffering or Passion is signified; as, *Pars* ^b *tui*. *Amor* ^b *mei*. But when Possession is signified, *Meus*, *tuus*, *suius*, *oster* and *vester* be used; as, *An* ^b *tua*. *Imago* ^b *tua*.

These Genitive Cases, *Nostrum*, *vestrum*, be used after Distributives, Partitives, Comparatives, and Superlatives; as, *Nemo* ^b *vestrum*. *Aliquis* ^a *nostrum*. *Major* ^b *vestrum*. *Maximus* *natus* ^b *nostrum*.

Eight Parts of Speech.

49

Construction of the Verb: and

first with the Nominative Case.

Um, forem, fio, existo, and certain Verbs Passives; as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existior, videor, with other like, will have such Case after them, as they have before them; as, ^a *Fama est malum*, Fame is an evil thing. ^a *Malus cultura*, ^{aa} *fit bonus*, an evil Person by due Ordering or Governance is made good. ^a *Cræsus* ^{aa} *vocatur* ^b *dives*, Cræsus is called rich. ^a *Horatius* ^{aa} *salutatur* ^b *Poëta*, Horace is saluted by the Name of Poet. ^a *Malum te* ^b *divitem* ^{aa} *esse quam haberi*, I had rather thou wert rich indeed than so accounted.

Also Verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called Verbs of Gesture; as, *Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, studeo, dormio, somnio*, and such other like, as they have before them a Nominative Case of the Doer or Sufferer, so may they have after them a Nominative Case of a Noun or Participle, declaring the Manner or Circumstance of the Doing or suffering; as, ^a *Incedo claudus*, I go lame. ^a *Petrus dormit securus*, Peter sleepeth void of Care. ^a *Tu cubas supinus*, Thou liest in Bed with thy Face upward. ^a *Somnas vigilans*, Thou dreamest waking. ^a *Studeto stans*, Study thou standing. And likewise in the Accusative Case; as, *Non decet quemquam* ^{aa} *meire currentem, aut mandentem*, It doth not become any Man to piss running or eating.

And generally, when the Word that goeth before the Verb, and the Word that cometh after the Verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one Case, whether the Verb be Transitive or Intransitive, of what kind soever the Verb be; as, ^a *Loquor frequens*, I speak often.

^a *Taceo*

The Construction of the

Taceo ^b *multus*, I hold my Peace much. ^a *Scriptas* ^b *epistolas* ^b *rarissimas*, I write Letters very seldom. *Ne* ^a *assuescas* ^a *bibere vinum* ^b *jejunus*, Accustomed not thy self to drink Wine next thy Heart, or having eaten somewhat before.

The Genitive Case.

THis Verb *Sum*, when it betokeneth or importeth Possession, Owning, or otherwise pertaining to a Thing, as a Token, Property, Duty or Guilt, it causeth the Noun, Pronoun or Participle following to be put in the Genitive case; as, *Hec vestis* ^a *est* ^b *patris*, This Garment is my Father's. ^b *Impudentis* ^a *est* *dicere*, Non *putarum*, It is the Property of a Fool to say, I had not thought. *Extremæ* ^a *dementiae* *discere* *dediscenda*, It is a point of the greatest Folly in the World, to learn things that must afterwards be learned otherwise. ^b *Orantis* ^a *est* *nihil nisi cœlestia cogitare*, It is the Duty of a Man that is saying his Prayers, to think on nothing but Heavenly things. Except that these Pronouns, *Meus*, *tuus*, *suus*, *noſter* and *veſter*, stand in such manner of speaking be used in the Nominative case; as, *Hic Codex* ^a *est* ^b *meus*, This Book is mine. *Hæc Domus* ^a *est* ^b *veſtra*, This House is yours. *Non* ^a *est* *mentiri* ^b *meum*, It is not my Guilt (or Property) to lye. ^b *Noſtrum* ^a *est* *injuriam non inferre*, It is our parts not to do wrong. ^b *Tui* ^a *est* *omnia juxta pati*, It is thy Part (or Duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the Value; as, ^b *Parvi* ^a *ducitur probitas*, Honesty is reckoned little worth. ^b *Maximi* ^a *penditur nobilitas*, Nobility of Birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, punishing, quitting or assailing, will have a Genitive case of the Crime, or of the Cause, or of the thing that

is accus
Ablativ
tion; as
onuit me
andis ^a d
Statago,
^b *Reparat*
Remini
ave a Ge
ſcor ^b h
pueritia
el ^b te,
ake of
ave nec
City. ^a

ALL
to
will have
sleep
have i
To th
to Profit
Co
Gi
Pr
Co
Ti
O
T

Also
Also V
as, Sat
Verbs
ad, can
Dative

Eight Parts of Speech.

51

he is accused, condemned, or warned of: Or else in Ablative case most commonly without a Preposition; as, *Hic^b furti se^a alligat*, vel *h^{bb} furto*. *Admonuit me^b errati*, vel *h^{bb} errato*. *De Pecuniis repetendis^a damnatus est*.

Statago, misereor, miseresco, require a Genitive case; *Regnum suum^a satagit*. *Miserere^b mei, Deus*. *Reminiscor, obliviscor, recordor* and *memini*, will have a Genitive, or an Accusative case; as, *Reminiscor^b historie*. *Obliviscor^b carminis*. *Recordor pueritiam*. *Obliviscor^b lectionem*. *Memini^b tui*, vel *h^{bb} te*, I remember thee. *Memini^b de te*, I make of thee. *Egeo* or *indigeo^b tui*, vel *h^{bb} te*, I have need of thee. *Potior^b urbis*, I conquer the City. *Potior^b voto*, I obtain my Desire.

The Dative Case.

ALL manner of Verbs put acquisitively, that is to say, with these Tokens *to* or *for* after them, will have a Dative case; as, *Non^b omnibus^a dormio*, I sleep not to all Men. *Huic^a habeo, non^b tibi*, I have it for this Man, and not for thee.

To this Rule do also belong Verbs betokening Profit or Disprofit; as *Commodo, incommodo, noceo*.

Compare; as, *Comparo, compono, confero*.

Give or restore; as, *Dono, reddo, refero*.

Promise or pay; as, *Promitto, polliceor, solvo*.

Command or shew; as, *Impero, indico, monstro*.

Trust; as, *Fido, confido, fidem habeo*.

Obey or to be against; as, *Obedio, aduor, repugno*.

Threaten or to be angry with; as, *Minor, indignor, irascor*.

Also *Sum* with his Compounds, except *Possium*.

Also Verbs compounded with *Satis*, *benè* and *malè*;

as, *Satisfacio, benefacio, malefacio*. Finally certain

Verbs compounded with these Prepositions, *Præ, ad, con, sub, ante, post, ab, in, inter*, will have a Dative case; as, *Præluceo, adjaceo, condemo, suboleo*.

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, intersero.

This Verb *Sum*, *es*, *fui*, may oftentimes be set for *habeo*, and then the Word that seemeth in the English to be the Nominative Case, shall be put in the Dative, and the Word that seemeth to be the Accusative, shall be the Nominative; as, ^a *Est* ^b *mibi* ^a *mater*, I have a Mother. *Non* ^a *est* ^b *mibi* ^a *argentum*, I have no Money. But if *Sum* be the Infinitive Mood, this Nominative shall be turned into the Accusative; as, *Scio* ^b *tibi non* ^a *esse* ^a *argentum*, I know thou hast no Money.

Also when *Sum* hath after him a Nominative Case, and a Dative, the Word that is the Nominative case may be also the Dative; so that *Sum* may in such manner of speaking be construed with a double Dative Case; as ^a *Sum* ^b *tibi* ^{bb} *praesidium*, I am to thee a Safeguard. *Hec res* ^a *est* ^b *mibi* ^{bb} *voluptati*, This thing is to me a Pleasure.

And not only *Sum*, but also many other Verbs, may, in such manner of speaking, have a double Dative Case, one of the Person, and another of the Thing; as, ^a *Do* ^b *tibi* ^{bb} *vestem* ^{bb} *pignori*. ^a *Verto* ^b *hoc* ^b *tibi* ^{bb} *vitio*. *Hec tu* ^b *tibi* ^{bb} *laudi* ^a *ducis*.

The Accusative Case.

Verbs Transitives are all such as have after them an Accusative case of the Doer or Sufferer, whether they be Active, Deponent or Commune; as, *Ufus* ^b *promptos* ^a *facit*. *Feminae* ^a *ludificantur* ^b *viros*. ^a *Largitur* ^b *pecuniam*.

Also Verbs Neuters may have an Accusative case of their own Signification; as, *Eudymionis* ^b *somnium* ^a *dormis*. ^a *Gaudeo* ^b *gaudium*. ^a *Vivo* ^b *vitam*.

Verbs of Asking, Teaching, and Arraying, will have two Accusative cases, one of the Sufferer, and another of the thing; as, ^a *Rogo* ^b *te* ^{bb} *pecuniam*. ^a *Doceo* ^b *te* ^{bb} *litteras*. ^b *Quod* ^{bb} *te jamdudum* ^a *honor*. ^a *Exuo* ^b *me* ^{bb} *gladium*.

Thi

The Ablative Case.

ALL Verbs require an Ablative case of the Instrument, put with this Sign *with* before it, or of the Cause, or of the Manner of Doing; as, ^a *Ferit me* ^b *gladio*. ^a *Taceo* ^b *metu*. *Summa* ^b *eloquentia causam* ^a *egit*.

The Word of Price is put after Verbs in the Ablative Case; as, ^a *Vendidi* ^b *auro*. ^a *Emptus sum* ^b *argenteo*. Except these Genitives when they be put alone without Substantives, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quancunque*; as, ^a *Quanti* ^a *mercatus es hunc equum?* *Certe* ^b *pluris quam* ^a *vellem*. Saving that after Verbs of Price we shall always use these Adverbs, *Carius, vilius, melius*, and *pejus*, instead of their Casuals.

Verbs of Plenty or Scarceness, Filling, Emptying, Loading or Unloading, will have an Ablative case; as, ^a *Afflais* ^b *opibus*. ^a *Cares* ^b *virtute*. ^a *Expleo te* ^b *fabulis*. ^a *Sp li* ^b *vit me* ^b *bonis omnibus*. ^a *Oneras stomachum* ^b *cibo*. ^a *Levabo te* ^b *hoc* ^b *onere*. Likewise *Utor, fungor, fruor, potior, lator, gaudeo, dignor, muto, numero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior*.

Verbs that betoken Receiving, or Distance, or Taking away, will have an Ablative case, with *ab, e, ex* or *de*; as, ^a *Accepit literas* ^b *a Petro*. ^a *Audiui* ^b *ex* ^a *uncio*. *Longè* ^a *distat* ^b *a nobis*. ^a *Eripui te* ^b *e malis*. And this Ablative after Verbs of taking away may be turned into a Dative; as, ^a *Subtraxi* ^b *mibi cingulum*. ^a *Eripui* ^b *illi vitam*.

Verbs of Comparing or Exceeding may have an Ablative Case of the Word that signifieth the measure of exceeding; as, ^a *Præfero hunc multis* ^b *gradibus*, I prefer this Man by many degrees. ^b *Paulo intervallo illum* ^a *superat*, He is beyond the other but a little Space.

A Nour

The Construction of the

A Noun, or a Pronoun Substantive, joined with a Participle, expressed or understood, and having no other Word whereof it may be governed, shall be put in the Ablative case absolute; as, ^a Rege ^b veniente, *hostes fugerunt*, The King coming, the Enemies fled. ^a Me ^b duce vinces, I being Captain thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these Words *dum, quum, quando, si, quanquam, postquam*; as, ^a Rege ^b veniente, id est, *Dum veniret Rex*. ^a Me ^b Duce, id est, *Si ego Dux fuero*.

Instructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a Preposition, or sometime a Dative of the Doer; as, *Virgilius* ^a legitur ^b a me. ^b Tibi ^a fama ^a petatur. And the same Ablative or Dative shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the Active; as, ^a Ego ^b l go *Virgiliū*. ^a Petas ^a tu famam.

Gerunds.

Gerunds and Supines will have such cases as the Verbs that they come of; as, *Otium* ^a scribendi ^b literas. *Ad* ^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum ^b poetas.

When the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives, *Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus*, and other like, if the Verb should be of the Active Voice, it shall be made by the Gerund in *di*. And the same Gerund in *di* is used also after certain Adjectives; as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Peritus ^b saculandi. ^a Gnarus ^b bellandi.

When

WH
or with
Latin m
Defessu
ing.

Also t
Tense
Sign, in
put in t
subleva
apparant
same Ge
sition, o
ex, cum
mando.
cum b l

TH
Reason
Dies m
fear th
to do
The
Prepos
endum
tivos.

And
a Rea
periet
this V
that s
case s
ist mi

WHen ye have an English of the Participle of the Present Tense, with this Sign of *or with* coming after a Noun Adjective, it shall in Latin making be put in the Gerund in *do*; as, *Defessus sum ambulando*, I am weary of walking.

Also the English of the Participle of the Present Tense coming without a Substantive, with this Sign, *in* or *by* before him, shall in Latin making be put in the Gerund in *do*; as, *Salust. Cæsar dando, sublevando, signoscendo, gloriam adeptus est.* *In apparando totum hunc consumunt diem*: And the same Gerund in *do* is used either without a Preposition, or with one of these Prepositions, *a, ab, de, e, ex, cum, in, pro*: as, *Deterrent a bibendo.* *Ab aq. mando. Cogitat de edendo. Ratio bene scribendo cum loquendo conjuncta est.*

THe English of the Infinitive Mood, coming after a Reason, and shewing the Cause of a Reason, may be put in the Gerund in *dum*; as *Dies mihi ut non satis sit ad agendum, vereor*, I fear that a whole Day will not be enough for me to do my Business.

The Gerund in *dum* is used after one of these Prepositions, *ad, ob, propter, inter, ante*; as *Ad capiendum hostes.* *Ob (vel propter) redimendum Captivos.* *Inter cœnandum.* *Ante damnandum.*

And when ye have this English *must* or *ought*, in a Reason where it seemeth to be made by this Verb *periret*, it may be put in the Gerund in *dum*, with this Verb *est* set impersonally: And then the Word that seemeth in the English to be the Nominative case shall be put in the Dative; as, *Abeundum est mihi*, I must go hence.

The Construction of the Supines.

THe first Supine hath his Active Signification and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a Place; as, ^a *Eb* ^b *cubitum*. ^a *Spektatum* ^a *admissi*, *visum teneatis amici*?

The latter Supine hath his Passive Signification, and is put after Nouns Adjectives; as, *Dignus*, *indignus*, *turpis*, *fædus*, *proclivis*, *facilis*, *odiosus*, *mirabilis*, *optimus*, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive Mood Passive; as it may be indifferently said in Latin, ^a *Facile* ^b *factu*, or ^a *Facile* ^b *fieri*, Easy to be done. ^a *Turpe* ^b *dictu*, or ^a *Turpe* ^b *dici*, Unhonest to be spoken.

Time.

NOuns that betoken part of Time, be commonly put in the Ablative case; as, ^b *Nocte* ^a *vigilas*. ^b *Luce* ^a *dormis*. But Nouns that betoken continual Term of Time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case; as, ^b *Sexaginta annos* ^a *natus*. ^b *Hyemem totam* ^a *hæretis*.

Space of Place.

NOuns that betoken Space between Place and Place, be commonly put in the Accusative case; as, ^b *Pedem hinc nè discefferis* Go not thou foot from this Place,

A Place.

NOuns Appellatives, or Names of great Places, be put with a Preposition, if they follow a Verb that signifieth in a Place, to a Place, from a Place, or by a Place; as, ^a *Vivo* ^b *in Angliâ*. ^a *Veni* ^b *ex Galliam* ^b *in Italian*. ^a *Proficiscor* ^b *ex urbe*.

Eight Parts of Speech.

57

In a Place or at a Place, if the Place be a proper Name of the first or second Declension, and the singular Number, it shall be put in the Genitive case, as, ^a *Vixit* ^b *Londini*. ^a *Studuit* ^b *Oxonie*.

And these Nouns, *Humi*, *domi*, *militiæ*, *belli*, ^b likewise used; as, ^a *Procumbit* ^b *humis*. ^b *Militiæ* ^a *emittitur* *est*. ^b *Domi* ^{bb} *bellique otiosi* ^a *vivitis*.

But if the Place be of the third Declension, or the plural Number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case; as, ^a *Militavit* ^b *Carthagini* or ^{bb} *Carthagine*. ^b *Athenis* ^a *natus est*. Likewise we say, ^b *Ruri*, or ^{bb} *Rure* ^a *educatus est*.

To a Place, if the Place be a proper Name, it shall be put in the Accusative Case without a Preposition; as, ^a *Eo* ^b *Romam*. Likewise, ^a *Confero* *me* ^b *domum*. ^a *Recipio* *me* ^b *rus*.

From a Place, or by a Place, if the Place be a proper Name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition; as, ^a *Discessit* ^b *Londino*. ^a *Profectus est* ^b *Londino* (vel per *Londinum*) *Cambridgeam*. *Domus* and *Rus* be likewise used; as, ^a *Abiit* ^b *domo*. ^b *Rure* ^a *reversus est*.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him, and this Word *it* or *there* is commonly his Sign; as *Deceat*, It becometh. ^a *Oportet* ^b *aliquem esse*, There must be somebody. But if he hath neither of these Words before him, then the Word that seemeth to be the Nominative case, shall be such Case as the Verb Impersonal will have after him; as, ^b *Me* ^a *oportet*, I must. ^b *Tibi* ^a *licet*, Thou mayest.

Intereſt, *reſert*, and *eſt* for *intereſt*, require a Genitive case of all casual Words, except *mea*, *tua*, *sua*, *noſtra*, *voſtra* and *cuius*, the Ablative case: of the

The Construction of the

Pronouns Possessives; as, ^a *Interest* ^b *omnium recte agere.* ^b *Tu* ^a *refert teipsum nōsse.*

Certain Impersonals require a Dative case; as, *Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit,* and other like. Some will have an Accusative case only; as, *delectat, decet, juvat, oportet.* Some beside the Accusative case will have also a Genitive case; as, *Ter.* ^{bb} *Nostri* ^b *nosmet* ^a *pœnitent.* ^b *Me* ^{hb} *civitatis* ^a *tædet.* ^a *Pudet* ^b *me* ^{bb} *negligentiæ.* ^a *Miseret* ^b *me* ^{bb} *tui.* ^b *Me* ^{bb} *illorum* ^a *misereſcit.*

Verbs Impersonals of the Passive Voice, being formed of Neuters, do govern such cases as the Verbs Neuters which they come of; as, ^a *Parcatur* ^b *sumptui,* Let cost be spared. Because we say, ^a *Parcamus* ^b *pecuniæ,* Let us spare cost.

A Verb Impersonal of the Passive Voice, hath like case as other Verbs Passives have; as, ^a *Beneficentia* ^b *à Principe.* Yet many times the case is not expressed, but understood; as, *Maximè vi* ^a *certatur,* *ubaudi* ^b *ab illis.*

When a Deed is signified to be done of many, the Verb being a Verb Neuter, we may well change the Verb Neuter into the Impersonal in *tur*; as, ^a *In ignem posita est,* ^a *fletur.*

A Participle.

Participles govern such cases as the Verbs that they come of; as, ^a *Fruiturus* ^b *amicis.* ^a *Consultens* ^b *tibi.* ^a *Diligendus* ^b *ab omnibus.*

Here note, That Participles may four manner of ways be changed into Nouns. The first is, when the Voice of a Participle is construed with another case than the Verb that it cometh of; as, ^a *Appetens* ^b *Vini.* Greedy of Wine.

The

The
positio
be con
The
Comp
Doctu
The
Differ
lauda
Child
perly
Pa
equi
Indo
bunde
The
have
gover
Hatin

A
Tun
Ce
as the
illi.
Th
vespe
Luci
Ce
of th
urb
W
set w
Com

The second, when it is compounded with a Preposition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withal; as, *Indoctus*, *Innocens*.

The third, when it formeth all the Degrees of Comparison; as, *Amans*, *amantior*, *amantissimus*; *Doctus*, *doctior*, *doctissimus*.

The fourth, when it hath no respect, nor express Difference of Time; as, *Homo laudatus*, A Man laudable. *Puer amandus*, id est, *amari dignus*, Child worthy to be loved. And all these are properly called Nouns Participials.

Participles, when they be changed into Nouns, require a Genitive case; as, *Fugitans* *litium*, *Indoctus* *pilæ*. *Cupientissimus* *tui*. *Lactis* *abundans*.

These Participial Voices, *perosus*, *exosus*, *pertæsus*, have always the Active Signification, when they govern an Accusative case; as, *Exosus* *sevitiam*, Hating cruelty. *Vitam* *pertæsus*, Weary of Life.

The Adverb:

Adverbs of Quantity, Time and Place, do require a Genitive case; as, *Multum* *lucris*; *Tunc* *temporis*. *Ubique* *gentium*.

Certain Adverbs will have a Dative case, like as the Nouns that they come of; as, *Venit* *obviam illi*. *Canit* *similiter huic*.

These Datives be used adverbially, *Tempori*, *Luci*, *vesperi*; as, *Tempori surgendum*. *Vesperi cubandum*. *Luci laborandum*.

Certain Adverbs will have an Accusative case of the Preposition that they come of; as, *Propius urbem*. *Proximè castra*.

Where note, That Prepositions, when they be set without a case, or else do form the Degrees of Comparison, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives and these four, *Quam, nisi, praterquam, an-* couple like Cases; as, ^a *Xenophon* & ^a *Plato* *fuere* ^b *e*, *quales*. And sometimes they be put between divers cases; as, ^a *Studui* ^b *Roma* & ^{bb} *Athenis*. *Est* ^a *Libert* ^b *meus* & ^{bb} *fratris*. ^a *Emi* *fundum* *centum* ^b *nummi*, & ^{bb} *pluris*.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly join like Moods and Tenses together; as, ^a *Petrus* & ^b *Johannes* ^b *precabantur* & ^{bb} *docebant*. And sometimes divers Tenses; as, *Et* ^b *habetur* & ^{bb} *referredur tibi à me* *gratia*.

The Preposition.

Sometime this Preposition *In* is not expressed, but understood, and the casual Word nevertheless put in the Ablative case; as, *Habeo te* ^b *loco parentis*, id est, ^a *in* ^b *loco*

A Verb compound sometime requireth the case of the Preposition that he is compounded withal; as, ^a *Exeo* ^b *domo*. ^a *Prætereo* ^b *te in salutatum*. ^a *Adeo* ^b *Templum*.

The Interjection.

Certain Interjections require a Nominative case; as, ^a *O festus* ^b *dies hominis*. Certain a Dative; as, ^a *Hei* ^b *mibi*. Certain an Accusative; as, ^a *Heu* ^b *stirpem inuisam*. Certain a Vocative; as, ^a *Prob* *sancte* ^b *Jupiter*. And the same *Prob* will have an Accusative; as, ^a *Prob* *Deum atque hominum*

F I N I S.

Ad suos

Defidiam

Adhis;

Me Prae

Et cor

Tu quoc

Inque

Ac magi

Sic n

Scalpelli

Sint

Si quid

Nec

Sed tu

Man

Sæpe

Si

Qui d

Is

Disce

Ne

Siqui

Si

Nil

L

Nar

N

Sic

T

ER

I

Iac

Et

N

Ad suos Discipulos **MONITA** *Pædagogica*;

Seu **CARMEN** de Moribus:

Qui mihi discipulus, Puer, es, cupis atque doceri;
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Mane citus lectum fuge, mollem discite somnum;
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies sit lota manûsque;
Sint nitidæ vestes, comptæque cæsaries.

Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit,
Adhuc; nulla pigra sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque sæc sed eas, ubi te sedisse iubemus;
Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
Ac magis: ut quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clara sede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes; ac singula rectè:
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartæ;
Mandes, quæ libris inseruisse decet.
Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolve;
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, cui sæpe rogar, mea dicta tenobit;
Is, qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce, puer, quæso, noli dediscere quicquam,
Nè mens te infimulet conscia desidii.
Sisque animo attentus: quid enim docuiss; iuravi
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincati
Invigila, & parva est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Nil sit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittit, spem simul ingenij.
Est etiam semper lex in sermone tenenda;
Nè nos offendar improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loquer; nos
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, dicantur ad unguem
Singula & abjecto verbula redde libro.
Ne verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
Quod puero exitium non meo iocere parit.

62 CARMEN DE MORIBUS.

Si quidquam rogit, sic respondere studebi
 Ut laudem dictis, & mereare decus.
 Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tarda
 Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
 Et quoties loqueris, memor esto loquare Latine,
 Est veluti scopulos, barbara verba fuge.
 Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
 Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
 Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
 Ipse brevi reliquis, doctior esse queat.
 Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
 Ingens Romani dedecus eloquii:
 Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
 Quem non autorein barbara turba prebet.
 Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
 Discere si cupias cultius ore loqui;
 Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
 Et quos auctores turba Latina docet:
 Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
 Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
 Certat & in tenebris vivere Cemeris.
 Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
 Posthabito) nugis tempora conterrere:
 Sunt quibus est cordi, manibus, pedibûsve sodales,
 Aut alio quovis sollicitare modo:
 Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
 Insulso reliquis, improbat ore genus.
 Te tam prava sequi nolim vestigia morum.
 Nè tandem factis præmia digna feras
 Nil dabis aut vendes, nil permutabis emi fve,
 Ex damno alterius commoda nulla feres.
 Insuper & nummos, irritamenta malorum,
 Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
 Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
 Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
 Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum
 Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
 Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
 Jurare aut magna numina maledicta Dei.
 Denique servabis res omnes, atque libellos,
 Et tecum quoties, si que redisque feres.
 Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
 In quibus & nobis displicuisse potes.

F I N I S.

BREVISSIMA

INSTITUTIO:

Seu,

Ratio Grammaticæ
cognoscendæ ad om-
nium puerorum utili-
tatem præscripta.

*Quam solam Regia Ma-
jestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.*

LONDINI, Excuderunt
S. Buckley et T. Longman
Regii in Latinis, Græcis
& Hebraicis Ty-
pographi.

MDCCLVIII.

SB

TL

Studium Grammatices omnibus
esse necessarium

Grammatices labor est parvus; sed fructus in illo
Non parvus: Parva hæc discito, parve puer
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi

D E

GRAMMATICA

& ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi
atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes.

Orthographia, { Syntaxis,
Etymologia, { Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi
ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio
sit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio:
ab ὀρθὸς rectus, & γράφω scriptura.

De Literis:

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a*, Vocales.
e, i, o, u: nam *y* Græca est. Ex quibus variè dis-

positis coa- *e* *Muse* Reliquæ literæ con-
ferunt di- *au* *Audio* sonantes appellantur
phthongi *æ* *Cælum* quarum novem sunt
quinque. *ei* *Hei* mutæ; *b, c, d, f, g,* Mutæ
eis *Euge* *k, p, q, r.*

Septem autem semivocales: *l, m, n, r, s, x, z.*

Ex Semivo-
cales.

æ Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l, m, n, r*.
 S verò suæ cuiusdam potestatis litera est: quæ inter
 X & Z. dum etiam liquefit. X & Z duplices sunt consonantes
 atque etiam I inter duas vocales.

I & V. Adduntur etiam consonantibus J & V, quando fibi
 vel aliis vocalibus in eadem syllabâ præponuntur; ut
 conso- Juno, Jovis; Voluntas, Vultus.
 nantesa.

liquando. K, y, & æ, Latinis dictionibus nunquam admiscuntur.

K, Y, H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis
 & Z. nota. Apud Poëtas autem interdum consonantis vim
 H aspi- obtinet.
 ratio.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, Hamus,
 hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus; consonanti-
 bus verò nullis; rectè itaque enunciamus

Hiulcus, { trissyl- } Hieronymus, { pentasyll-
 Hiacchus, { laba. } Hieremias, { laba.

At in Latinis dictionibus interdum H postponitur C:
 ut, Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet cha-
 racteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur senten-
 tiæ: ut, *Deum time, Regem honora*; & propria nomi-
 na: ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diph-
 thongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omnino
 vel signari debent: ut, *Musa præsum, vel Musæ presum*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucae scribuntur, ali-
 quando significant prænomen, aliquando numerum.

Literæ
 majus-
 culæ.

A. Aulus
 C. Caius.
 D. Decius.
 G. Gaius.
 ut L. Lucius.
 M. Marcus.
 P. Publius.
 P. R. Populus
 Romanus.

P. C. Patres conscripti.
 Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
 R. P. Respublica.
 Sp. Spurius.
 Sex. Sextus. (Romanus.
 S. P. Q. R. Senatus Populusque
 T. Titus.
 T. C. Tua clementia. Et ejus
 generis infinita.

In

In numeris verò significant,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenti.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Ecce scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti adherent: ut, A—bdomen, A—bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

a	ut	Do-ctus;	gm	ut	A-gmen;
		San-ctus;	gn		I-gnis;
ps	ut	Scri-psi;	st	ut	Ve-ster;
		Sum-psi;			Magi-ster;
sc	ut	Di-scis;	xi	ut	An-xius;
		Di-sco;			Di-xi, &
tn	ut	Æ-tna;			similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingetur Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Excribo, exsolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione auribus & euphoniæ serviendum est:

ut	Occurro,	potius quàm	Obcurro,
	Officio,		Obsicio.
	Aufero,		Abfero.
Et contra	Abstineo,	non autem	Austineo.
	Obtineo,		Ottineo.
	Obrepro,		Otrepro.

Atque

Atque huius rei gratiā, etiam consonantes in compositione aliquando interferuntur: ut, Redamo, redambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia,

Rthographiæ affinis est Orthoëpia, hanc est, emendatè rectèque loquendi ratio ab ὀρθος rectus, & πῶς verbum.

Hic imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbuiencia puerorum ora sic effingant & figent, ut vel continuā linguæ volubilitate ita sermonem præcipiant, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrā, ad singulas quasque voces longā inspiratione consulescant, ructu, risu, singultu, screatu vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cuiusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sonat & supra iustum decorum extenditur; quo vitio ex nostratibus maxime laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operose sonat, ut, Ellucet, pro elucet: Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguius iusto pronunciant, dum

pro	{	Multus,	{	auditus	{	Moultus.
		Mollis,		Moolis.		
		Falsus,		Faulsus.		

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exilius & gracilius enunciamus quàm par est, ut cum

pro	{	Nunc,	{	proferimus	{	Nync.
		unc,		Tync.		
		Tquilli		Ellquis.		
		Alius		Elus.		

Translism
quando ead
ro canit

Huic viti
occurrere
ning & ver
imis inter
confragosi

Arx, tri

Hor. —

Belli fer

Plateasi

n itin

At eti

Sunt

sonant

Et

Sye

nonnu

H, i

ciar v

ORTHOEPIA.

69

Tran-
mus.

Tranſiſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem ſyllaba sæpius repetitur: ut, Cacacanit, pro canit: Tututullius, pro-Tullius.

Huic vitio, ut foediſſimo, ita & periculoſiſſimo, ſic occurrendum putat Fabius: ſi exigatur à pueris ut nomina & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis & aſperimis inter ſe coëuntibus ſyllabis concatenatis, ac velut confragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix,

Hor. ————— poſtquam diſcordia tetra

Belli ferratis poſtes portasque reſregit

Plateaſmus eſt quando craſſius & voce pluſquam virili in i tim ur: ut cum Plateamus.

pro	{	Montes,	}	efferimus	{	Mountes.
		Fontes,				Fountes.
		Pontes,				Pountes.

ut etiam. pro	{	Ergo,	}	efferimus	{	Argo.
		Sperma,				Sparma.
		Perago,				Parago.

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonante ſonant F, & e contra V, pro F.

ut	{	Folo,	}	pro	{	Volo.	F pro V
		Fis,				Vis.	
		Folui,				Volui.	
		Felle,				Velle.	

Et ruruſum	{	Vero,	}	pro	{	Fero,	V pro F
		Vers,				Fers,	
		Verre,				Ferre.	

S verò mediam inter duas vocales corruptè ſonant s, nonnulli,

pro	{	Læſus,	}	pronunciantes	{	Læzus.
		Viſus,				Vizus.
		Riſus,				Rizus.

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperiùs, enunciar volunt: Malè ergò,

pro

pro	Homo,	}	Efferimus	}	Omo.
	Hamus,				Amus.
	Humus,				Umus.
	Christus,				Cristus.
	Chrisma,				Crisma.
	Chremes,				Cremes.
	Thus,				Tus.
	Diphthongus,				Diptongus.
	Sphæra,				Spæra.

Forèdè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* canquam aspiratas prominciant.

ut	Amath,	}	pro	}	Amat.
	Caputh,				Caput.
	Aputh,				Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

Nequè exigua Orthographiæ pars in scripturâ rectè distinguendâ consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta Puncta ergò sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus: utpote quâ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuo succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate; cito pede præterit ætas*
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit

Hæc item notâ distinguuntur orationum singulæ partes: ut

Juve.

Juv. Gr.
Gi

Media
sententi
Periodi
Quemad
progre
vise app
rum pro
tervallo

Plena
perfecta
hoc mo

Di

Huc
Paren
quæ re

H

Inte
fursum
Et

de eâ
mina
tio n
Veri
vege

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Græculus esuriens in coelum iusseris, ibis.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum serè de-
sententiâ restat, quantum jam dictum est: & est perfecta
Periodi pars, notaturque duobus punctis. sic (:) ut,
*Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus,
progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam cre-
visse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingenio-
rum profectus, quoniam minutis constat auditibus, ex in-
tervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post Periodi
perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur,
hoc modo (.) ut, Hor.

*Dic mihi, Musa, virum, capta post tempora Troje,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*

Huc annumerati solent Parenthesis & Interrogatio.
Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa, Paren-
thesia. quâ remotâ, sermo tamen manet ineger: ut,

— *Princeps (quia bella minantur*

Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, at superiore Interro-
gatio. sursum caudato, sic (?) ut, Virg.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investi-
gandas dictionum origines: ut, num *Calebs*
dicatur, quasi *calestem vitam agens*, num
Lepus, quasi *levis pes*.

Cæterum etymologia (quatenus nos hoc loco
de eâ differimus) est ratio cognoscendi casuum disci-
mina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legit*: omnesque ora-
tionis partes complectitur. Cicero Notationem, seu
Veriloquium vocat. Comptatur autem ab *ἔτυμος*
verus, & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: { *Nomen,*
Pronomen,
Verbum,
Participium, } declinabil. { *Adverbium*
Conjunctio,
Præpositio,
Interjectio. } indeclinabil.

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars orationis, quæ rem significat sine ullâ temporis aut personæ differentiâ.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum dupliciter: Appellativum, & proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesui, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicerone*; vel ab eventu aliquo: ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhaereat: ut, *Piger, alacer, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiariter significat: ut, *Gracivus Marti, Quirinus Romulo.*

D E

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem:
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom. as-
cid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: { Primitiva,
&
Derivativa,

Speciea.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primiti-
va.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Deriva-
tiva.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujus-
modi.

• Collectivum scilicet, quod singulari numero multitu-
dinem significat: ut, *Concio, cæcus, plebs, turba, pecus,*
grex.

Collecti-
vum.

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tintinna-
bulum, stridor, clangor.*

Fictiti-
um.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantum, quot,*
nunquis: Quæ aliquando migrant in indefinita, ali-
quando in relativa.

Interro-
gativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis,*
tantum, tot.

Redditi-
vum.

Numerale, cujus species hæc numerantur.

Nume-
rale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant:

Cardinale

ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distribu-
tivum.

• Partitivum, quod significat vel multa singulativum: ut,

Partiti-
vum.

Quisque, unusquisque, uterque, neuter: vel unum

è multis: ut, Alter, aliquis, cætera, reliqua.

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Univer-
sale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Partice-
lare

DE OCTO PARTIBUS
ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: { *Nomen,*
Pronomen,
Verbum,
Participium, } declinabil.
 { *Adverbium,*
Conjunctio,
Præpositio,
Intersectio. } indeclinabil.

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars orationis, quæ rem significat sine ullâ temporis aut personæ differentiâ.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex { Appellativum, &
 Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo: ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger, alacer, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune.

Commune est quod affectio in multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium.

Proprium est, quod affectione in uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Marti, Quirinus Romulo.*

DE

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem:
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom. as-
cid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: { Primitiva,
&
Derivativa,

Speciea.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primiti-
va.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Deriva-
tiva.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujus-
modi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitu-
dinem significat: ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus,*
grex.

Collecti-
vum.

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tintinna-
bulum, stridor, clangor.*

Fictiti-
um.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantum, quot,* Interro-
nunquis: Quæ aliquando migrant in indefinita, ali-
quando in relativa.

Interro-
gativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis,* Redditi-
santus, tot.

Redditi-
vum.

Numerale, cujus species hæc numerantur.

Nume-
rale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant:

Cardinale

ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distribi-
tivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim: ut,

Partiti-
vum.

*Quisque, unusquisque, uterque, neuter: vel unum
è multis: ut, Alter, aliquis, cætera, reliqua.*

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Univer-
sale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Particu-
lare.

Deriva-
tiva.Verbale
Patrium.

Gentile.

Patro-
nym-
icum.Dimi-
nuti-
vum.Possessi-
vum.Materi-
ale.

Locale.

Adver-
biale.Partici-
piale.Figura
nomi-
num.Nume-
rus.Nomi-
nativus.Geniti-
vus.

Dativus.

Octavus
us.

Derivativa autem has species subjectas habent; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditas, aratrum.*Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Ætonensis.*Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*Patronymicum, quod vel à patre, vel ab aliâ quâ-
piam suæ familiæ personâ derivatur,

ut, { *Æacides, filius vel nepos Æaci.*
Nerine, filia vel neptis Nerei.
Latoïdes, filius Latonæ.
Menelais, uxor Menelai.

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*Adverbiale: ut, *Hodiernus, besternus, crastinus, clandestinus.*Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*Et quæ in *lk* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura aut est simplex, ut, *Iustus*: aut composita, ut, *Injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositam; ut, *Irreparabilis*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo Singularis de uno; ut, *Pater*: Pluralis de pluribus: ut, *Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est primâ voz quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quæpiam; atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiuspiam attribuiamus. Sub hac voce octavum etiam casum com-
 prehen-

prehens

Accu-

potest

bi imm

Voc

compe

Abl

mus.

quod

Ger

septen

Hac

trium

seu pr

orum

quam

propri

natur

Por

rentia

adject

eâden

Duru

indiv

paren

gener

num

nem

aus

etiam

esse

Ut

quon

quos

prehenderunt : ut, Virg. *It clamor cœlo*, id est, *in cœlum*, Accusa-

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dicitur. potest, quod verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit : ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis Vocativus, compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius. Ablativus, Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem : Masculinum, cujus nota est *Hic* : foemininum, *Hæc* : neutrum, *Hoc* : commune, *Hic & hæc* : commune trium, *Hic, hæc & hoc* : dubium, *Hic* vel *hæc* : epicœnum seu promiscuum, quum sub unâ generis notâ utrumque sexum complectimur : ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quamquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur ; cum hoc quidem loco non de naturâ rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia : quod ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eâdem re loquenti, mutare genus adjectivi : ut, si dixeris, *Durum parens*, aut *Canis sæta* ; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem sætum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiam si adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eâdem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi : ut, si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos & *Guiliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

Mascula
sunt no-
mina Di-
vorum,
Virorum,
Fluvio-
rum.
Mensi-
um,
Vento-
rum.
Fœmini-
na Dea-
rum,
Mulie-
rum, Ur-
bium,
Regio-
num,
Insula-
rum. Ex-
ceptis
• Etiam
• Hippo.
• Etiam.
Reate,
Cære.
Appel.
Arbo-
rum
fœm.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

Propria quæ maribus tribuuntur, mascula dicas : ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum; ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes; Mensium; ut, October: ventorum; ut, Libi, Notus, Auste-

De Fœmininis.

Propria fœmineum referentia nomina sexum, fœmineo generi tribuuntur: sive earum sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philoïs: Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Gracis, Persis: Insulae item nomen; ceu, Grexa, Britannia, Cyprus. Excipiendæ tamen quædam sunt urbium; ut illa Mascula, Sulmo, Agragus: quædam neutralia, ut Argos, Tibur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus, Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster. Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acérque.

Epicœna.

Sunt etiam Volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum; ut, Tigris, Vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus, Dicitur epicœna, quibus vox ipsa genus feret aptum. Attamen ex cunctis quæ diximus antè notandum, Omne quod exit in um, seu Gracum sive Latinum, Esse genus neutrum; sic invariabile nomen. Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur, Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

Nomina
Volu-
crum,
ferarum,
piscium.
Exceptis
generalis
de
appella-
tivis.

Nam
Infra

N

Qu
rum
loco
minu
cujus
& se
in te
P
nati
vis,

N
Ma
Fu
U
M
N
Ca
F
C
E
-M

Nam

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infra ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres re-
gulæ
speciales;

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, ceu, caro carnis, Regula
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre. specialis
prima,

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativo-
rum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc
loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium no-
minum appellativorum non crescentium in genitivo;
cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis;
& secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infra
in tertiâ regulâ excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ decli-
nationis: cujusmodi sunt, Labes labis; pestes pestis;
vis, genitivo vis; mater matris; caro carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut, scriba, affecta, scurra, & rabula, lixa, lanista.

Mascula, Græcorum quot declinatio prima

Fundit in as & in es; & ab illis quot per a finis:

Ut, satrapas, satrapa; * athletes, athleta: Leguntur

Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse

Nata, ut, centussis: conjunge lienis, & orbis;

Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,

Fustis, fionis, panis, penis, crinis, & ignis,

Cassus, salsus, torris, sensis, piscis, & unguis,

Et vermis, vestis, postis, societur & axis.

Mascula in ex, ceu, venter: in os vel us, ut, logos, annus.

Fœminina non crescentia.

Fœminæ generis sunt mater, humus, domus, alvus, in us.
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acúsque,

1. Nomina viro-
rum in a.
2. In as,
es, & a
primæ declinat
Græco-
rum.

* Sic Po-
eta. Co-
meta. Bi-
bliopola.
3. Verres,
&c.

In er, os,
& us.
Fœmin.
excepta

Porticus, atque tribus, socrus, nurus, & manus, idus:
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi:
His jungas os in us vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, costus, diphthorgus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & Arctus,
Cum multis, aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Viz. nar-
 dus, Me-
 thodus,
 Dialect-
 us, &c.

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen ine, si gignit is, ut, mare, rete:
 Et quot in on vel in um fiunt; ut, barbiton, ovum.
 Et neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
 Et virus, pelagus: neutrum modò, mæ modò, vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sum talpa, & dama, canalis,
 Halcyon, finis, clunis, vestis, penus, amnis,
 Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
 Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
 Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dar s a commune duorum est:
 Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena mon-
 A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalk, (strat
 Vates, extorris, patriuelis, perque duellis,
 Afink, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Excipe
 Perpe-
 a.

Secunda regula specialis.

Regula specialis secunda. **N**omen, crescentis penultima si genitivi
 Syllaba acuta sonat, velut hac pietas pietatis,
 Virtus virtutis monstrant, genus est muliebri.

Huc spectant quæ acunt penultimam genitivi cre-
 centis; qualia sunt omnia quintæ inflectionis, præter
 Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-
 nia sunt tertiæ declinationis; ut sunt omnia desinentia
 in

	C	}	ut,	Halec, halécis.	
				Delphin, inis.	
	An	}		Titan, ānis.	
in	Ans	}	ut,	Infans,	}antis.
				Quadrans,	
	Ens	}		Continens,	}entis.
				Triens,	
	Uns	}	ut,	Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis per *wp* scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, ēris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud rectè in hâc classe collocatur.

	Inx	}	ut,	Syrinx, ingis.	
				Phalanx, angis.	
	Unx	}	ut,	Deunx,	}uncis.
				Septunx,	
In	Ons	}	ut,	Effrons,	}ontis.
				Bifrons,	
	Ors	}	ut,	Cohors,	}ortis.
				Confors,	

Præterea in *o* Latina, quæ *ōnis* & *ēnis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ōnis; Anio, ēnis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ōnis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, ālis: Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en* quæ *ēnis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ēnis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *oy* Græca, quæ retinent *o* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ōnis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ōnis & ōnis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, āris: præter Jubar, nectar, āris; hepar, hepātis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ōris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant: ut,

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, &c. ōris, Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ōris.

In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis; & Græca quædam, ut, Lampas, monas, trias, decas, ādis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

¶Pyrois,
entis.

In *is*, quæ faciunt itis, inis, & idis || in genitivo: ut, Samnis, Quiris, itis: Salamis, Trachis, inis: Plophis, Crenis, idis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis, ūris, ūntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

* Pro ci-
vitate
Locr.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia: ut, Abax, storax, styrax, similax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spadix, foelix, phoenix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verba lia omnia in *rix*: ut, Victrix, nutritrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis, Præter Cappadox, ōcis; Allobrox, ōgis; & quædam alia,

In *ux* ; ut, Pollux, Pollūcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.
In *yx* : ut, Bombyx, bombycis : Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p* : ut, Hydrops, Cyclops,
conops, Cercops, ópis. Reliqua in *ops* ad tertiam regu-
lam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quadam,
Sal, sol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
Bes, Cres, præ, & pes, glis gliris habens genitivo :
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & sons,
Seps pro serpente, gryps, Ibrax, rex, græx gregis, & Pbyx.
Mascula sunt etiam polysyllaba in *n* ; ut, Acarnan,
Lichen & delphin : & in *o* signantia corpora ;
Ut leo, curculio ; sic sento, ternio, sermo.

Mono-
syllaba
quædam

Polysyl-
laba in *n*
& *o*.

Mascula in *er*, *or*, & *os* ; ceu, crater, conditor, heros :
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens :
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur :
Adde gigas, elephas, adamas, Garamasque, tapésque,
Atque lebes, Cures, magnes, unumque meridi-
es nomen quinta : & quæ componuntur ab asse ;
Ut dodrans, semis ; jungantur mascula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula veruex,
Phanix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebres genus, Syren, mulier, soror, uxor.

In *er*, *or*,
& *os*.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, sel,
Lac, sar, ver, cor, ar, vas vasis, os ossis, & oris,
Rus, thui, sui, cruu, puu. Et in al polysyllaba in *ar* quæ ;
Ut, Capital, laquear. Neutrum balec & mulieore.

Neut.
mel, sel,
lac, &c.
& in al,
ar, poly-
syllaba,
Halec.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc Python, serops, serpens, bubo, rudens, grm,
Perdix, lynx, tymax, stirps pro trunco, pedis & calx
Adde dies, numero tantum mas esto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

*Sunt commune, Parens, autórque infans, adolescens,
Dux, illex, bæres, exlex; à fronte creata,
*Sic La- Ut, bifrons: custos, bos, *fur, sus, atque sacerdos.
tro.*

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia
regula
specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sic gravis, ut, sanguis, genitivo sanguinis, est mas.
Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravan-
tia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinatio-
nis, de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, ge-
nera, puer, eri; adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decem-
vir, Centumvir, Iri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, clavi-
ger, caducifer, lucifer, eri: & adjectiva quædam: ut,
Tener, dexter, prosper, eri; Satur, ūri. Spectant huc
& Græca omnia neutrius generis in a: ut, Poëma, dog-
ma, sophisma, ænigma, ætis.

In yr item Græca: ut, Martyr, Martyris; Psithyr,
psithyris.

Omnia item in ur Latina: ut, Augur, murmur, fur-
fur, cicur, ūris.

In us etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput,
occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superiùs
excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, inis.

In l: ut, Annibal, alis; mugil, ilis: Consul, Præsul, ūlis.

In en: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima ge-
nitivi singularis: ut, Canon, demon, architecton, Phle-
mon, ūnis.

In or Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor,
pantocrater, apator, ūris.

In as: ut, Anas, anatis.

Et Græca ut, Archas, chillas, hebdomas, enneas, idis.
In es Latina : ut, Fomes, limes, itis ; præses, defes, idis.
In is Latina & Græca : ut, Sanguis, pollis, inis ; Ty-
rannis, paropsis, idis.

In æ Latina & Græca : ut, Jubar, compar, nectar,
Bacchar, æris.

In er Græca : ut, Aër, æther, æris.

In s præcedente consonante, tam Latina, quam

* Græca : ut,

{ Princeps,	{ cîpis ;	{ Æthiops,	{ ôpis ;
{ Hyems,	{ êmis ;	{ Arabs,	{ âbis ;
{ Inops,	{ ôpis ;	{ Chalybs,	{ ybis.

* Excipe
quædam
in ps.

In os Latina : ut, Compos, ôtis.

In us Latina & Græca ; ut, Pecus, decus, ôris ; vellus,
vulnus, êris ; Tripus, Oedipus, ôdis.

In ax Græca : ut, Abax, storax, colax, climax, âcis.

In ex Latina : ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In ix Latina & Græca : ut, Varix, fornix, calix, icis ;
Mastix, igis.

In ox Latina & Græca : ut, Præcox, Cappadox, ôcis ;
Allobrox, Polyphlox, ôgis.

In ux Latina : ut, Conjux, conjûgis ; Redux, redûcis.

Denique in yx Græca : ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis ; atque in go, quod dat gins in gentiswo
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque

Hyper-
dissylla.
bon in
do & go.

Monstrat compago compaginis : adjice virgo,
Grando, fides, compes, iegas, & seges, arbor, hyemsque :
Sic Bacchar, findon, Gorgon, icon & Amazon.

Græcula in as vel in is finita : ut, Lampas, Iaspis,
Cassis, cuspis ; in us vox una pecus pecudis dans ;
His serfex, pellex, carex, simul atque supellex,
Appendix, bistrix, coxendix, adde filixque.

Græcula
in as &
s.

Neutra

Neutra ex graviter crescentibus.

Inani-
mat. ina,
en, ar, ur,
us, put,
excipe.

EST neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a; ut problema: en; ut, omen: ar; ut, su-
(bar) ur dans;

Us, secur: us; ut, omus: put; ut, occipus. Attamen ex his
Mascula sunt, pecten, fursur: sum neutra, cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo iuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Es fiser, atque filer. Neutra, aquor, marmor, adorque,
Atque pecu, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex:
Adde culx, parix, & onyx cum prole, filéxque:
Quamvis hæc melius vult mascula dici et usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes:
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:

• Sic Ar-
tifex,
muni-
ceps,
parti-
ceps.

Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur
Ut, Conjux, iudex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem;
Ut selix, audax, retinent genus omne sub unâ:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum:
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.

At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usque reperta:
Talìa sunt pauper, puber, cum degener, uber
Es dives, locuples, sospes, comes atque superbe
Cum paucis aliis, quæ lectio iusta docet

Hæc pro
Campester.
Junge pec
Ac alac
Hic cele
Hic atqu
un qua
De quib

D
D
P
A,
As,
Gor

Sun
dam,
Latine
Adam
As
am, v
Es
voca
E,
in en

ritu
Pili
alii

*Hæc proprium quendam sibi flexum asciscere gaudent,
Campester, volucer, celebr, celer, atque saluber:*

Junge pedester, equester, & acer: junge paluster,

Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;

Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic;

Hic atque hæc celeris, rursus hoc celere est tibi neutrum.

ut quæ deficiunt genere adjectiva notanda,

De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

D Declinatio est variatio dictionis per casus. **Sunt** Declina-
tiones numero quinque.

Prima declinatio complectitur quatuor termina-
tiones:

*A, } ut, } Mensa; } } Es, } } Anchises;
As, } } Æneas; } } E, } } Penelope.*

*Porro Græca sunt } As, } Thomas.
omnia quæ in } Es, } finiuntur: ut, } Anchises.
E, } Phoebe.*

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, A-
dam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad
Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris:
Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit, ut, Æneās, Æne-As.
ām, vel Æneān; vocativum in *a*; ut, Æneas, Ænea.

Es, in accusativo *en* sumit; ut, Anchises, Anchisen: in *æ*,
vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut, Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum *æ*.
in *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut,

Nom. } Penelope, } Acc. } Penelopen,
Gen. } Penelopes, } Voc. } Penelope,
Dat. } Penelope, } Abl. } Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum repe- **As** in
ritur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiās, Genis.
Filius-familiās. Id quod veteres observabant in multis
aliis. Ennius; *Dux ipse vias.*

Livius Andronicus; Mercurius, *cumque eo, filius Latonæ*, pro *Latona*. Sic, Nævius; *Filli terræ*, pro *terra*. Virgilius; *Nec auræ, nec fontis memor*.

Aulai, & Piſtai, atque id genus alia, priscis relinquitur.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, *Æneadum*, *Grajugenum*; pro *Æneadarum*, *Grajugenarum*.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*; *Dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, *ambæ*, *duæ*, *abus*.

Hæc vero tam in *is*, quam in *abus*; *Filla*, *filis* vel *filibus*; *Nata*, *natis* vel *natabus*.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda
declina-
tio.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque;

Er,	} ut,	Aper.
Ir,		Vir.
Ur,		Satur.
Us,		Dominus.
Um,		Templum.

Et Græcorum,

Os,	} ut,	Delos.
On,		Ilion.
Eus,		Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *o* mittunt, accusativum in *on*: ut, *Androgeos*, *Androgeô*. Accus. *Androgeôn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut, *Panthus*, ô *Panthû*: *Oedipus*, ô *Oedipû*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mittere vocativum singularem: ut, *Agnus*, *vulgus*, *lucus*, *fluvius*, *chorus*, *populus* pro *natione*.

Eus, genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

(pheon.

Nom.	} Orpheus. (pheos.	Acc.	} Orphea. <i>Ovid.</i> Or-		
Gen.		Orphei vel Or-		Voc.	Orpheu.
Dat.		Orphei		Abl.	Orptheo.

Notandæ sunt deniq; *Deum*, } pro } *Deorum*,
Syneopationes illæ, } *Virum*, } *Virorum*.

Item

Item
Poëta
Virg. S.
Hor. N.
Cic. in F.

Er
li
Quor
Vim,
Charyb
Sic &
brim;
Quæ
niter:
curris,
Ablat
Ablativ
Propri
tunt: u
At ne
ex part

Ablat
tivo ret
ut, Par,
Hæc t
sape, pr

Et hæ
Festor
um int
genitiv

Item anomala illa Ambo & Duo; quas duas voces Poëta etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæ tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo.* Cic. in Phi. secund. *Præter duos vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficili-
liores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*: ut, Accusativus
Vim, ravim, tussim, sitim, magadarim, artusim, singularis;
Charybdim. ris.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Ty-
brim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* commu-
niter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis,
turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* desinit: ut, Pectus, salus; Ablati-
vum, Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mit-
tunt: ut, Felice, Clemente, Jovenale, Martiale, &c.

At neutra desinunt in *al, ar, & e*, ablativum magnâ
ex parte mittunt in *i*:

ut,	{	Vestigal,	{	Ablat.	{	Vestigali.
		Calcar,				Calcari.
		Mare.				Mari.

Ablativus rete à nominativo retis est: non à nomina-
tivo rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet:
ut, Par, compar: ablativo, Pare, compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gau-
sape, præsepe.

Et hæc propria,	{	Soracte,	{	Ablat.	{	Soracte.
		Præneſte,				Præneſto.
		Reate.				Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, geniti-
vum interdum in *orum* mittunt, ut, Agonalia, Vinalia; um
genitivo, Agonaliorum, Vinaliorum, nomina.

Interdum autem in *ium* : ut, Floralia, Feralia ; genitivo, Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum* quàm in *um* : ut, Parentalia, Saturnalia : Genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel *um*.

Dativus verò & ablativus in *bus* : ut, Saturnalibus, Bacchanalibus : præter Quinquatriis, quod juxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium nomina.

Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* solum mittunt : ut, September, Aprilis ; ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum definit, iis ablativus exit in *i* : ut, Sitim, tussim ; ablativo, Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum : ut, Fortis, mollis, dulcis ; ablativo, Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre ; ablativo, acri.

Licet Poetæ, interdum metri causâ, *e* pro *i* usurpent.

Nota.

Cætera adjectiva tam in *e* quàm in *i* mittunt : ut, Capax, duplex ; ablativo, capace, duplice, vel ci.

Præter Pauper, degener, uber, sospes, hospes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum : ut, Melior, doctior ; ablativo, Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam : ut, Ignis, annis, anguis, supellex, unguis, vectis ; ablativo, *e* vel *i*.

Rariùs autem Civis, { Ablativo, } Cive, vel civi.

Rariùs etiam Arpinas, { tivo, } Arpinate, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt : ut, puppis, navis ; ablativo, puppe, nave vel i. Et Verbalia item in *trix* : ut, Victrix, altrix, ablativo, Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*, ut, Molli, duplice, vel ci ; nominativo plurali, Mollia,

Mollia, d
vel aplu
doctior

Ex ab
genitivu

pium, p
compara
plicum,
terum, r
format.

Sunt
modi su
serpenti

Quam
finiuntur
falx, glan
bium, fal

Excipe
pum, tor

Ubi in
antur pa

{ Col
ut, { Men
{ Aur

Litium
Excipe

opum, ap

As for

Nox noct

is mur

ales,
Boum a

Quorum
um form

omnium ;
Græco i

Mollia, duplicata. Præter Ubera, plura, vel pluria, aplustra vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Geniti-

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit pluraliter *ius* plu-
genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel *pi*, pup-
ralis.

pium, præter { Majorum, }
comparativa: ut, { Meliorum, } Item præter ista, Sup-
plicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, ve-
terum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium
format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: ejus-
modi sunt Sapientium pro sapientium, serpentium pro
serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus
finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs
falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, ur-
bium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipi-
um, torcipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reper-
iuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

{ Collis, }
ut, { Mensis, } in genitivo { Collum, }
{ Auris, } { Mensium, } Adde istis
{ } { Aurium. }

Litium, ditium, vitium, salium, manium, penatium.
Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum,
opum, apum, &c.

As format assium: Mas marium: Vas, vadis, vadium:
Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium:
Murium: Caro carnum: Cor cordium: Alicuius
ales, assumit u.

Bovum anomalum est, ut etiam hobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusati-
vum formant per *es* & *ei* diphthongum: ut, Partium,
omnium; Partes, omnes vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ
sua

Accusa-
tivus
pluralis
Græco-
rum de-
clinatio

sue morem variantur, genitivum mittunt in *os* : ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo, Tītānos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *z* breve : ut, Titanī, Panī, Daphnidī, Phyllidī: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata) ut Panna, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *os* nominativi mutatā in *n* : ut,

Tethys, Tethyos,

Decapolis, lios,

Genesis, fios,

Metamorphōsis, fios.

} Accusat.

Tethyn.

Decapolin.

Genesin.

Metamorphōsin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a* : ut, Paris, genitivo, Paridos & Parios, accusativo, Parida & Parin: Themis, genitivo, Themidos & Themios, accusativo, Thegida & Themis.

Fœminina in *z*, genitivum in *as*, & accusativum in *as* mittunt:

ut, { Sapphō, Sapphūs,
Mantō, Mantūs,
Cliō, Cliūs,

} hanc { Sapphō.
Mantō.
Cliō.

Vocati-
vus.

Vocativus nominativo magnā ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur sicut ut, Pallas Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo, ô Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,

Alexis, Alexios,

Achilles, Achilleos,

} Vocativo, ô { Phylli.
Alexi.
Achille.

Græca
neutra
in *a*.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poemā: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additā syllabā *um*: ut, Hoc problematum hoc poematum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt, ut, Problematis, poematis.

LU

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinationi nihil ferè difficultatis inest, <sup>Quarta declina-
tio no-
minum</sup> nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *m* & *u*: ut, Manus, genu.

Veteres à nominativis, Anus, tumultus, ornatus, dicuntur Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut,

Ter. *Ejus anuis causâ. Idem. Nihil ornati, nihil sumulsi.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *â*: ut, fructui, <sup>Dativus
singula-
ria,</sup> concubitu: rariùs, Fructû, concubitû.

Virgilius. *Quod nec concubitû indulgens.*

Terent. *Vestitû nimis indulges.*

Currum autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verò Iesus, casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; Dativus, <sup>Dativus
& abla-
tivus
plural,</sup> Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, & ablativus, partus, portus, veru, *ibus*.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, foetibus, manibus, motibus, &c.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum & ablativum <sup>Quinta declina-
tio no-
minum.</sup> pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusiùs tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, il, &c.* <sup>Genitivus
singular</sup> exhibit.

Cicero. *Equites verò duros illum dies pænas.*

Virgilius. *Munera latissimæque dii.*

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Ceterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitæ dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit:

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Tho. Robinson.

Hetero-
clitaeque
ant.

Ue genus aut flexum variant, quaecunque no-
ritu deficiunt, superantve, Heteroclita sunt.

(Vato)

1. Fem.
sing.
Neut. pl.

Variantia genus.

Hac genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus, infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex;

2. Neut.
fin. mas.
& neut.
plur.

Singula semineis, neutris pluralia gaudent

3. Neut.
fin. mas.
tantum
plural.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque
Rastrum cum frano, filum, simul atque capistrum:
Argos item & caelum sunt singula neutra; sed audi,
Mascula duntaxat caelos vocitabis & Argos;
Frana sed & franos, quo pacto & cetera formant.

4. Neut.
fin. mas.
pl. Excep.

Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum, & ha-
Neutra quidem primo, muliebria rite secundo:

5. Mas.
fin. neut.
plu a.

Balnea plurali Furvenalem constat habere.

6. mas.
fin. mas.
& neut.
ural.

Hac maribus dantur singularia, plurima neutra,
Manalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tanara, Massica, & altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quae sequitur manca est numero, casive, propago.

Aptota.

7. aptota
unt quae
recto
non va-
iant
nt.

Quae nullum variant casum; ut, fas, nil, nihil, inflo-
Multae & in u simul i; ut sunt haec, cornuque, genuaque
Sic gummi, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptota vocabis.

Mon

Monoptôta.

*Estque Monoptoton nomen, cui vox cadit una;
Ceu noctu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permissu: plurali legimus astus;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.*

2. Mono-
ptôta
suntquæ
unico in
obliquo
reperi-
untur.

Diptôta.

*Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors forte dabit sexto, sponsis quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Jugerk & sexto dat jugere, verberk autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant:
Tantundem dat tantidem, simul impetk hoc dat
Impete: junge vicem sexto vice; nec lego-plura.
Verberk atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hac numero casus tenere secundo.*

3. Dipto-
ta, quæ
duobus
casibus.

Triptôta.

*Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut precik atque precem, petit & prece blandus amicam:
Sic opis est nostræ, ser opem legis, atque ope dignus:
At tantum recto frugis caret, & ditioik:
Integra vox vix est, nisi desit fortè dativus:-
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.
Qua referunt, ut, qui: quæ percontantur, ut, ecquis:
Et qua distribuunt; ut, nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut, quilibet, alter:
Quinto hac sæpe carent casu; & pronomina, præter
Quatuor hac infra, noster, nostras, meus, & tu.*

4. Trip-
tôtaquæ
tribus
casibus.

5. Defect.
vocativo,

*Propria cuncta notes, quibus est natura coercens,
Plurima nè fuerint: ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uva, metalla;
In quibus auctorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spornant.*

6. Propria
defec. pl.
Frumen-
ta, &c.
nomina
alia geu-
dent, alia
carent
plural.

Neutra singulari
carentia
quibusd.
cibus
plural.
1. Masc.
defect.
plural.
2. Fæm.
carent.
plural.

*Hordea farra, forum, mel, mulum, defruta, thûsque,
Tres tantum similes voces pluralia servant.*

*Hesperus & vespër, pontus, limusque, simusque,
Sic penus & sanguis, sic æther, nemo; sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primum.*

*Singula fæminei generis, pluralia raro,
Pubes atque salus, sic talio cum indole, tussis,
Pix, humus, atque lues: sitis & fuga; iunge quietem,
Sic cholera atque fames, bilisque, linecta, iuventus;*

*Sed tamen hæc, febres, labes, ut & omnia quinta,
Tres similes casus plurali sæpe tenbunt:*

*Excise res, species, facies, a iess, e. disque;
Quas voces numero totas licet esse secundo.*

*Istis multa solent muliebria necti: ut hæc sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, a fidia, usque*

*Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.*

Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum.

3 Neutra
carentia
Purali.

*Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
Delicium, senum, lethum, cœniumque, salumque;*

*Sic baratrum, vitrus, vitrum, visumque, penumque,
Iustitium, nihilum, ær, lac, gluten, simul balæc:*

*Adde gelu, folium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Que tibi, si observes, occurrent multa legenti.*

*Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
Manes, majores, cancelli, lilei, & antes,
Men es præfluvium, lemures, sessi, atque minores:
Cum genus assignant natales: adde Penates,
Et loca plurali, quales Gabique, Locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis.*

*Hæc sunt fæminei generis, numerique secundi,
Exuvie, phalææ, gratæque, manubiæ, & idus,
Antie, & induciæ, simul insitiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, triciæque, calendæ,*

Quisquilia

*Quisquilia
Feria
Retia
Nuptiæ
Quod g*

*Rari
Mania
Arma,
Fumus
Rostra
Infantæ
Aurur,
Festa
Quod si*

*Hec
Nam g
Sic clyp
Sensus
Atque t
Quod g
Sinus
Viscus
At Luc
Eventu
Talia a*

*Sed t
Quæ q
Nam pa
Cassida
Hinc cr
Cassida*

*Verit
Gibbus*

*Quisquiliæ, thermae, cunæ, diræ, exoquiaeque,
Feriæ, & inferiæ, sic primitiæque plagæque
Retia signantes, & valvæ, divitiæque ;
Nuptiæ item & lactes : addantur Thebæ & Athenæ :
Quod genus invenias & nomina plura locorum.*

*Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mænia, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia ; sic bellaria, munia, castra ;
Fusus iusta petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat ; puerique crepundia gestant :
Infantesque colunt cunabula ; consulit exta
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia, jungi.
Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas.*

3 Neutra
carentia
singular.

Redundantia.

*Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas :
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum.
Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctumque ; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendæque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Cornûs tibi cura finisiri :
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis ?
Talia doctorum tibi lectio multa ministrat.*

1 Redun-
dantia.

*Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu sætum peperere Latinum :
Nam panther panthera creat, crateræque crater ;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit :
Hinc cratera venit, venit æthera ; sic caput ipsom
Cassida magna tegit, nec vult panthera domari.*

2 Nomi-
nativæ
accusati-
vis Græ-
cis in a,

*Veritur his rectus, sensus manet, & genus unum :
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips ;*

3. Rec-
tum ya-
riantia.
Sic

*Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobs.
 Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
 • Potius Quae pariunt or & os, honor, & labor, arbor, * adórque ;
 Odo. His & apes & apis, plebs plebs : sunt quoque multa
 Accepta à Græcis, geminam referentia formam ;
 Ut delphin delphinus, & hic elephas elephas,
 Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
 Teucrus item Teucer : Dabis huc & cætera cuncta,
 Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.*

4. Declinatio-
nem
variantia.

*Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:
 Laurus enim lauri facit & laurus genitivo ;
 Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus ;
 Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur ;
 Sic lacus atque domus : licet hæc nec ubique recurrant :
 His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant.*

5. Adjectiva
luxuriantia.

*Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
 Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt ;
 Arme, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
 Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillum :
 A quibus vis simul is formes ; ut, inermis inermis :
 Rariorest bilaris, vox est hilaris bene nota.*

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum
comparatio.
Positivus
gradus.
Comparativus.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri
minuivæ potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium magis auct : ut, Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or* : ut, ab Amici, pudici fit amicior, pudicior.

Superlativus.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde vel Maxime significat : ut,

Docti-

Doctissimus, } Id est, valdè } Doctus.

Justissimus, } vel maximè } Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* ad-
ectis & *simus* : ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissi-
mus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* su-
perlativum formant : ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger, In rimis,
gerrimus.

Exciipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, five
Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in *Inlis*.
limus : nempe, Facilis, facillimus : Docilis, docillimus :
Agilis, agillimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, hu-
millimus : Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc Derivat.
modum comparantur : Maledicus, maledicentior, male- dico, lo-
dicentissimus, à dico : Magniloquus, magniloquentior, quor, &c.
magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentilo-
quus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus,	} volo	Magnificus,	} facio.
Benevolentior,		Magnificentior,	
Benevolentissimus,		Magnificentissimus,	

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per
adverbia Magis & Maximè : ut, Idoneus, magis Idoneus, Compa-
ratio no-
minum
in us pu-
rum.
maximè Idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

COMPARATIO INUSITATIO R.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in le-
gendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem usurpen-
tur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pi-
entissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, } Exiguissimus, apud Ovidium.

Tuissimus, } Multissimus, apud Ciceronem.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrius; ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus. Suprà, superior, supremus vel summus. Pòst, posterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovid.* Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpè, sæpius, sæpissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Compa-
ratio
manca.

Inclutus,
Inclutissimus.

Meritus,
Meritissimus.

Opimus,
Opimior.

Sinister,
Sinisterior.

Ocyor,
Ocyssimus. } ab οξύς.

Novus,
Novissimus.
Adolescens,
Adolescentior.
Potior,
Potissimus.

Juvenis,
Junior.

Senex,
Senior,
Maximus natu.

Longinquus,
Longinquior.
Penè,
Penissimus.

Antè,
Anterior.
Nuper,
Nuperrimus.

Compa-
ratio a-
busiva

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abusive:

ut, { Neronior, } à { Nerone.
Cinædior, } Cinædo:
Pœnior, } Pœno.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

| Positivus. | Compar. | Super. |

	Doctus. Tener. Dulcis. Felix. Prudens.		
Nom.	us er is a is x ns um e	{ ior ior ius	{ mus ma mum
Gen.	i æ is i	ioris	{ mi mæ mi
Dat.	o æ i o	iori	{ mo mæ mo
Accus.	um em em em am em em em um e ex ns	io rem io rem ius	{ mun mam mum
Voc.	e er is } a is } x ns um e }	{ ior ior ius	{ me ma mum
Ablat.	o } i e a } i o }	io re io re	{ mo mā mo

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

| *Positivus.* | *Compar.* | *Super.*

	<i>Dacti. Teneri. Dulces. Folices. Prudenes.</i>		
Nom.	<i>i es a es a ia</i>	<i>iores iores iora</i>	<i>mi me ma</i>
Gen.	<i>orum arum orum</i> } <i>ium</i>	<i>iorum</i>	<i>merum marum morum</i>
Dat.	<i>is ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>mis</i>
Accus.	<i>os es as es a ia</i>	<i>iores iores iora</i>	<i>mos mas ma</i>
Voc.	<i>i es e es a ia</i>	<i>iores iores iora</i>	<i>mi me m</i>
Ablat.	<i>is ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>mis.</i>

DE

vester,
Qui
eule, i

DE

Acc
nus, l
Spec
rivati
Ad
(ste, h
Ex

Den
nimiru
Rel
Den
nostra
Den
Pol
Gen
vel pa
cujas

Nun
Ego

Cal
vocat
or, Tu
ipse v
N

DE PRONOMINE. 101

Pronomen est pars orationis, quâ in demonstrandâ aut repetendâ re aliquâ utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, eade, idem, & similia: ut etiam, quî, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio; Persona, Figura.

Species pronominum est duplex; Primitiva & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt demonstrativa, alia relativa. Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant: ut, nostras, vestras, & cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine; Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

*Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,
A te Juno petat ceston, & ipsa Venus.*

DE GENERE.

Genera
pronomi-
num.

Genera sunt in pronominiibus, perinde ut in adjectivis
nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut,
Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus,
mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Prono-
minum
declina-
tio pri-
ma.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Secunda.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*; ut,
Ego, tu: genitivo, Mei, tui, & sui, quod recto caret in
utroque numero.

Tertia.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ
sunt Ille, ipse, iste: genitivo, Illius, ipsius, istius: Hic,
is, qui: genitivo, Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertie Declinationis exit in *i, e, i*, quemad-
modum nominum adjectivorum, quæ per tres termina-
tiones variantur: cujus sortis sunt,

Quarta.

Nominativo, {
Meus, mea, meum,
Tuus, tua, tuum,
Suus, sua, suum,
Noster, nostra, nostrum
Vester, vestra, vestrum.

Genitivo, {
Mei, meæ, mei.
Tui, tuæ, tui.
Sui, suæ, sui.
Nostri, nostræ, nostri
Vestri, vestræ, vestri.

Genitivus quartæ habet *atque*: ex quo ordine sunt,

Nostras, {
Vestras, { Genitivo, {
Cujas, {
Nostratis.
Vestratibus.
Cujatis.

Ceteri obliqui in utroque numero ad formam nomi-
num tertie declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ
pronomi-
num.

Personæ pronom. sunt tres, { Prima, } { Ego,
Secunda, } { Tu,
Tertia. } { Ille.

DE FIGURA.

Figura.

Figura est duplex: Simplex, ut, Ego; Composita, &
Ego me.

Pronom.
compo-
sitio.

Pronomina inter se componuntur: ut, Ego ipse, cuius
se, sui ipsius, mei ipsius.

Nom.

PRONOMEN.

103

1. Inter:
se.

Nom. { Iſtic, } Accuſ. { iſtunc, } Ablat. { iſtloc, }
 { iſtæc, } { iſtanc, } { iſtac, }
 { iſtoc, vel iſtuc. } { iſtoc, vel iſtuc. } { iſtoc. }

Pluraliter Nominativo & Accuſativo iſtæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujuſmodi, huiuſmodi, illiuſmodi, iſtiuſmodi.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuscum.

Componuntur etiam & cum adverbis: ut, Singular.

Eccum, { ab Ec- } Ellum, { ab Ecce & ille. }
Eccam, { } Ellam, { } Ut & Idem
Eccos, { ce & is } Ellos, { quoque, ab is }
Eccas, { } Ellas, { & demum. }

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo Hicce, haccce, hoccce. Accuſativo hucce, hancce, hoccce. Ablativo hoccce, haccce, hoccce. Pluraliter, Haccce, neutrum.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: ut, Met, te, ce, pre.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut, Ego, me, meimet, mihimet, memet, nolmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac ſemet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur eſſe verbum à tumeo, ſed tuimet, tibimet, temet, noſmet, &c.

Te adjicitur iſtis, Tu, ut, tute; te, ut, tete.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, Te, iſte, quoties in ſ definiunt; ut, Huiuſce, hiſce, illiuſce, huiſce, hoſce, illoſce, iſtoſce.

Pre apponi- { Meâ, }
tur iſtis abla- { Tuâ, }
tivis, { Suâ, } ut, { Meapte. }
 { Noſtrâ, } { Tuapte. }
 { Veſtrâ } { Suapte. }
 { Noſtrapte. }
 { Veſtrapte. }

Pte.

H

Inter;

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, no-
kropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quia.

Quis in compositione hisce particulis postponitur:

En,	} ut,	Ecquis,	} Et hæc tam in foemino	
Ne,		Nequis,		singulari, quàm in neutro
Alius,		Aliquis,		plurali, <i>qua</i> habent, non
Num,		Nunquis,		<i>qua</i> : ut, Si qua mulier,
Si:		Siquis.	Neq. la flagitia, &c.	

Ecquis.

Præter Ecquis, quod utrumquæ: in foeminino habere
reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in composi-
tione,

Quia.

Nam,	} ut,	Quisnam,	} Et hæc ubique (præ	
Piam,		Quispiam,		terquam in ablativo
Putas,		Quisputas,		singulari) <i>qua</i> habent
Quam,		Quisquam,		non <i>qua</i> : ut, Quam
Que:		Quisque.	doctrina? Negotia qua	
			piam, Optima quæque.	

Quis.

Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis
quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid: Accusativo Quis-
quid: Ablativo Quoquo, quaquæ, quoquo.

Qui in compositione præponitur his particulis:

Dam,	} ut,	Quidam,	} Et hæc ubique (præ	
Vis,		Quivis,		terquam in ablativo
Libet,		Quilibet,		singulari) <i>qua</i> re
Cunq;		Quicunq;		nent, non <i>qua</i> :
			Quædam puella, Quæcunque facinora.	

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis & tem-
poribus inflexa, esse aliquid, agere, aut
ti significat: ut, Sum, existo: moveo, m-
veor: tango, tangor.

Verbum

Verbum dividitur imprimis in personale: ut, Doceo; & impersonale, ut, Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut, ^{Verbum} Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. ^{Persona-}

Contrà, Impersonale dicitur, quod diversarum per- ^{Verbum} sonarum vocibus non distinguitur, nec variatur: ut, ^{Imper-} Poenitet, tædet, miseret, oportet. ^{nale.}

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE GERE.

Quinque sunt ver- ^{Activum,} ^{Deponens,}
borum genera, ^{Passivum,}
^{Neutrum,} ^{Commune.}

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, Activ. ^{Activ.}
passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Le-
go, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, Passi,
activi formam, & dempto, resumere potest: ut, Amor,
amo: Afficio, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec acti-Neutr. ^{Neutr.}
viam, nec passivam formam integrè induere potest: ut,
Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, Neutrum
tumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum quod ipsum Substan-
tium per se sensum absolvat.

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum actio-Neutrum
nem completam in ipso verbo significat, nec in aliud absolu-
transseuntem: ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alte-
tum verò passionem in ipso completam indicat: ut,
alleo, rubeo, albescor, nigresco.

Tertium
genus
Neutr

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum,

Curro stadium,

Vivo vitam,

Vinum bibitur

Stadium curritur.

Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENTS.

Depo-
nens.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum; vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Com-
mune.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior; multaque id genus alia, quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indica-
tivus.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, Juv. *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Quid legis hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An astu venit aliud ex alio malum?*

Impera-
tivus.

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; si es non dura, venis*. Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pascere capellas;* *Et potum pastas age, Tityre, & inter agendum, Occursare capro (cornu feris ille) caveo.*

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur: ut, Cic. *Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuae feceris*. Martial. *Dic quomodo es, quanti cupias canare? nec ullum*. *Addideris verbum, cana parat tibi est.*

Qu

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut, Virg.

Si sine pace tua, atque invito Numine Troes Italiam petiere, juvant peccata, nec illos Juvetis auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

—*Eamus, & in media arma ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec Optativus refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam* bonus literis suis detur bonus.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est author Linacrus. Præterea notandum est præsens hujus modi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam* aliquando tecum loquar.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expedes eadem à summo, minimoque poeta?* pro *potes expedire*. Non *expedes*, ut statim gratias agat, qui sanatur invito; pro non debes expedire. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam *ἄν* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Ovid.

Donec eris salix, multos numerabiles amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiuspiam optandi: ut, *Utinam venias aliquando*. Potentialis verò neque ullum adverbium adiunctum habet, nec conjunctionum. Subjunctivus au-

tem semper aliquam conjunctionem annexam habet: ut,
Si venero ; Ut taceas ; Cum cœnavero.

Infini-
 vus

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at
 citra certam numeri & personæ differentiam: ut, *Malim*
probus esse, quam haberi.

DE TEMPORE,

Tempora sunt quinque.

Præsens

Præsens, quo actio nunc geri significatur: ut
Scribo.

Imper-
 ectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo
 fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis
 fuisse actionem: ut,

Virgil. Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido
Condebatur: Erat enim adhuc in opere.

Perfect.

Perfectum, quo præterita absolutæque significatur
 actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus,
 duplex est, & ob id duplici circuitione explicatur:
 Alterum, quo proximè præteritum exprimitur: ut,
Pransus sum: Alterum, quo ulterius præteritum in-
 dicatur: ut, *Pransus fui.* Non enim, si modò *pransus*
sis, pransus fui commodè aptève dixeris.

Plus-
 quam
 perfect.
 Futur-
 am.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita
 significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quèd
 videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,
Ovid. Ibimus, o Nymphæ, monstratæque saxa petemus.

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant: ut,
Videro, abiero.

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo
 modo reperitur: ut,

Plin. Ero securior dum legam, statimque timebo cum legere.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*; Composita,
 ut, *Calefacio.*

Verba

Ver-
 sunt,
 exper-
 compe-
 infligo
 Qua
 à Alé

Spec-
 Prin-
 Deri-
 Deri-
 Incho-
 medita-
 sco des-
 misco.
 Hæc
 Id est,
 pud V-
 hoc est
 themat-
 donices-
 Freq-
 sito, aff-
 vexo, s-
 assidui-
 est, freq-
 Huc
 milia i-
 appella-
 Desid-
 esurio,
 Primiti-
 adjiciun-
 turio, i-

et:ut,
at, at
Malim

ut

gendo
poris

ido
e.

ficatur
anibus.

atur
r : uc

transu.

terita

ur.

at, quèc

nt : ut

ceris.

unctiv

leger

adjiciunt: ut, *Lecturio*, id est, *Legere cupio*; *Coenaturio*, id est, *Cupio cenare*.

Diminu-
tiva.

Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitillo, id est, *parum ac modice, sorbeo, canto, bibo.*

Imitati-
va.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hæc formâ non adeo delectati sunt: unde pro Gracisso, Græcor usi sunt, ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut *Lego*; Secunda, ut *Legis*; Tertia, ut *Legit*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut *Lego*; Pluralis, ut *Legimus*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugando um verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissimè callere debent: proximum fuerit ut hæc Gulielmi Lillii de præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

As avi.
•Hyper-
meter
versus
plusjusto
una syl-
aba con-
stat, sed
colliden-
da cum
prima
hæce se-
quentis
versus,
à quod
omni m
commu-
nicat.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis
communi Præterito.

S in præſenti perfectum format in avi;

Ut no nas navi, vocito vocitas vocitavi.

Deme lavo lavi, juvo juvi, nexôq; nexui;

Ex ſeco quod ſecui, neco quod necui, mico verbum.

Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat.

Sic domo quod domui, tono quod tonui, ſono verbum

Quod ſonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat.

Atque tubo cubui: rarè hæc formantur in avi.

Do das ritè dedi, ſto ſtas formare ſteti vult.

Secun-

ES
Servo
Luceo
Vult
Suadeo
Qua
Pendeo
Spondeo
L
Urgeo
Frigeo
Dat
Deleo
A mane
Hæreo
Niveo
Es nixi

TE
Et nubo
Co
Et parsi
Do
Findo
Rendo
Junge
Cedo
Vado
Claudo

VERBUM

III

Secunda Conjugationis commune Præteritum.

ES in præsentî perfectum format ut dans,
Ut nigreo, nigres, nigrui : jubeo excipe jussi,
Sordeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi ;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidit ; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Es vi.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima :
Pendeo namque pependi, mordeo vultique momordi,
Spondeo habere spondendi, tondeo vultique torondi.

Geo.

L vel R ante geo si stet, geo vertitur in fi ;
Urgeo ut urfi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi.
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Dat fleo fles flevi, leo les levi, indèque natum
Deleo deleui, pleo ples plevi, neo nevi :
A maneo mansi formatur : torqueo torfi,
Hæreo vult hæsi. Veo fit vi ; ut serueo servi,
Niveo & indè satum poscit conuiueo nivi
Ei : nixi : cieo civi, vieoque vievi.

Veo.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hîc manifestum.

Bo fit bi, ut lambo lambi, scribo excipe scripsi, Bo.
Et nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.

Co fit ci, ut vinco vici : vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Co.

Do fit di, ut mando mandi : sed scindo scildi dat,
Findo fidi, fundo fudi, rundo rutuli que ;

Do.

Tendo pependi, tendo texendi, pedo pepedi :
Junge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.

Cedo præ discedere, sive locum dare, cæsi :

Cedo.

Vado, rado, ludo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plando, rodo, ex do semper faciunt fi

Cg

Secun.

- Go. Go fit x. it, jungo jurxi : sed r ante go vult si ;
 Ut, spargo sparsi : lego legi, & ago facit egi ;
 Dat tango tetigi, pango punxi pupugique :
 Dat frango fregi, cum signat pango pacisci,
 Vult pepigi ; pro iungo, pegi ; pro cano, panxi.
- Ho. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & vebo vexi.
- Lo. Lo fit ui, colo ceu colui : psallo excipe cum p ;
 Et sallo sine p ; nam salli format utrumque :
 Dat vello velli, vulsi quoque, fallo sefelli,
 Cello pro frango, ceculi : pello pepulique.
- Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui : sed emo facit emi,
 Como petit compsi, promo prompsi : adfice demo
 Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo prepsi.
- No. No fit vi, sino ceu sivi : temno excipe tempsi ;
 Dat sierno stravi, sperno spreui : lino leui,
 Interdum lini & livi ; cerno quoque cervi :
 Gigno, pono, cano, gerui, posui, cecini dant.
- Po. Po fit phi ; ut : scalpo scalpsi ; rumpo excipe rupi ;
 Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Quo. Quo fit qui ; ut, linquo liqui : coquo demito coxi.
- Ro. Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, sevi,
 Quod serui melius dat mutans significatum :
 Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
 Quaro quasiui, iero trivi, curro cucurri.
- So. So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacezzo,
 Formabit sivi : sed tolle capezzo capezzi,
 Quodque capezzui facit, atque facezzo facezzi.
- Sco. Sco fit vi ; ut, pascio pavi : vult posco poposci ;
 Vult didici disco, quaxi formare quinisco.
- To. To fit ti ; ut, verto verti : sed sisto notetur
 Pro facio star : attigum, nam jure stiti dat.
 Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
 Sterto stertui habet, meto messui : ab ecto fit exi,
 Ut flecto flexi : pecto dat pexui, habetque
 Pexi ; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.
- Vo. Vo fit vi ; ut, volvo volvi : vi vo excipe vixi.

Nexo
Fit
Antiqu
Fit
Fit
Et rap
Fit r
Ut quan
Deni
Format,

Qua
Raucio r
Sepio sep
Furio in
Pro salto
Parciu
Spirui, sa

D

Prater
Ut de
Quam simp
Praterquam
Atque a do
A plico
Supplico, mu
Supplico, com
Quamvis
Quodvis com
Implicis at f
Composita

Ne

VERBUM.

113

Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.

Xo.

Fit cio ci; ut, facio feci, jacio quoque jeci;

Cio.

Antiquum lacio lexi, specio quoque specii.

Fit dio di; ut, Fodio sodi. Gio, ceu fugio gi.

Dio, Gio
Pio.

Fit pio pi; ut, capio cepi: cupio excipe pivi,

Et rapio rapui, sapio sapui atque sapiui.

Fit rio ri; ut, pario peperit. Tio ssi, geminans s.

Rio.
Tio.

Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.

Denique uo fit ui; ut, statuo statui: pluo pluui

Uo.

Format, siue plui; struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi:

Is, ivi.

Excipias, venio dans veni, cambio campsi,

Excipe
venio,
cambio,
&c.

Raucio rausi, sarcio sarfi, sarcio sarfi,

Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,

Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi,

*Pro salto salio salui, & amicio * amicui dat;*

Parcius utemur cambivi, haurivi, amicivi,

*Pes pro-
celeus-
maticus.

Sepivi, sancivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,

ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,

quam simplex geminat, composito non geminatur:

Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo:

Atque à do, disco, fio, posco, ritè creatis.

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,

Plico.

Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:

applico, complico, replico & explico, ut vel in avi.

Quamvis vult oleo simplex olei, tamen inde

Oleo

Quodvis compositum melius formabit olevi:

simplicis at formam redolet sequitur, suboletque.

Composita à pungo formabunt omnia punxi.

Pungo.

Vult.

- Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.*
 Co. *Natum à do, quando est inflexio tertia, ut addo,*
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi : à unum
 Sto. *Abfcondo, abfcondi. Natum à sto, stas Riti habebit.*

Mutantia primam vocalem in E.

- V**erba hæc simplicia præsentis, præteritiq̃ue,
Si componantur, vocalem primam in e mutant :
 Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, trasto, fatiscor,
 Pario. *Partio, carpo, patro, scando, spargo : parioque,*
Cujus nata peri duo comperit & reparit dant :
Cætera sed perui ; velut hæc, aperire, operire.
 Pasco. *A pasco pavi : tantum composita notentur*
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui habere :
Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

- H**æc, * habeo, lateo, salio, statuo, cado, ludo,
 beo simplicis formam servat.
 Cano. *Pango dans pegi, cano, quero, cado cecidi.*
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapioque,
Si componantur, vocalem primam in i mutant :
Ut rapio rapui, eripio eripui : à cano natum,
Præteritum per ui, ceu concino concinui dat.
 Placeo. *A placeo sic displiceo ; sed simplicis usum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.
 Maneo. *Composita à pango retinent a quatuor ista,*
Depango, oppango, circumpango atque repango.
A maneo mansi, minui dant quatuor ista,
Pramineo, emineo, cum promineo, immineoq̃ue :
Simplicis at verbi servabunt cætera formam.
 Scalpo. *Composita à scalpo, catco, salto, a per u mutant :*
 calco, *Id tibi demonstrant, exculpo, inculco, resulto.*
 salto. *Composita à claudio, quatuo, lavo, rejiciunt a :*
 Claudio, *Id docet à claudio, occludo, excludo : à quatuoque,*
 quatuo, *Percutio, excutio : à lavo, proluo, diluo, nata.*
 lavo.

Mutant

H
 Vocal
 Præte
 A cap
 Namq
 Atque
 A reg
 Surre
 Nil
 Id doc
 A le
 Præsen
 De qui
 Præter

N
 Clif
 Dans i
 Di j
 Ut pan
 Dat sci
 Hic
 Quam
 Idque
 Quod c
 Quod t
 Quod f
 Gi fi
 Dat pad
 Egi ad

Mutantia primam vocalem in I,
præterquam in præterito.

HÆc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,
Præteriti nunquam, ceu frango, refringo refregi :
A capio incipio incepti. Sed pauca notentur :
Namque suum simplex perago sequitur, satagóque,
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi :
A rego sic pergo perrexí, vult quoque surgo
Surrexi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ.
Nil variat facio, nisi præposito præeunte :
It docet olfacio, cum calfacio, inficióque.
A lego nata, * re, per, præ, sub, trans, ad præeunte,
Præsentis servans vocalem, in i cætera mutant :
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi faciunt ; reliqua omnia legi.

Excipi-
tur Co-
emo.

Ago.
Rego.

Facio.

Lego.
* relego,
perlego,
prælego.
&c.

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.
Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit. **BL**
Ci fit etum ; ut, vici vitum, testatur & ici **CI.**
Dans istum ; feci factum, jeci quoque jactum.
Di fit sum ; ut, vidi visum : quædam geminans ; **DI.**
Ut pandi passum, sedi sessum : adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.
Hic etiam advertas, quod syllaba prima, supinis,
Quam vult præteritum geminari, non geminatur :
Idque torondæ dans tonsum docet, atque cecidi
Quod casum, & cecidi quod dat casum, atque retendi
Quod tensum & tentum, tutuditunsum, atque pepedi
Quod format peditum ; adde dedi quod jurè datum vult.
Gl fit etum ; ut, legi lectum : pegi pepigique **GL**
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li.

Li *fit* sum : ut *salii*, *stans pro sale condito salsum* :Dat *pepuli pulsum*, *ceculi culsum*, atque *seselli falsum* : dat *velli vulsum*, *tuli habet quoque latum*.Ri, ni,
pi, qui.Mi, ni, pi, qui, tum, *funt* : *velut hic manifestum* :*Emi, emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,**A capio cepi dans captum, à capio ceptum,**A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.*

Ri.

Ri *fit* sum; ut, *verri versum* : *peperi excipe partum.*

Si.

Si *fit* sum; ut, *vifi visum* : *tamen i geminato**Mifi formabit missum* : *fulsi excipe sultum,**Hausi haustum, farsii fartum, farsii quoque fartum,**Ussi ustum, gessi gestum* : *torfi duo, tortum**Et torsum, indulsi indultum indulsimque requirit.*

Pfi.

Pfi *fit* tum; ut, *scripsi scriptum* : *campsi excipe campsum.*

Ti.

Ti *fit* tum, à *sto namque steti, à sistoque siti fit**Præterito, commune statum* : *verti excipe versum.*

Vi.

Vi *fit* tum; ut, *stavi statum* : *pavi excipe pastum* :*Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum :**Potavi potum, interdum sacii & potatum :**Sed savi sautum, cavi cautum* : à *sero sevi**Formes ritè satum* : *livi linique litum dat :**Solvi à solvo solutum, volvi à velvo volutum :**Vult singultivi singultum* : *veneo venis**Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.*

Ui.

Quod *dat ui dat itum* ; ut, *domui domitum* : *excipe quodvis**Verbum in uo, quia semper xi formabit in utum ;**Exui ut exutum* : à *ruo deme rui, ruitum dans.**Vult secui sectum, necui nectum, fricuique**Pes pro-Fri^{ctum}, miscui item *mislum*, * ac *amicui dat amiclum* :celeu-
maticus.*Torrui habet rostum, docui doctum, tenuique**Tentum, consului consultum, alui altum alitumque :**sic salui salum, colui ocului quoque culsum :**Pinsui habet pistum, rapui raptum* : *scrutuique**A sero vult sertum, sic texui habet quoque textum.*

Quædam

mutant

ui in sum

Hæc sed ui mutant in sum : *nam censeo censum,**Cellui habet cellsum* : *meto messui habet quoque messum :*

Next

Nexu

Dat p

Xi

Nam

Pi^{ctum}

Xu

D

C

Comp^{os}

I med

A

Hæc

Et car

Ver

Unum

A n

Cætera

V

Vel fui

Nunc

Nam l

Nata

Forma

Nata

Forma

Nata

Fessu s

Pro tex

Nitor n

Ira^{scor}Obli^{visco}

Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum :

Dat patui passum, carui cassum caritumque.

Xi fit tum ; ut, vinxi vinctum, quinque abjiciunt n: Xi.

Nam finxi fictum, minxi mistum, dat quoque pinxi

Pictum, strinxi strictum, rinxi vult quoque rictum.

Xum, flexi, plexi, fixi dant ; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum, Tundo.
Quamvis non eadem stet semper syllaba atque.

Composita à tunsu, dempta n tusu : à ruitu fit,

I mediâ dempta, rutu ; & à saltu quoque saltu.

A sero, quando satum format, composita situm dant.

Hac captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant :

Et cantum, partum, sparsum, carptum quoque sartum.

Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum :

Unum duntaxat comedo formabit utrumque.

A nosco tantum duo cognitum & agnoscum habentur ;

Cetera dant notum : nullo est jam noscitur in usu.

De Præteritis Verborum in Or:

Verba in or admittunt ex posteriore supino

Præteritum, verso u per us, & cum consociato

Vel fui : ut à lectu, lectus sum vel fuit. At horum

Nunc est deponens, nunc est commune notandum :

Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus

Nata : ut, compatior compassus, perpetiorque

Formans perpassus. Fateor quod fassus, & inde

Nata : ut, confiteor confessus, diffiteorque

Formans diffessus. Gradior dat gressus, & inde

Nata : ut, digredior digressus. Funge satiscor

Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.

Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,

Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultior

Iraſcor simul iratus, reor atque ratus sum,

Obliviscor vult oblitus sum : fruor optat

Patior.

Fateor.

Gradior.

Fruſtus

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus.
Tuor & Tueor & **tueor** non **tutus** sed **tuitus** sum,
Quamvis & tutum & tuitum fit utrique supinum.
A loquer adde **locutus**, & **a sequor** adde **secutus**;
Experior facit **expertus**: formare **pacifcor**
Apiscor. **Gaudet pacius** sum, **nanciscor natus**: **apiscor**,
Quod vetus est verbum, eptus sum: unde **adipiscor adeptus**.
Junge queror questus, **proficiscor junge profectus**;
Expergiscor sum experrectus: & **hac quoque, commi-**
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod **præteritum** facit **ortus**.

De verbis geminum præteritum habentibus, viz. **Activæ & Passivæ** vocis.

Præteritum activæ & passivæ vocis habent hæc
Cano canavi & canatus sum tibi format,
Juro juravi & juratus, potoroque potavi *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus;
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo pavi & passus, placeoque
Dæ placui & placitus, fuesco fuevi atque fuetus;
Veneo pro vender, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi vtrâque sum, mereor meritus sum
Vel merni: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertusum: adde puder faciens puduit puditumque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-passivorum præteritis.

Neutro-passivum sic præteritum tibi format,
Gudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo *
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mareo sum mæstus: sed Phocæ nomen habetur.

De verbis Præteritum mutuantibus.

Quædam præteritum verba accipiunt aliunde:
Inceptivum in sco, stans pro primario, adopt
Præter

lavescio
Erubescio
Luceo,

Præteritum
Apeo
Abide
Præteritum
Percussi
Afideo
Sustuli
Asto
Infantiv
Sic pos
Præteritum

D

Rat
P
Et passiv
in actuo
arturio,

Ver

Æc
La
spesio, p
ego a g
ullo, vol
zio, li
quo comp
ido, qu
puo, l n
sterto, t
posita
quæcum
ptis ole
eo, item
valeo, ca

Præteritum ejusdem verbi vult ergo tepesco
 A tepco tepui; fervesco à ferreo ferui;
 A video cerno vult o di à concutio vult
 Præteritum quarto concussi à percutioque
 Percussi fer o: à mingo vult meo minxi;
 A fideo fido vult sedi à sustero tollo
 Sustuli & à fui sum fui, & à tulo rite fero tuli;
 A sto sto eti, tantum pro stare suroque
 Infanxi, à verbo ejusdem significati
 Sic possunt vescor, medeor, liquor, reminiscor,
 Præteritum à pascor, edicor, liquefio, recordor.

Verbu
 Hyper-
 metor.

De Verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco, Silvesco,
 P il o, video Ad hæc, inceptiva, ut puerasco, Pruti-
 Et passiva, quibus caruere activa supini: cesco,
 Metuor, timeor Meditativa omnis præter Sterrief-
 arturio, esurio, qua præteritum duoservant. co. Desi-
 derativa,
 ut Mic-
 turio, Scriptu-
 rio, Ita-
 caturio.

Verba Supinum raro admittentia.

Hæc raro aut nunquam retinebunt verba supinum
 Lambo, mico micui, rudo scabo p reo peperci,
 pisco, posco, d sco, compesco quinisco,
 go a go, fugo, lingo, ningo, s tagoque,
 ullo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
 rio, liveo, avel, paveo, conniveo, fervet:
 quo compositum ut renuo, à cad, ut incido præter
 ido, quod facit occasum, recidoque recasum
 puo, lingo, luo, metu, cluo, frigeo, caldeo.
 sterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cuius
 posita nec um habent Sic à gruo, ut ingrui, natum.
 quæcunque in u firmantur neutra secundæ
 eptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
 eo, item & careo, noceo, pateo, lateoque,
 paleo, caleo: gaudent hæc namque supino.

De Verbis Defectivis.

- S**ed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
 Isis pauca dabis mutilata & anomala verba:
 Quæ, quia clauda quidem remanent, nec versibus apto,
 Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
 Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.
- Aio. Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plural.* aiunt.
 Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plur. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.
 Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias,
 aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.
- Ausim. Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit.
Plural. Ausint.
- Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. *Plural.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvete.
- Ave. Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infinit. Avete.
- Cedo. Imperat. Cedo; *Plural.* Cedite: id est, Dic, vel porrige; Dicite, vel porrigite.
- Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro faciam vel fecero. *Plural.* Faxint.
- Forem. Imperfectum Opt. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro essem, esses, esset. *Plur.* Forent.
 Infinitivus, Fore, id est, Futurum esse.
- Quæso. Præsens Indicat. Quæso. *Plural.* Quæsumus.
- Infir. Infir, sola vox est, Dicis, seu dixi significans. *Plur.* Infirunt, id est, Dicunt.
- Inquo. Præsens Indicativi, Inquo vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.
 Præterperfectum, Inquisti, inquit.
 Futurum, Inquies, inquiet.
 Imperat. Inque apud Terent. Inquito apud Plautum.
 Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.
 Particip. Inquiens.
- e. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valet. *Plural.* Valet, valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito, indicativi formatur: in reliquis magnâ ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperativo, *Sing.* Memento, *Plur.* Mementote, habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hætenus dictum est; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personæ careant (habent enim, ut videmus, vocem tertie personæ tam activam quàm passivam, quamplurimam) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, sortiuntur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia; activæ vocis, & passivæ vocis.

Imperi-
nalis
vocis
activæ.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Eſt,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præſtat,	Conſtat,
Reſert,	Evenit,	Reſtat,	Conducit,
Placet,	Exedit,	Decet,	Miſeret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Permitet,	Licet,	Poteſt,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum eſt tam personale, ut non idem impersonalis formam poſſit induere; nec è diverſo. Horum tamen quædam personaliter uſurpantur: ut, *Virtus placet prohiu. Pecunia omnia poteſt. Ars juvat egentes.*

Quædam verò ſemper manent impersonalia: ut, *Pudet, permitet, oportet.* Tan erſi legere eſt apud Terentium: *Qua adſolent, quæque oportens ſigna ad ſalutem eſt, huic omnia ad eſſe video.*

Conju-
gantur
in tertiâ
perſonâ

Conjugantur autem in tertiâ perſonâ ſingulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, perſuſum eſt format.

Miſeret & miſereſcit, miſertum eſt.

Inveniun- tur etiam in uſu,	{	Placitum eſt,	{	Placet.
		Libitum eſt,		Libet.
		Pudicum eſt,		Pudet.
		Licetum eſt,		Licet.
		Pigitum eſt,		Piget.

Impersonalia paſſivæ vocis ſunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari poſſunt, quòd ſimilia participiis ſunt: ſicut proverbialis dicimus, quæ ſunt ſimilia proverbii.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia pro-

PARTICIPIUM.

123

plius pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquitur, ut utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, idèd nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. { *Di*, Genitivi casus.
{ *Do*, Dativi & Ablativi.
{ *Dum*, Nominativi & Accusati.

Terminatio
 participii
 Gerundii

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Albenas quoque missus erudiendi causâ* : id est, ut erudiretur. *Uritque videndo Faustina* : id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria* : id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis* : id est, ut discatur.

DE SUPINIS.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniaque cum gerundii vocibus communia habent. Supina. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u* : ut *Viduum*, *visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO

Participium est pars orationis inflexa casu, quæ à Nomine, genera, casus & declinationem ; à Verbo, tempora & significationem ; ab utroque numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPII.

Accidunt Participio septem, { Casus,
{ Genus,
{ Declinatio,
{ Tempus, { Significatio,
{ Numerus,
{ Figura.

Accidentia participii.

124 PARTICIPIUM.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempo.

particip.

Præfens.

Nota.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præfens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Cæterum iens, participium ab *eo*, simplex rarius legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*: ut, Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut, Ab-eundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendum, ambiendum.

Præteritum.

Futurum.

Præteritum verò in $\left\{ \begin{array}{l} \text{Tus,} \\ \text{Sus,} \\ \text{Xus,} \end{array} \right\}$ ut $\left\{ \begin{array}{l} \text{Doctus,} \\ \text{Visus,} \\ \text{Nexus.} \end{array} \right\}$

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *activa* ut plurimum significationis, aut neutralis: ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *passiva* significationis semper: ut, Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt, ut, Docens, docurus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currrens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia in *du*.

Significatio.

Passiva.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *du*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab huiusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, Aratur terra, hinc arata & aranda terra.

Participia

PARTICIPIUM. 125

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor.

Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *du*: ut,

Sequendus, } Utendus, } Obliviscendus,
Loquendus, } Patiendus, } & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc active, nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentitæque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter poenitens, decens, libens, pertæsus, poenitendus, pudendus.

Impersonalium participia. Participia impersonalia deducta à verbis præter analogiam.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut, Legens: Pluralis, ut, Legentes.

Participia derivata à nominibus. Numerus.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, Spirans: Composita, ut, Respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia: vel cum alium calum quam suum verbum regunt: ut,

Abundans lactis, } Patiens inediae,
Alieni appetens, } Fugitans litium.

Figura Participiorum Participia sunt nomina.

Vel cū componitur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cū comparantur: ut, { Amans, } Doctus, { Amantior, } Doctior, { Amantissimus, } Doctissimus.

Vel cū tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti: hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermitturus, si quid explorati haberet: id est, ita affectus, ut non prætermitteret.

Amantissimus quisque: id est, dignus est, vel debet amari. *Vita laudata:* id est, laudabilis.

Ejicienda est hæc mollitudo animi: id est, debet ejici.

Participia præsentis temporis sunt nomina.

Participia præsentis temporis non raro sunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens occidens, proluens, confluens: Modò in foemino; ut, Consonans, continens: Modò in neutro; ut, Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*; ut, Appetens, diligens, sciens, indulgens.

Animans, modò foemininum, modò neutrum reperitur.

DE ADVERBIO.

Adverb.

Adverbium est pars orationis non flexa: quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregie impudens. Ne parum sis leno. Nimirum philosophus.*

Aliquoties & Adverbium: ut, *Parum honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidentia, Figura.

Adverbio accidentia, Significatio, Comparatio, Species,

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant. Hic, illic, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.

Ad locum respiciunt. Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, quò, Ad id, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eòdem, quolibet, quovis, quocunque, foràs, hòrsùm, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutrò, quoquoersum.

A loco denotant. Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, unde libet, undevìs, undecunque, supernè, infernè, coelitus, funditus.

Denique per locum innuunt. Hæc, illæc, istæc, quacunque, eà, eàdem, alià, aliquà, siquà, nequà, quæqua.

Adverbia temporis sunt. Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, mane, vesperi, nudiussertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus &c. Diu, noctu, interdum, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpè, rarò, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hæctenus, indec, in-horas, ut primum, quamprimum simulac, simul atque.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, Usque sub obscuro noctis. Ab Ethiopia est usque hæc. Est & ubi pro semper, aut continuè ponitur: ut, Usque meum micuere sinus.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies vel vicies, trigesies vel tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, milles, infinities.

Ordinis sunt. Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimè, imprimis, postremo, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, adsummum.

Adver-

- Interrogandi.** Adverbia Interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, eequid, quin *pro* cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?
- Vocandi.** Vocandi sunt, Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.
- Negandi.** Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & similia.
- Affirmandi.** Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.
- Jurandi.** Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, ædèpol, Castòr, ecastòr.
- Hortandi.** Hortandi: ut, Agè, fodes, sultis, amabò, agedum, ehodum, eja, agitè.
- Prohibendi.** Prohibendi: ut, Nè, non.
- Optandi.** Optandi: ut, Ultinam, si, ô si, ô.
- Excludendi.** Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solum, duntaxat, demùm.
- Congregandi.** Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.
- Segregandi.** Segregandi: ut, Seorsim, segregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
- Diversificandi.** Diversificandi: ut, Aliter, secus.
- Eligendi.** Eligendi: ut, Potius, potissimum, imò, satius.
- Intendendi.** Intendendi: ut, Valdè, nimis, nimium, immodicè, impendit, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.
- Remittendi.** Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.
- Concedentis.** Concedentis: ut, Licèt, estò, demùs, sit-ita, sit sanè.
- Negatæ solitudinis.** Negatæ solitudinis: ut, Non solum, non tantum, non modò, nedum.
- Qualitatis.** Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.
- Quantitatis.** Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, summum, ad-summum, & similia.
- Comparandi.** Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maxime, minimè, æque.

CONJUNCTIO.

129

Rei non peractæ : ut, *Fermè, ferè, propè, propem-*
dum, tantum, tantum non, modò non.

Rei non
peractæ

Demonstrandì : ut, *En, ecce, sic, ut cùm dicimus, Si-*
scitis.

Demon-
strandì.

Explanandi : ut, *Id est, hoc est, quasi dicas, putà, ut-*
puta, utpote.

Expla-
nandi.

Dubitandi : ut, *Forfan, forsitan, fortassis, fortasse.*

Dubi-
tandi.

Eventus : ut, *Fortè, casu, forte-fortunà.*

Eventus.
Simili-
tudinis.

Similitudinis : ut, *Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem,*
tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi : ut, *Doctè, do-*
ctius illo, doctissimè omnium : similiter Benè, melius, op-
timè, Malè, pejùs, pessimè : etiam Sæpe, sapiùs, sapissimè :
Nuper, nuperrimè, & similia.

Compa-
ratio.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se originem
habet : ut, *Heri, cras.*

Species
adverbi-
orum.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliundè : ut, *Fur-*
tim, à furor : Stridim, à stringo : Humaniter, ab humanus.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adver-
biorum, ad Græcorum imitationem : ut, *Recens, pro re-*
center : Torvum, pro torvè.

Nomina
sunt ad-
verbia

Figura est duplex : simplex, ut, *Prudenter ; Com-*
posita, ut, Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Onjunctio est pars orationis, quæ sententia-
rum clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Acciden-
tia Con-
juncti-
oni.

Conjunctioni accidunt, *Figura, Potestas, & Ordo-*

FIGURA

FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut, nam: Composita, ut, namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, item, cum, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensiva. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod aliquid semper expectari faciant: ut, *E f i t, & pugnati. Nec sapit ista, nec sentit*.

Disjunctiva. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive. At istæ, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dicitur*.

Discrepantia. Aliæ Discrepantivæ: ut, Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, atque, quoque, scilicet, ceterum, verò, enim-verò, quòd si, verum, porro, quia.

Ratio. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergò, idèd, igitur, nam. Ite itaque, idcirco, quare, quomobrem, quocirca, proinde, Illativæ, propterea, ob-eam-rèm, ea-rè: Cicer. *Ea-rè st. tim ad Aristocratum misi*.

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, liquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, & pro quia: ut, Virgil. *audierat & fama suis: pro nam, vel quia fuit: quòd pro quia: ut, Cicer. Non quòd quisquam deest, sed quia valde cupio*.

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam, pro nam vel quia*.

Perfectiva. Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Uti, quòd pro ut

Nè
queas

Nè

Aliæ

Aliæ

utrum

Aliæ

tamen

Aliæ

tamen

Aliæ

Nè ve

Aliæ

quàm

Exp

scilicet

enim

Virgi

3

Sun

ones, n

ties ca

In g

verbiis

ut, Qu

Ord

Præ

exord

Subju

vel ter

Con

Exc

quare,

quaten

N

CONJUNCTIO. 131

Nè & ut, pro nè non : Tercat. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Nè, pro ut non : Cicero, *Opera da'ur, judicia nè fiant.*

Alia Continuativæ : ut, Si, fin, ni, nisi.

Conti-

Alia Dubitativæ : ut, Nè, an, anne, num, nunquid, utrum, necne.

nuat.

Dubitat.

Alia Adversativæ : ut, Et si, quanquam, quamvis, licet, tamen si : & alia id genus.

Adversat

Alia Redditivæ earundem : ut, Tamen, attamen, sed tamen, veruntamen.

Reddit.

Alia Diminutivæ : ut, Saltem, at, certè, vel : ut, Cic. *Nè vel latum digittum discesserit.*

Dimin.

Alia Electivæ : ut, Quam, ac, atque, ut, quando pro Electiv. quam accipiuntur.

Expletivæ : ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profecto, verò, enim, verò, sed enim, enim pro certè.

Expletiv

Virgil. *Nam quis se, juvenum confidensissone, nostras fuffit adire domos?* Ter. *At enim non finam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur : ut, Cum, quoties casui jungitur, præpositio est.

Cum

In genere, Conjunctiones adeo tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quam sæpius confundantur : ut, Quando, proinde, & similia.

O R D O.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe,

Ordo

Præpositivus : earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

conjunct.

Subjunctivus : earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Præposit

Subjunct

Communa

Communis.

Ex conjunctionibus hæc imprimis præponi solent, Nam, quare, at, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, fin, seu, five, ni, nisi.

Præposit

Sub

Subjunctivæ
quæ.
Encliticæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, verò enim.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinant: ut,

Horat. *Iudare qui nescit, campestribus abstinet armis:*

Indocilisque pila, discive, trochive quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones
postponitæ suis
casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	} ut {	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Versus,		Angliam versus.
Usque,		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa,

Secundum.

Secundum, aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem*. Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandisunt*, id est, *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpo-

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adiunguntur.

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. *Virg. At bene apud memores veteris stat grata facti.*

Ante. *Ovid. — dicique beatus*

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversum duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Æsonia.*

Citra. *Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. *Quos ultra citràque nequit consistere rectum.*

Intra. *Ovid. Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. *Plin. Ma. Extra omnem ingenii ileam postus Cicero*

Circum. *locale est: ut, Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum significat: ut,

Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo milia desiderati sunt.

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. *Hor. Multa cadunt inter calicem supremæque labris*

Infra. *Terent. Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. *Salust. Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. *Ter. Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. *Hor. Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. *Terent. Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. *Hor. O cives, cives, querenda pecunia primum est;*

Virtus post nummos.

Penes. *Ovid. Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. *Hor. Cælum, non animum mutant, qui trans*
mare currunt.

Præpo-

Prepositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus. *Ab alio expectes alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est gaudas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecuniâ miseravitur.*

Cum. Mimus *Damnium appellandum est, cum malâ famâ*

Clam. *Clam patre Et plautus. Clam patrem. (luerum*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lanâ caprinâ.*

E. *Qui solum testimonium dixisse convictus erat, è saxo*

Tarpeio dejiciebatur.

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro Mimus. *Comes facundus in viâ pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. *capuloque tenus ferram impulit ira.*

Prepositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversa fere significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu*

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*

Sub. Vir. *Sub lucem exportant calathis: i.e. paulo antelucem.*

Idem. *— vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridis.*

Subter. *Subter terram. Virg. Densâ subter testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum.

Am,	} ut	Ambio:	} Re,	} ut	Recipio:	
Di,		Diduco:			Se,	Sepono:
Dis,		Distraho:			Con,	Con dono.

Con.

Præposi-
tiones
nun-
quam
extra
compo-
sitionem
reperiuntur

C Nomen multitudinis singulare quandoq; verbo plurali
iungitur: ut, ^a Pars ^b abiere. ~~X~~ Interque ^b deluduntur dolis.

9 CONCORDANTIA

Substantivi & Adiectivi.

A Adiectivum cum substantivo genere, numero & casu
consentit: ut, Juven. ^b Rara ^a avis in terris, ^b ni-
groque similima ^a cygno. ~~X~~

C Ad eundem modum participia & pronomina substan-
tivist adnectuntur: ut,

Ovidius. Donec eris salix multos numerabis amicos; ~~X~~

Tullius ad ^b amissas ibit amica ^a opes.

Seneca. Non ^b hoc primum ^a pectora ^a vulnus ^b mea sen-
serunt; ~~X~~ ^a viros ^b tuli.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, ^b Au-
dite ^a regem Doroberniam proficisci.

10 CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

C Elativum cum antecedente concordat genere, nu-
mero, & persona: ut, Hor. — ^a Vir bonus est quis; ~~X~~
^b consilia patrum, ^b qui leges juraque servat.

C Nec unica vox solim, sed interdum etiam oratio poni-
tur pro antecedente: ut, Terent. ^a In tempore ad eam ve-
ni, ^a quod rerum omnium est primum. ~~X~~

C Relativum inter duo antecedentia diversorum gene-
rum collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius
Maximus, Senatus assiduam stationem eo ^a loci peragebat,
^b qui hodie quoque Senaculum appellatur.

Pomp. Non procul ab eo ^a flumine, ^b quod Salliam vocant.

Cicer. Propius a terra Fovis ^a stella servit ^b qua Phaeton
dicitur.

C Nunc cum posteriore: ~~X~~ ut, Cicero. Homines tuentur
illum globum, ^b qua ^a terra dicitur.

Salust. Est locus in carcere, ^b quod ^a Tullianum appellatur.
In costu Lunæ, ^b quod ^a intersunium vocant.

Ali-

¶ Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas*, ^a *qui filium haberem tali ingenio pradium*. Ovid.— *Nostros videri* ^b *flentis ocellos*.

¶ Quoties nullus nominativus interferitur inter re-
lativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boët. *Felix*, ^a *qui* ^b *potuit boni Fontem visere lucidum*.

¶ At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab aliâ dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut, Ovid. *Gratia abest* ^a *quod mora tardat, abest*. Virg. *Cujus* ^a *numen adoramus*. ^b *Quorum* ^a *optimum ego habeo*. ^c *Cui* ^a *similes non vidi*. ^d *Quo* ^a *dignum te judicavi*. ^e *Quo* ^a *melius nemo scribit*. ^f *Quem* ^a *videndo obstupui*. *Lego Virgilium* ^a *pro quo ceteri poetae sordens*.

Substantivorum constructio.

¶ Quum duo substantiva diversæ significationis concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juv. *Crescit* ^a *amor* ^b *nummi quantum ipsa pecunia crescit*. Rex ^a *pater* ^b *patriæ*. ^c *Arma* ^b *Achilli*. ^d *Cultor* ^b *agri*.

¶ Proinde hic genitivus sæpius in adjectivum possessivum mutatur: ut, *Parris* ^a *domus*, ^b *Parriciæ* ^a *domus*, ^b *Heri* ^a *filius*, ^b *Herilis* ^a *filius*. Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. ^b *Urbi* ^a *pater est*, ^b *urbique* ^a *marium*. ^c *Hervus* ^b *tibi*, ^b *mibi* ^a *pater*.

EXCEPTIO.

¶ Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut, Ovid. *Effodiuntur* ^a *opes* ^b *irritæ æneæ matorum*. Virg. *Ignavum* ^a *fucos* ^b *pecus præsepibus arcens*.

¶ Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut ^a *Paululum* ^a *pecunia*. Hoc ^b *nostrum*. Catul. *Non videmus* ^a *id* ^b *manticæ, quod in tergo est*.

Juvenal. ^a *Quantum quisque sua^b nummorum servat in arcâ,* ^a *Tantum habet &^b fidet.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito; ut in huiusmodi locutionibus:

Terentius. *Ubi ad^b Diana veneris, ito ad dextram.* Hor. *Ventum erat ad^b Vestæ:* ultro^b q; subauditur ^a *templum.* Virg. *Hororis Andromache:* subauditur *uxor.* Idem. *Deiphobe Glauci:* subauditur *filia.* Terent. ^b *Hujus video Byrrhiam:* subauditur *servum.*

LANS ET VITUPERIUM.

Lans et Vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo: ut, ^a *Vir^b nullâ fide.* Juv. ^b *Ingeni^a vultu^a puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus et usus ablativum exigunt: ut. Cicero. ^b *Autho-ritate tua nobis opus est.* ~~Xellius.~~ *Pecuniam quâ sibi ni-bil esset^a usus, ab iis quibus sibi esset usui esse, non accepit.*

Opus
Adjec-
ive.

Opus autem adjectivè pro necessarius quandoq; po-ni videtur, varieque constructur^a ut,

Cicero. *Dux^b nobis & auctor^a opus est.*

Idem. *Dicis nummos^b mihi^a opus esse ad apparatus triumphi.*

Terentius. *Alia^b quæ^a opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis^b tibi multum^a opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjecti-
vorum
Constru-
tio

Adjectiva quæ desiderium, notitiam, memo-riam, atque iis contraria significant, geniti-vum adfiscunt: ut,

Plinius. *Est natura hominum^b novitatis^a avida.*

Virg. *Mens^b futuri^a præcia.* Idem. *Memor esto brevis^a ævi.*

Ter. *Imperitos^b rerum, deductos libere, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum^b ani^a dubius, sed^a devius^a æqui.*

Cicero. *Græcarum^b literarum^a rudis.*

Adjectiva.

Adiectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur : ut, ^a *Audax* ^b *ingenii*. Ovid. *Tempus* ^a *edax* ^b *rerum* in *ax*. Sen. *Virius est* ^b *utilitiorum* ^a *fugax*. Hor. ^b *utilium* ^a *is* *is* *is*. Idem. ^b *Propositi* ^a *tenax*. Virg. *Tam* ^b *ficti* *præstique* ^a *tenax*, *quàm* *nuncia* *veri*. Plaut. ^b *Pecuniarum* ^a *petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, castum patrium postulat. Quorum faraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despanterius. Tu vero crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, Interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutantur, gaudent : ut, Cicero, *Quantum* *re*, *Marco* *fili*, *annum* *jam* *audientem* *Cratippum*, *edquo* *Athenis*, *abundare* *oportet* *præceptis* *institutisque* *philosophia*, *propter* *summam* *&* *doctoris* *authoritatem* *&* *urbis*; ^b *quorum* ^a *alter* *re* *scientiâ* *augere* *potest*, *altera* *exemplis*.

^a *Utrum* ^b *horum* *maius* *accipe*.

Ovid. ^a *Quisquis* *fuit* *ille* ^b *Deorum*.

Terent. *An* ^a *quisquam* ^b *hominum* *est* *a* *quæ* *miser*, *ut* *ego* *&*.

Virgilius--- ^b *Divam* *promittere* ^a *nemo* *Auleret*.

^a *Tres* ^b *fratrum*. ^a *Quatuor* ^b *julicum*. ^b *Sapientum* ^a *octavus* *quis* *fuerit*, *nondum* *constat*.

^a *Primus* ^b *regum* *Romanorum* *fuit* *Romulus*.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione : ut, ^a *Primus* ^b *ab* *Hercule*. ^a *Primus* ^b *ab* *Eneâ*.

In alio verò sensu dativum : ut, Virg.-- ^b *Nulli* *pietate* ^a *secundus*.

Uturpantur autem & cum his præpositionibus, *E*, *de*, *ex*, *inter*, *ante* : ut, Ovid. *Est* *de* ^b *vobis* ^a *alter*.

Idem. ^a *Primus* ^b *de* *Juperis*. Virg. ^a *Primus* ^b *inter* *omnes*.

Idem. ^a *Primus* ^b *ibi* ^a *ante* *omnes*, *magni* *comitante* *caeræ*, *et* *et* *et* *ardens* *summa* *decurrit* *ab* *arce*.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & Interrogativum temporis erant : ut, ^a *Quarum* *rerum* *nulla* *est* *saceretas* *&* *&*.

^b *Divitiarum*. *Quid* *rerum* *nunc* ^a *geritur* *in* *Angliâ*? ^b *Consultatur* *de* *Religione*.

C Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, lum: ut, ^a Cujus pecus? Laniorum. Aut per dictio- nem varia Syntaxeos: ut, ^b Furtive accusas, an homicidit, an ^b utroque?

C Fallit denique cum per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, ^a Cujus est hic codex? ^b Meus. ^a

Compa-
rativa,
& super-
lativa.

C Comparativa & superlativa, accepta partitivè, geniti- vum, unde & genus sortiuntur, exigunt. ^a

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, ^b Minuum ^a fortior est dextra. ^a Digitorum medius est ^a longissimus. Accipiuntur autem partitivè, cum per E, ex, aut inter exponuntur: ut, Virgilius ^b Poëta- rum ^a doctissimus: id est, ^b ex poëtis, vel inter poëtas.

Compa-
ratio-
nis.

C Comparativa cum exponuntur per quam ablativum adsciscunt: ut, Horat. ^a Nilis argentum est ^b auro, ^b vir- tutibus aurum, id est, quam aurum, quam virtutes. Adsci- scunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus sig- nificat: ut, Cicer. ^b Quanto ^a doctior es, ^b tanto te geras ^a submissius.

C Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gra- dui apponuntur: ut, Catul. ^b Tanto tu ^a pessimus omnium poëta, ^b Quanto tu ^a optimus omnium patronus.

Et al. Nocturna lucubrationes ^b longè ^a periculossissima ha- bentur. ^b Longè cæteris ^a peritior es, sed non ^b multo ^a me- lior tamen. Juven. Omne animi vitium ^b tanto ^a conspecti- us in J. Crimen habet, ^b quanto ^a major, qui peccat, habetur, ^a Major & ^a maximus ^b ætate. ^a Major & ^a maximus ^b natu.

D A T I V U S.

Commo-
dum, in-
commo-
dum, &c.

C Adjectiva quibus commodum, incommodum, simili- tudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut, Virgilius.

Sis ^a bonus, O, ^a felixque ^b tuis. ^a
Martial. Turba ^a gravis ^b paci placidaq; ^a inimica ^b quieti.
Cic. Est ^a finitimus ^b oratori poëta. Ovid. Qui color albus erat, nunc ^a con-terius ^b albo.

Martial. ^a Jucundus ^b amicis. ^b Omnibus ^a supplex.

Horat.

Horat. *Si facis ut patria sis idonea, nullis agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut, Contubernalis, commilito, confervus, cognatus, &c.

Composita cum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam Genitivo gaudent, ut,

Varia constructio.

Lucanus. *Quem metuis, par huius eras.*

Terentius. *Patres æquum esse censens, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum quas fert adolescentia.*

Idem. *Domini similis es.* Auson. *Mens conscia recti.*

Virgilius. *Præterea regina tui fidißima, dextrâ*

Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus servantur, ut,

Cicero. *Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causa.* Hor. *omnibus communis.* Hoc mihi recum commune est.

Salust. *Non aliena consilii.* Sen. *Alienus ambitionis.*

Cicero. *Non alienum à Scævola studiis.*

Ovid. *Vobis immunibus huius esse munus dabitur.*

Plinius. *Caprificus omnibus incrementis est.*

Immunes ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativum cum præpositione adiunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam.*

Verbalia in bilis accepta passivè, ut & participia, In bilis potius participia in dat. dativo affecto gaudent: ut, Aus. *O mihi post nullo fuli memorande sodales.*

Ætius. *Nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

AGGREGATIVUS.

Magnitudinis sententia subiicitur adjectivis in accusati- Magnit. vo: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non mensura amplius quatuor pedes longam reddit.*

Interdum & in Ablativo, ut, Columella. *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Inter-

¶ Interdum etiam & genitivo *Xut.* Columel. *In morem horti areas, a latas b pedum denum, a longas b pedum quinquagenum facito.*

ABLATIVUS.

Copia &
inopia

(Adjectiva, quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut, Plaut. *Amici & b melli & felle est a facundissimus.* *X* Horat. *a Dives b agris, a dives positus in sanore b nummis.* Virgilius. *At sessa multa referunt se nocte minores, Crura b thynce a plena.*

Idem. *Quæ regio in terris nostri non a plena b laboris ?*

Idem. *a Divus b equum, a dives picti a b vestis, & auri.*

Persius. *Cicero in terræ anima & b celestium a inanes !*

a Exoptis b frandis. b Gratia a beatus.

Diversitas.

(Non in a diversitatis ablativum sibi cum præpositione subiicitur: *Xut.* Virg. *a Alter b ab illo. a Aliud b ab hoc a Diversus b ab isto.*

(Non in a vari etiam dativum: *Xut.* *b Huic a diversum.*

Causa.

(Adjectiva regunt ablativum significantem causam: *Xut.* *a Fædus b ira a Incurvus b senectute. a Livida b armis brachia. a Trepidus b morte futura.*

Modus rei.

(Forma *Xet* modus rei adjicitur nominibus tum Substantivis tum Adjectivis in ablativo: ut, *Facies miris b modis a pallida. X* Non in *a Grammaticus, b re a barbarus.*

Cicero. *Sunt tibi b natura a parens, a præceptor b consiliis.*

Virgilius. *a Trojanus b origine Cæsar, b Spe a dives, b re a pauper. a Syrus b natione.*

Dignus, &c.

(Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi calum adjectum volunt: ut, Terent. *a Dignus es b odio. X* Qui filium haberem tali b ingenio a præditum Virg. *Atque b oculis a capri fodere cubilia talpe. Idem b Serie tuâ a contentus aoi.*

(Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: *Xut.* Ovid. *Militia est b operis altera a digna tui.*

Virgilius. *Descendam magnorum haud unquam a indignus avorum.*

Pronominum Constructio.

Mei, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum ^{Primi-}ponuntur, cum passio significatur: ut *Langues* ^{civa.}
desiderio ^{b tui.} X

Qv. ^a *Arq;* ^b *tui latitat corpore clausa meo.* ^a *Imago* ^b *nostri.*

^a *Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio Deriva-*
vel possessio rei denotatur: ut, Favet ^a *desiderio* ^b *tuo.* X

^a *Imago* ^b *nostra, id est, quam nos posidemus.*

^a *Nostrium & vestrum genitivi sequuntur distributiva,*
partitiva, comparativa & superlativa: ut, ^a *Unusquisque*

^b *vestrum.* ^a *Nemo* ^b *nostrum.* *Ne* ^a *cui* ^b *vestrum sit mi-*
rum. ^a *Major* ^b *vestrum.* ^a *Maximum* ^b *natur* ^b *nostrum.*

^a *Hæc possessiva, meus, tuus, suus, noster & vester, hos Posses-*
genitivus post se recipiunt, Iphius, Olius, unius, duorum, ^{siva.}

trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque; &
genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi
in possessio inclusum referuntur: ut,

Cic. Ex ^a *tuo* ^b *ipsius animo conjecturam feceris.*

Cic. Dico ^a *mei* ^b *unius operi Republicam esse liberatam.*

Idem. ^a *Meum* ^b *solius peccatum corrigi non potest.*

Eraf. ^a *Noster* ^b *duorum eventus ostendat, utra gens sit melior.*

In ^a *sua* ^b *cujusque laude præstantior.* ^a *Nostrum* ^b *animum memoriam.*

Brut. ad Cic. ^a *Vestrum* ^b *paucorum respondet laudibus.*

Hor. -- scripta ^a *Cum* ^a *mea nemo legat, vulgo recitare* ^b *ti-*
mentis.

Sui & tuus reciproci sunt, hoc est semper reflectuntur Sui &
ad id quod præcedit in eadem oratione: ut, ^a *Petrus* ^b *tuus* ^a *suus re-*
mius admiratur. ^a *Parce* ^b *erroribus suis.* Aut annexa per ^{ciproca}

copulam: ut, Magnopere Petrus rogat, ne ^b *se deserat.*

Iple ex pronominibus solum trium personarum signi-
ficationem repræsentat: ut

Iple ^b *vidi,* ^a *iple* ^b *videris,* ^a *iple* ^b *dixit.*

Iple.

Et nominibus pariter, ac pronomnibus adjungitur: ut,

^a *Iple* ^b *ego,* ^a *iple* ^b *ille,* ^a *iple* ^b *Hercules.*

Idem etiam omnibus personis jungi potest: ut, Ego ^a *Idem.*

^a *Idem* ^b *adsum.*

Terent.

Terent. ^a *Idem* ^b *bas nuptias* ^c *perge facere.*

Virgil. ^a *Idem* ^b *jungat vulpes,* ^c *et mulgeat bircos.*

Demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, cum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut, Terent. *Istam æmulum quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut, Col. ^a *Agricola contrarium est* ^a *pastoris propositum:* ^b *ille quàm maxime sub ævo & puro solo gaudet,* ^{bb} *hic rovali graminosque:* ^b *ille fructum e terris sperat,* ^{bb} *hic e pecore.*

Est tamen, ubi e diverso pronomien *Hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nominativa utrinque. **V**erba substantiva, ut *Sum, forem, fio, existo;* verba vocandi passiva, ut *Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor;* & iis similia, ut, *Scribor, salutor, habeor, existimor;* item verba gestus, ut *Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, uteris,* que nominativum expetunt: ut, ^b *Deus* ^a *est* ^b *summum bonum.* ^b *Perpussili* ^a *vocantur* ^b *nari.* ^b *Fides religionis* ^a *supra* ^b *fundamentum* ^a *habetur.* ^b *Malus* ^b *pastor* ^a *dormis* ^b *superius* ^b *Lactantius.* ^b *Homo* ^a *incedit* ^b *erectus in calum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativa habent adjectivi nonlinis, quod cum supposito casu, genere, & numero concordat: ut,

^a *Rex* ^a *mandavit* ^b *primus extirpari hæresin.*

^b *Pii* ^a *orant* ^b *iaciti.* ^b *Boni* ^a *distant* ^b *seduli.*

Infini-
verbi
constru-
tio.
(Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipue

cipue

^b *Hypoc*

^b *ri* ^b *ju*

^b *divites*

^b *natura*

^b *Marcia*

^b *Terent*

^b *Ovidiu*

^b *Qua*

^b *cusativ*

^b *Vos*

^b *c*

^b *Sum*

^b *ne*

^b *Virgil*

^b *Cicero*

^b *Virg.*

^b *Exc*

^b *strum,*

^b *Non*

^b *Terent*

^b *Hun*

^b *At*

^b *etiam*

^b *bene u*

^b *Verb*

^b *si pe*

^b *nihil*

^b *Horat.*

^b *Est*

^b *Valeri*

^b *virtus*

^b *Flo*

^b *verbis.*

^b *ut, Eg*

^b *me* ^b *p*

cupiè cùm verba optandi, eisque similia accedunt: ut,
^b Hypocrita cupit ^a videri ^b justus. ~~Hypocrita cupit ^b se ^a vide-~~
~~ri ^b justum.~~ Malo ^b dives ^a esse quàm haberi. Malo ^b me
^b divitem ^a esse quàm haberi. Claud. Vivitur exiguo melius;
 natura beatis ^b Omnibus ^a esse delit, si quis cognoverit ut.
 Martial. ^b Nobis non licet ^a esse tam ^b disertis, vel disertos.
 Terentius. Expediit ^b bonas ^a esse vobis.

Ovidius. Quo ^b mihi commissio non licet ^a esse ^b pia.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur ac-
 cusativi ante verba infinita: ut, ^b Nos ^a esse ^b disertos. X
^b Vos ^a esse ^b bonas. ^b Me ^a esse ^b pia.

c Genitivus post verbum.

Sum genitivum postulat, quoties significat possessio-
 nem, aut ad aliquid pertinere: ut,

Virgilius. — Pecus ^a est ^b Melibœi. X

Cicero. ^b Adolescentis ^a est majores ~~non~~ ~~trueret.~~

Virg. ^b Regum ^a est Parcere subiectis, & debet ire superbos.

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, suum, no-
 strum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: ut,
 Non ^a est ^b meum contra auctoritatem Senatûs dicere. X

Terent. Eja haud ^b vestrum ^a est iracundus esse.

^b Humanum ^a est irasci.

At hîc subintelligi videtur officium, quod aliquando
 etiam exprimitur: ut, Terent. Tuum ^a est ^b officium has
 bene ut ad similes nuptias.

Verba æstimandi genitivo gaudent: ut, ^b Plurimi passim
^a sit pecunia. X uxor parvi ^a penatur. ^b Nibili, vel pro
 nibilo ^a habentur litera.

Horat. ^b Pluris opes nunc ^a sunt, quàm prisca temporis annis. ^b Eri-
 mand

Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut, ^b Eri-
 mand

Valerius Max. Non ^b hujus te ^a æstimo. X Magno ubique
 virtus ^a æstimanda est.

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii, his
 verbis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adsciscuntur: X
 ut, Ego illam ^b flocci ^a pendo. Nec ^b hujus ^a facio, qui
 me ^b pili ^a æstimat.

Singu-

(Singularia sunt ista: ^bÆqui boni ^aconsulo. ^vÆqui boni ^afacio, id est, in bonam accipio partem.

Accusandi verba, ^cVerba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & confimilia genitivum postulant, qui crimen significat: ^xut.

Plaut. Qui alterum ^aincusat ^bpropterea, ipsum se intueri oportet.

Cicero. Etiam ^bsceleris ^acondemnat generum suum.

Ovid. Perce tuum vatem ^bsceleris ^adamnare, Cupido.

^aAdmonito illum pristina ^bfortuna. ^bFurri ^aabsolutus est.

(Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum;

vel cum præpositione, vel sine præpositione: ^xut,

Cic. Si in me iniquus es iudex, ^acondemnabo eodem ego te

^bcrimine. Gellius. Moxer de impudicitia graviter ^aaccu-

savit. Cic. Prætor eam ^bde re ^aadmonendum esse te.

(Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & superla-

tivus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subdun-

tur: ^xut. ^aAccusas jurum, an suprum, an ^butroque? sive ^bde

utroque? ^bAmbobus, vel ^bde ambobus? ^bNeutro, vel ^bde

neutro? ^bDe pluribus simul ^aaccusaris.

Satago, (Sarago, misereor, miseresco, genitivum admittunt: ^xut,

&c. Terent. Is ^bremum suum ^asatagit.

Virgil. Oro misere ^blaborum.

Tantum, ^amisere ^banimi non digna ferentis.

Statius. Eius generis ^amiseresco tui.

Mise- (At misereor & miseresco, rarius cum dativo leguntur: ^xut,

&c. Sen. Huic succurro, ^bhuic ^amisereor.

Boëtius. Dilige jure bonos & ^amiseresce ^bmalis.

Remi- (Reminiscor, obliviscor, meminisci, genitivum aut ac-

niscor, &c. cusativum desiderant: ^xut, Data ^bfidei ^areminiscitur.

Cic. Proprium est fulmine aliorum vitia cernere, ^aoblivisci

^bsuorum. Ter. Faciam ut ^bmeique, ac hujus ^bdiei, ac ^bloci

semper ^amemineris. Plaut. ^bOmnia quæ curant fenes

^ameminerunt. ^aMemini ^bde hac re, ^bde armis, ^bde re, id

est, mentionem feci.

Potior, (Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur: ^xut,

gen. aut ablat. Plaut. Romani ^bsignorum & armorum ^apotiti sunt.

Virg. Egræ optata Troes ^apotiuntur ^aarenâ.

Dati.

C

Omnia verba acquisitive posita adsciscunt dativum ejus rei cui aliquid quocunque modo acquiritur: ut, Plaut. ^b *Mibi istic nec a seritur, nec a metitur.* Virg. *Nescio quis teneros oculus ^b mibi a fascinat agnoscent.*

generis verba.

Imprimis, verba significant:
modum regunt dativum: ut, Virg. *hæc seges demum* ^b vo-
tis ^a respondet avari Agricola. ~~Idem~~ ^a *Non potes* ^b *mibi* ^a *commodare, nec* ^a *incommodare.* ^b vo-
Idem— *Validis* ^a *incumbite* ^b *remis.* ^b vo-

Suam eruditionem^b tibi acceptam^a fert.

CEx his quædam efferuntur etiam cum accusativo; *Excipit Cicero. b Unum a studetis omnes, unum sentitis.*

Plaut. Si ea memorem, quæ ^b ad ventris victum ^a condu-
cunt, mora est.

Cicero. ^b In hac studia ^a incumbite. Naturæ plus ^b ad eloquentiam ^a conferat, an doctrinæ.

^b Fessum quies plurimum ^a juvat.

Verba comparandi regunt dativum : *ut*,

Virg.—Sic ^b parvis ^a componere magna solēbim.

^b *Fratri se & opibus & dignatione^a adaequavit.*

Interdum additur ablativus cum præpositione: *Aut.*

^a *Compare Virgilium* ^b *cum Homero.*

Aliquando accusativus cum prepositione Ad ꝑut.

Si^b ad eum^a comparatur, nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt dativum: *Aut, Verba
 rt. Fortuna^b multis nimium^a dedit, ^b nulli satis. In- dandi
 tus est, qui gratiam bene^b merenti non^a reponit.*

Hæc variam habent constructionem; ~~X~~ *Dono^b tibi hoc munus;* ^a *dono^b is hoc munere.*

Cicero. Huic ^b rei aliquid temporis ^a impertias.

rent. Plurimâ salute^b Pai me non em su m m u m su m m
^a 177

^a Imperiti Gnaibo. ^a Aspersi mihi ^b labem: ^a Aspersi me ^b labe.

^a Instravit ^b equo penulam: ^a Instravit equum ^b penula.
Ovid. Ut piger infido ^a consuluisse ^b viro, id est, dedisse
consilium, vel etiam prospexisse.

Lucan. ^b Reflorémque ratis de cunctis ^a consulit astris, id
est, petit consilium. ^a Consule ^b saluti tuae, id est, prospice.

Ter. Pessimè istuc ^b in te atque in illum ^a consulis, i. latus.

^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b tibi, vel ^b de te, i. sum sollicitus
pro te. ^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b te, vel ^b à te: scilicet,
ne mihi nocere possit.

Verba
promit-
tendi.

Et Verba promittenda & solvendi regunt dativum. ^a ut,
Cicero. Hac ^b tibi ^a promitto, ac recipio sanctissimè esse ob-
servaturum.

Cicero. ^a Es alienum ^b mihi ^a numeravit.

Verba
impe-
randi.

Et Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt. ^a ut,
Horat. ^a Impera ^b qui servit collecta pecunia ^b cuique.

Idem. Quid de quoque viro, & ^b cui ^a dicas, sepe caverò.

Dicinas, ^a Tempero, ^a moderor ^b tibi & ^b te. ^a Refero
^b tibi, & ^b ad te. Item, ^a Refero ^b ad Senatum, id est, pro-
pono. ^a Scribo, ^a mitto ^b tibi, & ^b ad te. ^a Do ^b tibi literas,
ut ad aliquem feras. ^a Do ^b ad te literas, id est, mitto, ut
legas.

Verba
fidendi.

Et Verba fidendi dativum regunt. ^a ut, Horat.

— Facis ^a committere ^b venis Nil nisi lene decet.

^b Mulieri ne ^a credas, ne mortua quidem.

Verba
obse-
quendi.

Et Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt. ^a ut,
Semper ^a obtemperat pium filius ^b patri. Sal. Quæ homines
arant, navigant, ædificant, ^b virtuti omnia ^a parent. Ip-
sum hunc orabo, ^b huic ^b supplicabo.

Persius. — venienti ^a occurrere ^b morbo.

Ovid. Ignavis ^b precibus Fortuna ^a repugnat.

(At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ^a ut,

^b Ad amorem nihil potuit ^a accedere. Hoc ^a accessit malis

^b malis. Illud ^a constat ^b omnibus, seu ^b inter omnes.

Terent. — Hac ^b fratri mecum non ^a conveniunt.

Juven. Sævis inter se ^a convenis ^b urfis. ^a Ausculto ^b tibi

id est, obedio. ^a Ausculto ^b te, id est, audio. Adamas ^a diffido

^b magneti, seu ^b cum magnete. ^a Certat ^b cum illo, & Græcanicè ^b illi. Catul. Noli ^a pugnare ^b duobus, id est, ^b contra duos. Virg. Tu dic ^b mecum quo pignore ^a certes.

(Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, Verba
^b *Utrique mortem* ^a *minatus est.* Terent. ^b *Adolescenti nihil* minand
est quod ^a *succenseat.*

Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum: Sum:
ut, Rex pius^a est^b reipublicæ ornamento. ^b Mihi nec^a obest,
nec^a prodest. Hor. Multa^b petentibus^a desunt multa.

CDativum postulant verba composita cum *Ad-*
verbis bene, satis & male. & cum his prepositionibus,

Præ.Cicer. Ego me^h majoribus virtute^a præbui.

Sed Præo, præcedo, præcurro, præfringo, præ-
verto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Albo^b gallo ne manum^a admoliaris.

Con. ^a *Conducit hoc tuae* ^b *laudi.* ^a *Convixit* ^b *nobis.*

Sub. Terent. ^a Subolet jam ^b uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. *Iniquissimam pacem iustissimo bello ansefero.*

Post. ^a *Posthabeo*, ^a *postpono* ^b *fama pecuniam.*

Virg. ^a Posthabui tamen illorum mea seria ^b ludo.

Terent. dixit. Qui suum commodum posthabuit
pro meo commodo.

Ob. Ter. Quum ^b nemini ^a obtrudi potest, itur ad me.

In. ^a Impendet ^b omnibus periculum.

Inter. Cicer. Ille huic ^b negotio non ^a interfuit modò, sed
etiam præsuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium ca-
tum : ut, Quint. ^a Praestat ingenio alius ^b alium. ^b Multos
virorum ^a antea sapientiâ. Terent. ^b In amore hæc ^a in-
sunt vitia. Plin. ^a Interdico tibi ^b aqua & igni.

✠ Est pro habeo dativum exigit: ~~ut,~~

Perſi. *Velle ſuum.* ^b cuique ^b eſt, nec voto vivitur uno.

Virg. ^a Est ^b mibi namque domi pater, est injusta noverca. Suppetit
Huic confine est suppetis : ut,

Huic confine est *suppetis* : ut,

Horat. Pauper enim non est, cui verum suppetit usus.

Gemin.
Dativ.

(Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum
ut, Hor. ^b *Exitio* ^a est *avidis* mare ^b *nautis*.

Hor. *Speras* ^b *tibi* ^b *laudi* ^a fore, quod ^b *mibi* ^b *vultio* ^a *vertis*?

Dativus
festivi-
tatis.

Nemo ^b *sibi* *mimos* ^a accipere debet ^b *favori*.

Est ubi hic dativus, *tibi* aut *sibi*, aut etiam *mibi*,
nulla ne essetatis, at festivitatis potius causâ additur: ut,
Ego ^b *tibi* *hoc effectum* ^a *dabo*. Ter. ^a *Expedi* ^b *mibi* *hoc*
negotium. *Suo* ^b *sibi* *bunc* ^a *jugulo gladio*.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba
transi-
tiva.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi
sive communis, sive deponentis, exigunt accusa-
tivum: ut, Hor. ^b *Percontatorem* ^a *sugito*, nam *garrulus* idem
est. Idem. *Nec* ^a *retinens* *patula* ^b *commissa* *fideliter* *aures*.
Virg. *Imprimis* ^a *venerare* ^b *deos*. *Aper* ^b *agros* ^a *depopulatur*.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva
etque absoluta, accusativum admittunt cognatæ signi-
ficationis: ut, Cic. *Tertiam* ^b *etatem* *hominum* ^a *vivebat*
Nestor. Virg. *Longam* *incomitata* *videtur* ^a *Ire* ^b *viam*.
Plaut. *Duram* ^a *servit* ^b *servitutem*.

Hunc accusativum mutant auctores non rarò in ab-
lativum: ut, Plaut. *Diu* *videor* ^b *vitâ* ^a *vivere*. Sen. ^a *Ire*
verâ ^b *viâ*. Sueton. ^b *Morte* ^a *obiit* *repentinâ*.

Accusativus
fig.

(Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut,
Virgil. *Nec* *vox* ^b *hominem* ^a *sonat*, ô *Dea*, certè!

Joven. *Qui* ^b *Curios* ^a *simulant*, et ^b *Bacchanalia* ^a *vivunt*.

Horat. ^b *Pastillos* *Rufillus* ^a *olet*, *Gorgonius* ^b *hircum*.

DUO ACCUSATIVI.

Verba
rogandi
Ac.

(Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt
accusativum: ut, *Tu* *modò* ^a *posce* ^b *Deum* ^{bb} *veniâ*. ^a *Dedo-*
cebo ^b *te istos* ^{bb} *mores*. *Ridiculum* *est* *te* ^b *istud* ^{bb} *me* ^a *admo-*
nere. Terent. ^a *Induit* ^b *se* ^{bb} *calceos*, quos prius *exuerat*.

Excep-
tio. i.

(Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum
in ablativum: ut,

Virg. ^b *Ipsam* ^a *obtestemur*, ^b *veniâ* ^a *quemus* ^{bb} *ab ipso*.
Terent. ^b *Suspicionem* *istam* ^{bb} *ex illis* ^a *quæ* *re*.

Vestiendi

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusati-Excep-
vum in ablativum, vel dativum: *Aut, a Indus^b te^{bb} tu-^{tic}.*
nicā, vel^{bb} tibi^b tunicam.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis verbum admittit ablativum significantem
instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM:

ut, *Damona non^b armis, sed morte^a subegit Iesus.*
Horat. *Naturam^a expellas^b furcā licet, usque recurret.*
Virg. *Hi^b jaculis, illi certant^a defendere^b saxis.*

CAUSA.

ut, Ter. *Gaudeo (ita me dii ament) gnati^b causā.*
Vehementer^b irā^a excanduit.

Horat. *Invidus alterius^b rebus^a marcescit opibus.*

MODUS ACTIONIS:

ut, *Mirā^b celeritate rem^a peregit.*
Colum. *Invigilate viri, tacito nam tempora^b gressu^a*
Diffugiunt, nulloque^b sono^a convertitur annus.
Ovid. *Dum vires annique finunt, tolerare laborem,*
Fam^a veniet tacito curva senectū^b pede.

(Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Excep-
præpositio: *Aut, a Baccharis^b præ ebrietate.* ^{tio.}

Summā^b cum humanitatē^a traxit hominem.

(Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablato- Nomen
vo cain *Aut, b Teruncio, sen vitiosa nuce non^a emerim.* ^{pretii.}

Llv. *Multo^b sanguine ac vulneribus ea Poenā victoria^a stetit.*

(Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio,
duplo, adiciuntur sæpe sine substantivis: *Aut,*

Terent. *Redime te captum quāqueas^b minimo. b Vilis*
venit triticum.

Senec. *Fames^b parvo^a constat, b magno fastidium.*

(Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti, Excep-
quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, ^{op.}

quantumque Cic. ^b Tanti ^a eris alii, ^b quanti tibi ^a fueris. Non ^a vendo ^b pluris, quam alii, fortasse etiam minoris. Ovid. Vix Priamus ^b tanti, totaque Troja ^a fuit.

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Aul. Gel. ^b Tanta mercede ^a docuit, ^b quanti hactenus nemo. ^b Minore pretio ^a vendidi, quam emi.

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo iunctum reperitur: ut, Varr. Denarii dicti, quod ^b denos ari ^a valebant; quinarii, quod ^b quinos.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent. Ut, Terent. Amore ^a abundas, Antipho.

Val. Max. Malo virum ^a pecuniâ, quam pecuniam ^b viro ^a indigentem.

Salust. Sylla omnes suos ^b divitibus ^a explevit.

Terent. Hoc te ^b crimine ^a expedi.

Cic. Homines nequissimi quibus te ^a onerant ^b mendaciis?

Virg. Ego hoc te ^b fasce ^b levabo.

Salust. Aliquem familiarem suo ^b sermone ^a participavit.

Excep-
tio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur. Ut, Virgil.

Quam dives nivei pecoris, quam ^b lactis ^a abundans!

Terent. Quasi tu huius ^b indigeas ^b patris.

Quid est, quod in hac causâ ^b defensionis ^a egeat?

Virg. Implentur veteris Bacchi pinguisque ferinae.

Idem. Postquam dextra suis ^b cadis ^a saturata.

Terent. Omnes mihi labores leves suere, præterquam ^b tui ^a cavendum quod eras.

Paternum servum sui ^a participavit ^b consilii.

C Fungor, fruor, uxor, & similia, ablativo iunguntur. Ut,

Cic. Qui adipisci veram gloriam volunt, iustitia ^a fungantur ^b officiis. Optimum est alienâ ^a frui ^b insaniâ.

In re malâ ^b animo si bono ^a utare, juvat.

Virgil. Aspice venturo ^a latentur ut omnia ^b secto.

Cæsar, Qui suâ ^b victoriâ tam insolenter ^a gloriarentur.

Flor. Diruit, adificat, ^a mutat quadrata rotandis. ^a Vescor ^b carnibus. Virg. Haud equidem tali me ^a dignor ^b vescere.

Terent.

Ierent. ut ^b malis ^a gaudeat alienis.

Plaut. Exemplorum ^b multitudine ^a superfedendum est.

Macrob. Regni eum ^b societate ^a numeravit.

Plaut. ^a Communicato te semper ^b mensi meo.

^a Prosequor te ^b amore, ^b laude, ^b honore, &c. i. e. ^b amo, ^b laudo, ^b honoro, ^a Afficio te ^b gaudio, ^b supplicio, ^b dolore, &c. id est, ^b exhalato, ^b punio, ^b contristo. ^a Afficio

CMereor, cum adverbis bene, male, melius, peius, Mercor' optimè, pessimè, ablativo adheret cum præpositione

De: *Aut*, ^b De me nunquam bene ^a meritus est.

Erasmus ^b de lingua Latina optimè ^a meritus est.

Catilina pessimè ^b de republica ^a meruit.

(Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba ablativum cum præpositione optant; *Aut*, ^b Istuc ^b ex multis ^a accipim' ^b audiveram. Luc. ^b A trepido vix ^a abstinet ira magistro. ^a Nasci ^b à principibus fortissimum est.

Procul ^a abest ^b ab urbe Imperator.

(Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: *Aut*, Horat. Vivere si rectè nescis, ^a disceda ^b peritis. Excep-
tio.

Ovid. Est virtus placitis ^a abstinuissè ^b bonis.

Virg. Heu fuge, nate Dea, teque hic, ait, ^a eripe ^b flammis.

(Verbis, quæ vim comparationis obtinent, alicuius ablativus significans. menturam excessus *Aut*, Desorme ex-
stimabat, quos ^b dignitate ^a præstaret, ab iis ^b virtutibus ^a superari. Verba
compara-
tionis.

(Quibuslibet verbis additur ablativus absolute sumptus: *Aut*, Imperante ^b Augusto, ^a natus est Corvulus: Ablat.
Absolu
Imperante ^b Tiberio, ^a crucifixus. Juven. Credo pulcritiam, ^b Saturno rege, ^a moratam In terris.

Nil ^a desperandum, ^b Christo duce, ^a auspice Christo.

Jam Maria, ^b audito Christum venisse, ^a cucurrit.

(Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen, & poetice accusativus *Aut*, ^a Egrotat ^b animo ^a magis quam corpore. ^a Gaudet ^b dentes. ^a Rubet ^b capillos. Synec-
doche.

(Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: *Aut*,

Plaut. Absurdè facti, qui ^a ingruunt ^b animi. Exanima-
tus ^a pendet ^b animi. Plaut. ^a Desapiebam ^b mentis. Exis-
tio.

Plaut. ^a *Diserucior animi, quia ab domo abeundum est mihi*
Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi
possunt: ut,

Diversi
casus.

Passiv.

num. en.

fructio.

1 Dedit 3 mihi 2 vestē 4 pignori, 6 te presente 5 propriā manū.

CPassivis additur ablativus agentis, sed antecedente præ-
positione; & interdum dativus: ut,

Horat. ^a *Laudatur* ^b *ab hi*, ^a *culpatur* ^b *ab illis*.

Cicero. *Honesti bonis* ^b *viris*, *non occulta* ^a *petuntur*.

C Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. *Nullo tuarum* ^a *culita* ^b *mihi*, *nec visa* ^b *lororum*.

Horat. *Obitusque meorum*, ^a *obliviscendus* ^b *illis*.

Ceteri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-
vorum: ut, ^a *accusari* ^b *me* ^b *furti*, ^a *Habeberis* ^b *ludibrio*.

^a *Dedereberis* ^b *me istos* ^b *mores*, ^a *Privaberis* ^b *magistratu*.

Neutro.

passiv.

fructio.

CVapulo, venio, liceo, exulo, fio, neutro-passiva,

passivam constructionem habent: ut, ^b *A præceptore*

^a *vapulabis*. *Malo* ^b *quæ* ^a *quæ* ^a *spoliari*, quàm ^b *ab hoste* ^a *venire*.

Quid ^a *fiet* ^b *ab illo*? *Virtus parvo pretio* ^a *licet* ^b *omnibus*.

Cur ^a *convivis* ^a *exiliu philosophia*?

Infiniti-

vorum.

constru-

ctio.

CQuibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter
subiunguntur verba infinita: ut,

Virgil. — ^a *Fuvai usque* ^b *merari*, *Et conferre gradum*.

Ovid. ^b *Dicere quæ* ^a *putant*, ^b *scribere* ^a *jussu amor*.

Martial. ^a *I* ^b *perit* *arces*, *Pontice*? *Nil cupias*.

Virg. *Et erat tum* ^a *dignus* ^b *amari*. Horat. ^a *Audax om-*

nia ^b *perpeti*, *Gens humana ruit per vestitum nefas*.

Eclipsis

C Ponitur interdum figuratè, & absolute verba infi-

nita: ut, *Hæcine* ^b *fieri* *flagitia*? subauditur, ^a *decet*,

^a *oportet*, ^a *par est*, ^a *æquum est*, aut aliquid simile.

Virg. *Criminibus* ^b *terre* *novis*, *hinc* ^b *spargere* *vores*

In vulgum ambiguas, & ^b *querere* *conscia arma*.

Enal.

lage.

id est, *terrebat*, *spargebat*, *quarebat*.

DE GERUNDIIS.

Gerun-
d.

Gerundia five Gerundivæ voces, & supina, regunt
casus suorum verborum: ut,

Cicer.

Cicer. *Effertor studio* ^a *videndi* ^b *parentes.*

Ov d. ^a *Utendum est* ^b *etate, cito pede praterit etas.*

Virg. — ^a *Scitatum* ^b *eracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibusdam tum substanti-^{Di.}
vis, tum adjectivis. *ut, Virgil.*

Et quæ tanta fuit Romam tibi ^a *causa* ^b *videndi?*

Idem : *Cecropias innatus apes* ^a *amor urget* ^b *habendi.*

Idem : *Æneas celsa in puppi jam* ^a *certus* ^b *eundi.*

(Poëtice infinitivus, modus loco Gerundii ponitur. ^{Nota:}
ut, Virg. ^a *Studium* quibus *arva* ^b *tueri.* ^a *Peritus*
^b *medicari.*

Interdum non inveniuntur adicitur Gerundii vocibus
etiam genitivus pluralis. *ut, Quam* ^b *illorum* ^a *videndi*
gratia me in forum contulisset. Terent. *Date* ^a *crescen-*
di copiam ^b *novarum.* *Concessa est* ^a *diripiendi* ^b *pomo-*
rum atque opsoniorum licentia.

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, *A, ab, De,*
abs, de, è, ex, cum, in, pro *ut,*

Cicero. *Ignavi* ^a *à* ^b *discendo cito deterrentur.*

Amor & amicitia, utrumque ^a *ab* ^b *amando dictum est.*

Cicer. ^a *Ex* ^b *defendendo, quam* ^a *ex* ^b *accusando, uberior*
gloria comparatur. Consultatur ^a *de* ^b *transiendo in Galliam.*

Quint. *Rectè scribendi ratio* ^a *cum* ^b *loquendo conjuncta est.*

Plaut. ^a *Pro* ^b *vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione : *ut,*
Virgil. — Alitur vitium, crescitque ^b *tegendero.*
^b *Scribendo discies scribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, *De,*
inter, ante, ad, ob, propter *ut,* ^a *Inter* ^b *candendum*
bilares esse. Virg. — Ante ^b *domandum Ingentes*
tollent animos. Cic. Locus ^a *ad* ^b *agendum amplissimus.*

Idem. ^a *Ob* ^b *absolvendum munus nè acceperis.*

Veni ^a *propter te* ^b *redimendum.*

Cum significatur necessitas ponuntur citra præpo-
sitionem, addito verbo *Est* : *ut,*

Juven. ^a *Orandum est, ut sit mens sana in corpore*
sano. ^b *Vigilandum est ei qui cupit vincere.*

Gerundia in
nomina
vertun-
tur.

¶ Vertuntur gerundii voces in nomina adiectiva *ut*,
Virg. *Tantus amor florum.* & *generandi gloria a mellis.*
Ad accusandos a homines duci praesto, proximum latro-
cinio est. Cur adeo delectari a criminibus b inferendis?

¶ De Supinis.

Prius
Supi-
nium.

¶ Prius supinum activè significat, & sequitur verbum,
aut participium, significans motum ad locum: *ut*,
Ovid. *b Spectatum a veniunt, veniunt spectantur ut ipsa.*
Milites sunt a missi b speculatum arcem.

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem
habent motum.

Excep-
o.

¶ At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito
iri, passivè significat: *ut*, Plaut.

b Coctum ego, non b vapulatum, dudum a conductus sum.

Ter. *Postquam a audierat non b datum iri uxorem filio.*

Poëticè dicunt: *a Eo b visere. a Vado b videre.*

Nota.

¶ Ponitur & absolute cum verbo Est *ut*,

Terent. *b Actum est, illicet, periisti.*

Ovid. *b Itum est in viscera terræ. b Cessatum est satk.*

Posterioris
supinum

¶ Posteriorius supinum passivè significat, & sequitur no-
mina adiectiva: *ut*, Ter. *Sum extra noxam, sed non est*
a facile b purgatu. Quod b factu a factum est, idem est &
b dictu a turpe. Cic. Qui pecuniâ non movetur, hunc a di-
gnum b spectatu arbitramur.

In istis verò, *a Surgit b cubitu, a Redit b venatu: cubitu &*
venatu nomina potius censenda videntur, quam supina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars
tempo-
ris

¶ Quæ significant partem temporis, in ablativo fre-
quentius usurpantur, in accusativo raro: *ut*,
Nemo mortalium omnibus b horis a sapit. X Nocte a latent
merdae b Id tempus a, creatus est Consul.

Quamquam hic eclipsis videtur esse præpositionis per
vel sub.

Duratio
tempo.

¶ Quæ autem durationem temporis & continua-
tionem

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo effertur: *pat*, Virgil.

Hic jam ter centum totos ^a *regnabitur* ^b *annos.*

Idem ^b *Noctes atque dies* ^a *patet atri janua Ditis.*

Idem. *Hic tamen hac mecum poteris* ^a *requiescere* ^b *nocte.*

Suet. ^a *Imperavit* ^b *triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam ^a *In paucis* ^b *diebus.* ^a *De* ^b *die.* ^a *De* ^b *nocte.*

Promitto ^a *in* ^b *diem.* *Commodo* ^a *in* ^b *mensē.* ^b *Annos* ^a *ad quinquaginta natus.* ^a *Per tres* ^b *annos studui.*

Puer ^b *id ætatis.* *Non* ^a *plus* ^b *triduum, aut* ^b *triduo.*

^a *Tertio, vel* ^a *ad* ^b *tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

(Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ^{spatium} ablativo ^{loci} *est*, Virg.)

Dic quibus in terris (*& eris mihi magnus Apollo*)

Tres ^a *pateat cæli spatium, non amolius,* ^b *ulnas.*

Jam mille ^b *passus* ^a *procefferam.* ^a *Abest hidul* (subintelligitur ^b *spatium vel* ^b *spatio*) ^b *itinere, vel* ^b *iter.*

^a *Abest ab urbe quingentis* ^b *millibus passuum.*

Appellativa Locorum.

(Nomina appellativa, & nomina majorum locorum ^{Appellativa & nomina} adduntur ^{lativa & nomina} *ferè cum præpositione verbis significantibus* ^{lativa & nomina} *motum aut actionem in loco, ad locum, à loco, aut per lo-* ^{lativa & nomina} *cum* ^{lativa & nomina} *est,* ^{lativa & nomina} *In foro* ^a *versatur.* ^a *Meruit sub rege* ^b *in Gallia.*

Virgil. ^b *Ad templum non æquæ Palladis ibant* ^b *Uliades.*

Salust. ^b *Legantur* ^b *in Africam majores natu nobiles.*

^b *E Sicilia* ^a *discedens, Rhodum veni.* *Per mare* ^a *ibis* ^b *ad Indos.*

(Omne verbum admittit genitivum proprii nominis ^{Urbium & oppidorum nomina} loci, in quo fit actio; modò primæ vel secundæ ^{Urbium & oppidorum nomina} *declinationis, & singularis numeri sit: est,*

Juven. *Quid* ^b *Romæ* ^a *faciam?* *mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea* ^a *habitabat* ^b *Rhodi.*

(Hi genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli, propriorum* ^{sequuntur}

sequuntur formam: *ut*, Ter. ^b Domi ^b bellique simul viximus. Cic. Parvi sunt foris arma, nisi ^a est consilium ^b domi.

Domii.

¶ Domi, non alios secum patitur genitivos, quam Mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena: *ut*, *Vescor* ^a Domi ^b mea, non ^b aliena.

(Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertie declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: *ut*, Colchus an Assyrius, ^b Thebis ^a nativus, an ^b Argi? Suet. Ientulum Getulicus ^b Tyburi ^a genitum scribit. Livius. ^a Neglectum ^b Anxuri praesidium. Cicero. Cum una sola legione ^a fuit ^b Carthagini.

Horat. ^b Roma Tybur ^a amo ventosus, ^b Tybure Romam.

Cic. Quum tu ^b Narbone mensas hospitum ^a convoveres.

Idem. Commendo tibi domum ejus, quae ^a est ^b Sicyone.

Nota.

(Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: *ut*, ^b Ruri ferè se ^a continet. Pers.—^b Rure paterno ^a Est tibi sar modicum.

Ad Locum.

Ad locum.

(Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accusativo: *ut*, ^a Concessi ^b Canabrigiam ad capiendum ingerii cultum.

^a Eo ^b Londinum ad merces emendas.

(Ad hunc modum utimur rus & domus: *ut*, Ego ^b rus ^a ibo. Virg. ^a Ise ^b domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.

A Loco, per Locum.

A loco, per locum.

(Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo: *ut*, Nisi ante ^b Romam ^a profectus esses, nunc eam relinqueres. ^b Eboraco (sive ^b per Eboracum) ^a sum profecturus iter.

(Ad eundem modum usurpantur domus & rus: *ut*, Nuper ^a exiit ^b domo. Ter. Timeo ne pater ^b rure ^a redierit.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

¶ Hæc tria impersonalia, Intereſt, refert, & est, quibuslibet genitivis annexantur, præter hos ablativos

ablativos foemininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cuiâ
 ut, ^a Interest ^b magistratûs tueri bonos, animadvertere in
 malos. ^a Refert multum Christiana ^b reipub. Episcopos do-
 ctos & pios esse. ^b Prudentis ^a est multa dissimulare. ^b Tuâ
^a refert reipsum nōsse. Cic. Ea cades crimini potissimum
 datur ei, ^b cuiâ ^a interfuit, non ei, cuiâ nihil interfuit.
 Adjiuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi,
 quancunque, tantidem & ut, ^b Magni ^a refert quibuscum
 vixeris. ^b Tanti ^a refert honesta agere. Vestrâ ^b parvi ^a in-
 terest. Et, ^a Interest ad laudem meam.

D A T I V U S.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, cer-
 tum est, contingit, constat, confert, competit, conducit,
 convenit, placet, displicet, dolet, expedit, venit, liquet,
 libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, re-
 stat, benehit, malehit, satsit, superest, sufficit, vacat pro
 quum est & ut, ^a Convenit ^b mihi tecum. Salust. Emori per
 virtutem ^b mihi ^a præstat, quàm per dedecus vivere.
 Ovid. Non ^a vacat exiguis rebus adesse ^b Jovi.
 Ter. ^a Dolet dictum imprudenti ^b adolescenti & libero.
 A novercâ ^a malehit ^b privignis. A Deo ^b nobis ^a benefi-
 Virg. ^a Stat ^b mihi casus renovare omnes, id est, statutum est.

A C C U S A T I V U S.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat,
 decet, cum compositis, delectat, oportet & ut, ^b Me
 juvat ire per altum. ^b uxorem ades curare ^a decet.
^a Dedecus ^b viros muliebriter vixari. Cato. ^b Patrem-familias
 veridicem, non emacem esse ^a oportet.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè ad- Accusa-
 Juntur præpositiones Ad & In: ut, Ter. Mene vis dicere, ^{tiv. cum}
 quod ^b ad te ^a attinet? ^a Spectat ^b ad omnes bene vivere. ^{præp.}
 Quint. ^a Pertinet ^b in utramque partem.

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo: Accusa-
 poenitet, cædet, miseret, miserescit, pudet, piget & ut, ^{tiv. cum}
 Cic. ^{genit.}

Cic. Si ad certissimum vixisset annum, ^{bb} senectutis ^b beum
 sua non ^a pariteret. ^a Tader ^b animam meam ^{bb} vita mea.
^{bb} Alium ^b te ^a miseret; ^{bb} tui nec ^a miseret, nec pudet.
 Ter. ^{bb} Fratri ^b me quidem ^a piget, pudetque.

Imper-
 sonalia fi-
 unt per
 sonalia.

C Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in per-
 sonalia. Virg.

Non cretes. ^a arbor ^b iuvant, humilesque myrica.

Ovid. Namque ^b decem animos mollia ^a regna tuos.

Senec. Agricola ^a arbor ad frugem producta ^b delectat.

^a Nemo miserrimum ^b conmiscrescit.

Te ror ^b pudet ^a istud? Non te ^a hac ^b pudet?

Cæpit,
 &c.

C Cæpit incipit, desinit, debet, solet, & potest, imper-
 sonalibus juncta, impersonalium formam induunt. Aut,

Quint. Uli primam ^a caperat non ^b convenire, quasi o-
 ribatur. Idem. ^b Tedere ^a solet avaros impendii. ^a Desinit

illum studi ^b tedere. Sacerdos in iustitia ^b pudere ^a debet.

Quib. ^b Perveni ad summum nisi ex principis, non ^a potest.

C Verbum impersonale passivæ vocis similem cum per-
 sonalibus passivis casum obtinet. Aut,

Cæsar. ^b Ab hostibus constanter ^a pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut,

Virgil. — Stratoque super ^a discumbitur ^b ostro.

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis

personis utriusque numeri indifferenter accipi potest:

ut, ^{ab} Statut: id est, *sto, stas, stat; stamus, statis, stant*: vide-

licet ex vi adjuncti obliqui: ut, ^a Statut ^b à me, id est, *sto*.

^a Statut ^b ab illis, id est, *stant*.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus de-
 rivantur. Aut, Virgil. — Duplices ^a tendens ad-

fradera ^b palmas, Talia voce refert.

idem; Utera ^b lacte domum referens ^a distenta capella,

^a Diligendus ^b ab omnibus.

Quamvis in his usitator est dativus: ut,

Terent. Restat Chremes; qui ^b mihi ^a exorandus est.

GENITIVUS.

(Participiorum voces, cum sunt nomina, genitivum po-
 sculant. *ut*, Salust. ^b *Alieni* ^a *appetens*, ^b *sui* ^a *profusus*.
^a *Cupientissimus* ^b *tui*. ^a *Inexpertus* ^b *belli*. ^a *Indoctus* ^b *pila*.

ACCUSATIVUS.

(*Exosus*, *perosus*, *pertasus*, activè significant, & in ac-
 cusativum feruntur. *ut*, *Immundam* ^b *segniorem* ^a *perosa*.
Astronomus ^a *exosus* ^b *ad unum* ^b *mulieres*.
Sueton. ^a *Pertasus* ^b *ignaviam suam*.
 (*Exosus* & *perosus* etiam cum dandi casus leguntur, vi-
 delicet passivè significantia. *ut*, *Germani* ^b *Romani* ^a *perosi*
sunt. ^a *Exosus* ^b *Deo* & *Sandis*.

ABLATIVUS.

(*Natus*, *prognatus*, *satus*, *cretus*, *reatus*, *ortus*,
editus, in ablativum feruntur. *ut*, *Ter.* *bonis* ^a *prog-*
nata ^b *parentibus*. *Virgil.* — ^a *Sate* ^b *sanguine Divum*.
Idem. — *Quo* ^b *sanguine* ^a *cretus* ^b *Ovid.* *Venum* ^a *oris*
^b *mari mare praeferat eunti*. ^b *Terrâ* ^a *editus*.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo
 frequentius junguntur, accusativo rarius. *ut*,
Virgil. ^a *En* ^b *Priamus*, *sunt hic etiam* ^b *supra* ^a *via*
laudi. *Cic.* ^a *Ecce tibi* ^b *status noster*. *Virg.* ^a *En* ^b *quor*
^b *aras*. ^a *Ecce duo tibi*, *Daphni*, *ludque* ^b *altaria Phœbo*.
 (*En* & ecce exprobrantis. soli accusativo nequeuntur.
ut, ^a *En* ^b *animum* & *mentem*: *Juven.* ^a *En* ^b *habitu*:
Terent. ^a *Ecce autem* ^b *alterum*.

GENITIVUS.

(Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, ge-
 nitivum post se recipiunt. X

Loc:

Loci.

Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubi-
vis, huccine: ut, ^a *Ubi* ^b *gentium*? ^a *Quò* ^b *terrarum* abii? ^a
^a *Nusquam* ^b *loci* invenitur. ^a *Eò* ^b *impudentia* ventum est.

* Genit.
festivi-
tatis.

Ter. *Ab* ^a *minime* ^b *gentium*, non faciam. Hic genitivus
^a *gentium* festivitatis causà additur.

Tempo-
ris.

Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, po-
stridie: ut, *Nihil* ^a *tunc* ^b *temporis* amplius quàm *vere*
poteram. ^a *Pridie* *ejus* ^b *diei* pugnam inierunt. ^a *Priore*
^b *calendarum*, seu ^b *calendas*.

Quantitatis.

Quantitatis: ut, *Parùm*, *satis*, *abundè*, &c. ut, *Sal.* ^a *Satis*
^b *eloquentia*, ^b *sapientia* ^a *parùm*. ^a *Abundè* ^b *fabularum*
audivimus.

Instar.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem
significat: *sut*, *Virg.* ^a *Instar* *montis* equum *divinà* *Pal-*
ladis *arte* *ædificant*. *Just.* *Mititur* *Gilippus* *solus*, in quo
^a *instar* *omnium* ^b *auxiliorum* erat.

Ovid. *Sed* *scelus* *hoc* ^b *meriti* *pondus* *est* ^a *instar* *habet*.

Nota.

(Hic apponitur interdum præpositio *Ad* *sut*, *Vallis* ^a *ad*
^b *instar* *castrorum* clauditur.

Populus Romanus *est* *parva* *origine* ^a *ad* *tanta* ^b *magnitu-*
dinis ^a *instar* *emicit*.

DATIVUS.

(Quædam dativum admittunt nominum unde dedu-
cta sunt: *sut* *Veni* ^a *obviā* ^b *illi*. Nam *obviā* *illi* dici-
tur. *Canis* ^a *similiter* ^b *hæc*. Et, ^b *Sibi* ^a *inutiliter* *vivit*.
^a *Prope* ^b *quidam* *sibi* *sedet*, quàm *mibi*.

Dat. ad-
verbial.

(Sunt & hi dativi adverbiales: Tempori, luci, ves-
peri: *sut*, *Tempori* ^a *venit*, quod omnium rerum est primum.
^b *Lux* ^a *occidit* *hominem*. *Vidi* *ad* *vos* ^a *afferri* ^b *vesperi*.

ACCUSATIVUS.

(Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis,
unde sunt profecta: *sut*,
Castra ^a *propius* ^b *urbem* *moveniunt*.

Salust. ^a *Proxime* ^b *Hispaniam* *sunt* *Mauri*.

Nota.

(Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit *sut*,
Terent. ^a *Cedò* *quemvis* ^b *arbitrum*.

ABLA

A B L A T I V U S.

(Adverbia diversitatis, Aliter, secus; & illa duo, ^{Adverb. diversitatis.}
Ante, post, cum ablativo non raro inveniuntur: *Ante*,
^b *multo* ^a *aliter*. ^b *Paulo* ^a *secus*. ^b *Multo* ^a *ante*. *Longe*
secus. Virg. — *Longo* ^a *tempore venit*. ^b *Paulo* ^a *post*.

Nisi & ipsa adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, adnec- ^{Adverb. Compar. & Superlat. grad.}
tunt casus comparativis & superlativis assuetos subser-
vire, sicut ante præceptum est: *Ante*.

Accessit ^a *propius* ^b *illo*. *Optime* *omnium dixit*.

Cic. Legimus. ^a *Propius* ^b *ad leos*, ^c *Propius* ^d *à terris*.

(Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo ^{Plus.}
unctum reperitur: *Ante*, Liv. *Paulo* ^a *plus trecenta* ^b *vehicula sunt amissa*.

Salust. ^b *Hominum eo die caesa* ^a *plus tuo milia*.

^a *Plus quam quinquaginta* ^b *hominum ceciderunt*.

Abierat acies paulo ^a *plus quingentos* ^b *passa*.

Terent. Dies triginta, *aut* ^a *plus* ^b *hæc*, *in nocte sui*.

Quibus verborum modis, quæ con-
gruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cum temporis adverbia, interdum ^{Ubi, postquam, enim.}
indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponun-
tur: *Ante*, Virgil. *Hæc* ^a *ubi dicta* ^b *dedit*.

Terent. Ubi nos ^b *Laverimus*, *si voles*, *lavabo*.

Virgil. ^a *Cum faciam vitula pro frugibus*, *ipse venio*.

Idem. ^a *Cum* ^b *canerem reges* ^c *prælia*, *Cynthia aurem*

Vellis. Hic prius *Cum* adverbium, posterius conjunctio ^{Nota.}
esse videtur.

Donec pro *Quamdiu*, indicativo gaudet: *Ante*, Ovid. *Donec*,

^a *Donec* ^b *eram sospes*.

Idem. ^a *Donec* ^b *eris felix*, *multos* ^c *habebis* *amicos*.

Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum
exigit: *Ante*, Virg.

Cogere ^a *donec oves stabulis*, *numerumque* ^b *ferre* ^c *iusit*.

Colum. Donec ea aqua, *quam adjeceris*, *decocta* ^b *sit*.

Dum,

Dum

Dum, de re præſenti non perfectâ, aut pro Quamdiu fatendi modum poſcit: ut,

Terent. ^a *Dum* ^b *apparatur virgo in conclavi.*

Idem. *Ego te meum dixi tantisper volo,* ^a *dum* ^b *quod te dignum eſſi* ^b *ſaci.*

Dum pro Dummodo, aliàs potentiali, aliàs ſubjunctivo neſſitur: ut, Ter. ^a *Dum* ^a *proſim tibi.*

Ter. *Dum* ^b *ne ab hoc me falli* ^b *comperiam.*

Dum pro Donec ſubjunctivo tantum: ut,

Virgil. *Tertia* ^a *dum* ^b *Latia regnantem* ^b *viderit aſſas.*

Quoad. Quoad pro Quamdiu, vel indicativis vel ſubjunctivis; pro Donec, ſubjunctivis ſolis adhibetur: ut, Ter. ^a *Quoad* ^b *expeſſas contubernalem?* Cic. ^a *Quoad* ^b *poſſem* ^b *&* *liceret, ab ejuſ latere nunquam diſcederem.*

Omnia integra ſervabo, ^a *quoad* ^b *exercitus huc* ^b *mittatur.*

Simul ac. Simul-ac, ſimul-atque, indicativo & ſubjunctivo adhaerent: ut, Sal. ^a *Simul-ac* ^b *belli patiens* ^b *erat.*

Hor. — ^a *Simul-atque* ^b *adoleverit aſas.*

Quemadmodum. Quemadmodum, ut, utcumque, ſicut, utrumque modum admittunt: ut, Eiaſ. ^a *Ut* ^b *ſalutabis, ita* ^b *&* *reſalutaberis.* Cic. ^a *Ut* ^b *ſementem* ^b *ſeceris, ita* ^b *&* *metes.*

Ut pro Poſtquam indicativo jungitur: ut, ^a *Ut* ^b *ventum eſſi in urbem.*

Quaſi, &c. Quaſi, ceu, tanquam, perinde-acſi, haud-ſecus-acſi, quum proprium habent verbum, ſubjunctivo apponuntur: ut, ^a *Tanquam* ^b *ſeceris ipſe aliquid.*

Terent. ^a *Quaſi* ^b *non* ^b *novimus nos inter nos.*

Alias copulant conſimiles caſus: ut, *Novi* ^b *hominem* ^a *tanquam* ^b *te.* *Arridet* ^b *mihi,* ^a *quaſi* ^b *amico.*

Ne. Ne prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivis præponitur: ut, Virgil. ^a *Ne* ^b *ſavi magna ſacerdos.*

Terent. *Hic nebulo magnus eſſi,* ^a *ne* ^b *metuas.*

Ne pro non, cæteris modis inſervit.

Adver. Præpoſitionum ſignum induunt. Adverbia, accedente caſu, tranſeunt in præpoſitiones: ut, Juven. *Cantabii vacuus* ^a *coram* ^b *laurone viator.*

cui b

aut b

natu q

Ex

pugn

Emi

lor. I

(Co

ſimile

ſtar

Aliq

Ter.

Tibi g

Et

tionis

poſtul

cius:

quam

Virgi

Ovid

Ni,

quam

cative

incolu

ſed a

leſophi

titur

Si,

iuncti

DE CONJUNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum Conjun-
his quatuor, quàm, nisi, præterquam, an, si-
miles omnino casus nectunt: *ut, Socrates do-* hones
copulan
similes
alios.
cuit Xenophontem & Platonem. Utinam calidus esses
aut frigidus. Albus an ater homo sit, nescio. Est minor
natu quàm tu. Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto si casualis dictionis ratio aliqua privata re-
pugnet, vel aliud poscat: ut, Excep-
tio.

Emi librum centum & plurius. Vixi Roma & Venetiis.
Flor. In Metii descendat iudicium aures, Et puris nostras.

(Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties
similes modos & tempora conglutinant *ut, Boët. Resto*
stat corpore, despiciatque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora ut,
Ter. *Nisi me lassasses amantem, & vani spe produceres.*
Tibi gratias begi, & te aliquando collaudare possum.

Et si, tamen, etiam si, quanquam, in principio ora-
tionis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius
postulant. Quamvis & licet, subjunctivos frequen-
tius: ut, *Esse nihil novi afferebatur. Virg. Quam-*
quam animus meminisse horret. Et si, ta-
neth,
&c.

Virgil. *Quamvis Elysios miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,*

Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quàm, postquam, postea-
Ni, nã
quam, ubi pro postquam, nunquam, priusquam, & indi-
catis & subjunctivis adhærent: ut, *Quod reliquum*
incolumis, gaudeo. Castigo te, non quod odio habeam,
sed quod amem. Aliud honestum iulias, quàm Phi-
losophi. Cic. *Gravius accusas, quàm pa-*
titur tua consuetudo. &c.

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, sub-
iunctivo tantum: ut, Ter. *Redeam? non si me obsecres.*

M

Siqui

Quando, Siquis, tantum indicativo: ^a *Siquis* ^b *adest.*
&c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut,

Virg. *Dicite* (^a *quam loquidem in molli* ^b *confedimus herbâ.*)

^a *Quoniam mihi non* ^b *credis, ipse facito periculum.*

Quippe. Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda est huic venia,* ^a *quippe* ^b *agitat.* Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *Non est huic danda venia,* ^a *quippe qui jam* ^{bis} *pejeravit,* sive ^b *pejeraverit.*

Qui. Qui, cum habet vim causalem, subiectivum postulat: ut, *Stultus es* ^a *qui huic* ^b *credas.*

Cum. Cum, ~~pro~~ quamvis, pro quandoquidem vel quoniam, subiectivis semper adheret: ut,

Cicero. *Nos* ^a *cum præcipi nihil posse* ^b *dicamus, tamen alii de rebus differere solemus.*

Ovid. ^a *Cum* ^b *sis officii, Gradiwe, virilibus aptus.*

Cum & Tum. Cum & Tum, item Tum geminatum, similes modis copulant. Est autem in Cum quiddam minus, atque ideo in priore clausulæ parte statuitur: in Tum quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut, ^b *Amplectitur* ^a *cum eruditos omnes,* ^a *sum imprimis Marcellum.* ^b *Odis* ^a *cum literas,* ^a *sum virtutem.*

Ne, an. Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virg. ^b *Superâs* ^a *ne,* & *vescitur aurâ Æthereâ?*

At cum accipiuntur dubitativè aut indefinitè, subiectivum postulant: ut, *Vise* ^a *num* ^b *redieris.*

Nihil refert ^b *feceris* ^a *ne,* ^a *an* ^b *persuaseris.*

Ut. Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, post verba timoris, nunc potentiâ, nunc subiectivo, jungitur: ut, Terentius.

Filium perduxere illic secum, ^a *ut una* ^b *esset, meum.*

Idem. *Te oro, Dave,* ^a *ut* ^b *redeat jam in viam.*

Idem. *Mituo* ^a *ut* ^b *substet hospes,* id est, *ne non subest:*

Ut, concessentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subiectivo servit: ut,

Cic.

C
No
qn
I
&
H
T
Id
Ho
C
pau

I
a
su
b
m
(P
sum
Virg
Idem
Idem
a
Pr
CV
non
casu
finu
m
Cic.
b
ex
ephe
C
In
Virg
Idem
Quia

Cic. ^a Ut omnia ^b contingant quæ volo, levare non possum.
Non est tibi fidendum, ^a ut qui toties ^b sefellaris. ^a Ut
qui solus relictus ^b fueris.

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut,
& interrogativum, indicativis nequitur: ut, Cicer.

^a Ut ab urbe ^b discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ^a ut ^b facis.

Idem. Credo ^a ut ^b est demerita.

Hor. ^a Ut ^b valeat? ^a Ut ^b meminit nostri?

Quamquam de hoc in adverbii quoque constructione
paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita, interdum facit ut addatur
ablativus: *Aut*, Habeo te ^a loco parentis, id est,
^a in ^b loco. Apparui illi humanam ^a specie, id est,
^a sub humanam ^b specie. Discessi ^a magistratu, id est, ^a a
^b magistratu.

Præpositio in compositione eundem nonnunquam ca-
sum regit, quem & extra compositionem regebat *Aut*

Virg. Nec posse ^b Italiâ Teucrorum ^a avertere regem.

Idem. — ^a Emoti procumbunt ^b cardine postes.

Idem. ^a Detrudunt naves ^b scopulo.

^a Prætereo ^b te insalutatum.

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, Verba
nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo compo-
sitiu extra compositionem, idque eleganter *Aut*, ^a Ab-^a cum
sinuerunt ^b à viris. Terent. Amicos ^a advocabo ^b ad hanc ^{a, ab, &}
^a m. ^b Cum legibus ^a conferemus.

Cic. ^b De famâ tuâ ^a detrahere nunquam cogitavi. Cum
^b ex insidiis ^a evaseris. Terent. Postquam ^a excessu ^b ex
ephebis. ^b In Republicam cogitatione curâque ^a incumbere.

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet *Aut*, In, cum
Virg. Accipit ^a in ^b Teucros animum mentemque benignam, Acc uſq;
Idem. Quid mem *Aeneas* ^a in ^b te committere tantum.
Cic. Quid Troës potuere? --- M 2 Idem

Idem. Quid te, Marci, pedes? an quod via ducit, ^a in ^b urbem?

Item In accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut.

Virg. Estque locus ^b partes ubi se via findit ^a in ^b ambas.

Ovid. Versa est ^a in ^b cineres sospite Troja viro.

— Amor mihi crescit ^a in ^b horas.

In cum (In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat) ut, Ovid. Scilicet ut fulvum spectatur ^a in ^b ignibus aurum.

Sub cum (Sub pro Ad, per, & ante, accusativo innititur) ut, accusati-
a Sub ^b umbram properemus. Liv. Legati ferè ^a sub id
tempus ad res repetendas missi; id est, ^a per id ^b tempus.

Virg. — ^a Sub ^b noctem cura recursat, id est, Paulò ^a ante

^b noctem, vel instante nocte. Aliàs ablativum admittit: ut, Hor. Quicquid sub ^b terrâ est, in apricum proferes aias.

Super Virg. — Sub ^b nocte silenti; id est, ^a in ^b nocte silenti.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, Virg.

— ^a Super ^b Garamantas & Indos Proferet imperium.

Super pro De & in, ablativo: ut, Tacit. Multus ^a super
eâ ^b re variisque rumor. Virg. ^b Fronde ^a super viridi.

Subter. Subter uno significatu utrique casui apud autores jungitur: ut, Liv. Pugnatum est super ^a subterque ^b terras.

Virg. — Omnes ferre liber ^a subter ^b densâ testudine casus,

Tenus. Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut,
^b Pube ^a tenus. ^b Pectoribus ^a tenus. At genitivo tantum
plurali: ut, ^b Crurum ^a tenus.

(Præpositiones, cum casum amittunt, migrant in ad-
verbia: ut, Virg. — Longo ^a post tempore venit.

Idem. ^a Pone subito conjux, ferimur per opaca locorum.

Idem. — ^a Coram quem quaritis adsum Troius & Aeneas

in ad-
verbia.

INTERJECTIONUM

Constructio.

Interjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur: ut, Virgilius; Spem gregis (^a ah!) pulce in nudâ connixa reliquit.

Terent. Quæ (^a malam!) dementis.

(O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur : ut, ^a O ^b festus ^b dies hominis ~~¶~~

Virg. ^a O fortunatos nimium, sua si bona norint, ^b Agricola.

Idem. ^a O formose ^b puer, nimium ne crede colori.

(Heu & Prô, nunc nominativo nunc accusativo ad.

hærent ut, Virg. ^a Heu ^b Pietas ! ^a Heu prisca ^b fides

Idem. ^a Heu ^b stirpem invisam !

Terent. ^a Prô ^b Jupiter ! tu me homo adiges ad insaniam.

Idem. ^a Prô deum atque hominum ^b fidem !

^a Proh sancte ^b Jupiter ! apud Plaut.

(Hei & vâ, dativo apponuntur : ut,

Ovid. ^a Hei ^b mihi quod nullis amor est medicabilis herbis ~~¶~~

Terent. ^a Vâ misero ^b mihi, quantâ de spe decidi !

DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma.

Figura
quid sit

Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet
& constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dicti- { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge,
onis sunt sex. { Aphæresis, { Syncope, { Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium Prothesi
dictionis : ut, *Gnatus* pro *natu*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio Aphære-
dictionis : ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*. sis.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio Epenthe-
dictionis : ut, *Reliquias*, *relligio*, additâ *l* ; *Induperato-* sis.
rum pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictio-Syncope
nis : ut, *Abiit*, *petiit*, *dixi*, *repositum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem Parago-
dictionis : ut, *Dicier* pro *dici*. ge.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictio. Apocope
nis : ut, *Peculi* pro *peculii*. *Dixin* pro *dixine*. *Ingeni*
pro *ingeni*

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo. Appositio, Evocatio, yllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptōsis, Synecdoche.

APPOSITIO

Appositi-
tio quid
sit

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, ^a *Flamen* ^b *Rhenus*.
Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, ^a *Marcus* ^b *Tullius* ^{bb} *Cicero*.

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs* ^b *Patavii*: apud Virgilium. ^a *Urbs* ^b *Antiochiæ*: apud Ciceronem.

In Appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, ^a *Urbs* ^b *Athenæ*.

Ovid. ^b *Turba ruunt in me luxuriosa* ^a *proci*.

Virg. *Ignavum* ^b *fucos* ^a *pecus* ^a *præsepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appositio.

• Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, ^a *Urbs* ^b *Roma*.

• *Animal* ^b *equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, ^a *Taurus* ^b *mons* *Asæ*. ^a *Lupus* ^b *piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, ^a *Erasmus* ^b *vir exactiss. mo judicio*. ^a *Nereus* ^b *adolescens insigni formâ*. ^b *Timotheus* ^b *homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

Evocat
und sit.

CUM prima vel secunda persona immediate ad se evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, ^a *Ego* ^b *pauper laboro*. ^a *Tu* ^b *dives ludis*.

Est

Est ergo Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum personâ evocante: ut, *Ego pauper* ^b *laboro*; *Tu dives* ^b *ludis*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tua* ^b *delicia istuc veniam*. Aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna* ^a *pars studiosorum amantitates* ^b *quarimus*: hic subauditur *nos*. Aut denique cum est nomen distributivum: ut, *Ovid. In magnis* ^b *levis rebus* ^a *uterq;* ^b *sumus*: subintelligitur *nos*.

Notanda
quatuor.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam per sona evocans, quam evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, *Virg.* *Sunt pius* ^b *Aeneas*: subintelligitur, *Ego*. *Populus* ^b *superamur ab uno*; subauditur, *Nos*.

Evocatio
duplex.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignio-
ris sub digniore, à σύνεσις, & σύνεσις sumo, quid sit.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum personâ, & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratia, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Nota cum pro Et acceptum, est pluri alis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & persona cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid* ^a *tu* ^a *& soror* ^b *facis?*

- * *Ego & mater*, ^b *miseri & perimus.*
 * *Tu & uxor* ^b *qui* ^b *adfuisset, testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior
Persona. Dignior autem est persona prima quàm secunda aut
 tertia, & dignior secunda quàm tertia : ut, ^a *Ego &*
pater ^b *sumus in tuto.* ^a *Tu atque frater* ^b *estis in periculo.*
Neque ^a *ego neque tu* ^b *sapimus.*
 Virgil. — ^b *Divellimur inde Iphitus & Pellus* ^a *mecum.*
 Idem. ^a *Rhemo cum fratre Quirinus Fura* ^b *dabant.*
 Cum tamen singulare verbum magis amat : ut,
 Hor. *Tu quid ego &* ^a *populus mecum* ^b *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius
genus. Dignius etiam est masculinum genus quàm foemininum
 aut neutrum : & dignius foemininum quàm neutrum : ut,
^a *Rex & Regina* ^b *beati.* ^a *Chalybs & aurum* ^b *sunt in fornace*
^b *probat.* Luc. *Hinc per vim* ^a *leges & plebiscita* ^b *coacta.*
 Excep-
tio. At cùm substantiva res inanimatas significant, adjecti-
 vum aut relativum usit. ^a *is* in neutro genere ponitur :
 ut, Virg. — *Cùm Daphnidis arcum*
Fregisti & ^a *calamos,* ^b *quæ tu, perverse Menalca,*
Et cum vidisti puero ^{bb} *donata dolebas.*
 Salust. ^a *Ira &* ^a *agritudo* ^b *permixta sunt.* Idem. *Huius*
^a *belli civilis,* ^a *caedes &* ^a *discordia civilis* ^b *grata fuerunt.*
^a *Virga tua,* ^a *baculus tuus,* ^b *ipsa me* ^{bb} *consolata sunt.*
 Conceptio
duplex. Porro conceptio, alias Directa est, nempe cùm con-
 cipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius
 copulantur per Et, vel atque, vel que : aliàs Indirecta,
 cùm copulantur per Cum : ut, ^a *Ego cum fratre* ^b *sumus*
^a *candidi* : ubi utraque Conceptio est indirecta.
 Syllipsis
imple-
ta. Est etiam quædam Conceptio generum implicita;
 nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum
 explicatur, sed de mare atque foeminâ perinde loquimur
 ac de solo mare : ut si dicam, ^a *Uterque est* ^b *formosus,*
 loquens de sponso & sponsa.

Sic

Sic Ovid. ^b *Impliciti laqueis nudus* ^a *uterque jacet*: loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu præsumptio, est pronunciatio quædam ^{Prolepsis} rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, ^a *Dua aquila* ^b *volaverunt*, ^{ab} *hæc ab oriente*, ^{ab} *illa ab occidente*. Hic congregatio sive totum, *Dua aquila*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa* ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut *Dua aquila* tant plurali æquivalens; ut, *Corydon & Thyrsis*.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.

Nota.

^b *Compulsi* ^a *que greges* ^a *Corydon & Thyrsis in unum*, ^b *Thyrsis ovas*, ^{ab} *Corydon discentas lacte capellas*.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

^a *Populus* ^b *vivit*, ^{ab} *alii in penuriâ*, ^{ab} *alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in prior exemplo, *dua aquila*: verbum, ut, *volaverunt*: partes, ut, *hæc & illa*: partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*: & ordinem, videlicet quod totum præcedat, partes sequantur.

Quin-
que in
prolepsi
necessa-
ria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia ex-primuntur, quæ in Prolepsi esse oportet: ut, ^a *Equi* ^b *concurrunt*: ^{ab} *hic à dextrâ*, ^{ab} *illo à sinistrâ Hippotromi*: & Implicita, in quâ aliquid tacetur: ut, Ovid.

Prolep-
sis
duplex.

^b *Alter* ^a *in alterius* ^a *jacantes lumina vultus*,

^b *Quærebant taciti noster ubi esset amor*:

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, ^a *Et* ^{ab} *alter in alterius*. Et ^{ab} *Alter alterius onera* ^b *portate*. Ubi deest ^a *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet. Et ^{ab} *alter alterius*.

Ter.^a *Curemus æquam* ^b *uterque partem*: hic totum ^a *nos* ^b *sub*.

subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo *utroque*.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, antè describimus: ut, Virgil.

^a *Lavinique venit Littora*. Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis a *πρό* quod est antè, & *λέγω* sumo.

Z E U G M A.

Zeugma
quid sit.

Z Eugma est unius verbi vel adjectivi, viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expressè ad alterum verò per supplementum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum* ^a *præsidium paratū, nihil urbi* ^a *vigilia, nihil* ^a *timor populi, nihil* ^a *concursum bonorum omnium, nihil hic munissimum habendi Senatūs* ^a *locus, nihil horum* ^a *ora vultusque* ^b *moverunt* ^c *Hic moverunt*, expressè reductur ad *ora vultusque*; at ad cætera per supplementum: Subintelligendum est enim, *præsidium movit, vigilia moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatūs locus movit*. Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adiectivum convenit cum remotiore: ut, ^a *Ego melius quàm tu* ^b *scribo*. ^a *Ego sicut sanum* ^b *arui*. *Hoc* ^a *ille ita prudenter atque ego* ^b *fecisset*.

Item per *nisi*: ut, Ter. *Talem filium* ^a *nulla nisi tu pareret*.

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. *Quid nisi secreta* ^b *laserunt Phyllida* ^a *sylvæ?*

De quibus in concordantiâ verbi & nominativi supra est dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quàm istic* ^a *tu nos* ^b *videbis*.

Zeugma
triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego &* ^a *tu* ^b *studes*.

In genere: ut, *Maritus &* ^a *uxor est* ^b *irata*.

In numero: ut, Virg. *hic illius arma, hic* ^a *currus* ^b *fuit*.

Ponitur aliquando verbum vel adiectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, ^b *Dormio* ^a *Ego & tu*.

Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut ^a *Ego*

Ego ^b dormio & *tu*. Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego* & ^a *tu* ^b dormis.

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex* & *Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum; ut, *Irata est*: & quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, ^b *Cubas* ^a *ubi ego*. ^b *Carnas* ^a *quando nos*.

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis non Constructionis: ut, ^a *Joannes* ^b *suit piscator* & ^a *Petrus*.

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco Verbo *ζευγνύω* vel *ζεύγνυμι*, quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, *Synthesi* Virg. ^a *Pars in frustra* ^b *secans*. ^a *Gens* ^b *armati*. ¹ *Synthesi* quid sit.

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causa: ut, ^a *Anser* ^b *fata*, ^a *Elephantus* ^b *gravidus*: aut supplementi gratia: ut, Virg. ^a *Præfeste* ^b *sub ipsa*: subauditur *urbe*.

^a *Centauro* ^b *in magna*: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, ^a *Turba* ^b *ruunt*. ^b *Aperite* ^a *aliquis ostium*.

Nunc vero in genere & numero simul: ut, ^a *Pars* ^b *mersi tenere ratem*.

Virg. *Hic* ^a *manus* ^b *ob patriam pugnando vulnera* ^b *passi*.

Dicitur autem Synthesis, à *σύν* quod est con, & *θεσις* positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratia significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis, ab *ἀντι* quod est pro, & *πῶς* casus, est Antiptosis positio casus pro casu, idque interdum non invenisse: ut, Virg. ^a *Urbem quam statuo*, ^b *vestra est*. Ter. *Po-sit* *pulo*.

pulo ut ^b placerent quas fecisset ^a fabulas. ^a Sermone[m] quem audistis, non ^b est meus. ^a Ejus non ^b venit in mentem, pro id. Quanquam hic *venit*, impersonaliter potius usurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne* ^b genus ^a elegantia refertur: pro omnis generis. Sic id ^b genus, quod ^b genus, &c. ^b Idne estis ^a authores mihi? pro ejus. Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, *Salve* ^b primus omnium parens patria ^a appellare, pro prime. Habet duos gladios, ^b quibus ^a altero te occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id quod partis est attribuitur toti: ut, *Æthiops* ^a albus ^b dentes. Hic albus, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Nota.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, ^a *Eger* ^b pedes, vel ^b pedibus. ^a *Saucius* ^b frontem, vel ^b fronte. ^a *Doleo* ^b caput, vel ^b capite. Virg. ^a *Redimitus* ^b tempora lauro. Sil. ^a *Truncatus* ^b membra bipenni. Lucan. *Effusus* ^a *laniata* ^b comas, ^a *conusaque* ^b pectus.

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt: Hor. ^b *Excepro* ^a quod non simul esses, ^b *cato* ^a *latua*. ^b *Cætera* ^a *similes*, uno differunt.

Dicitur autem Synecdoche à *σύν* quod est *con*, & à *νόμος* *suscipio*: videlicet, quod totum cum sua parte capiat.

¶ Si cui libet figuratæ constructionis elegantias pernoocere, legat Thomam Linarum de Eclipsi, Pleonasmō, & Enallage, & quæ aliis figuris erudite, dilucide, ac copiose differentem.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiati-Prosodia
onem tradit; Latine *accentus* dicitur. quit sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spi-
ritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione eleva-Tonus.
tur, vel deprimitur.

Est autem tonus triplex, { Acutus.
Gravis.
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dex-Tonus
tram, sic ['] acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad Gravis.
hunc modum [']

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, Circum
hâc figurâ [^] flexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circu-Apostro-
li pars in summo literæ apposita, quam sic pinges ['] phus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur:
ut, Virg. *Tantôn' me crimine dignum dixisti?* pro *tantône*.

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Horat, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut,
Ano, onus.

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acui-Mono-
tur: ut, *Mel, fel, pâr, pâx.* Naturâ longa cir-syllaba,
cum flectitur: ut, *Spês, flôs, Sôl, thûs, rûs.*

REGULA II.

In dissyllabâ dictione, si prior longa fuerit naturâ, po-Dissylla-
sterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa, ba*

In cæteris acuitur: ut, *Cîrus, Lârus, sîlers, sârus.*

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit P. polysyl-
eandem: ut, *Libértus, penites.* Siu brevem habet l. ba
penul-

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dominus, Pónsifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefáct, malefáct, calefáct, frigefáct.*

At si penultima longa fuerit naturá, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románu, amátor.*

Nota, Composita à *fit*, ultimam acunt: ut, *Malefít, calefít, benefít, satisfít.*

Appendix.

Nota, Quia hodie propter hominum imperitiám, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quinque sunt, quæ tonorum regulas perturbant.

Quæ tonos perturbant.

1. Differentia.

Differentia.

Differentia tonum transponit: ut, *Und* adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eo, alió, aliquó, continuó, seduló, porró, sorté, quó, siquó, aliquó, nequó, illó, falsó, citó, feré, plané,* & id genus alia: putá pro *sicut*, *poné* pro *post*, *corám, circum, aliás, palám, ergó* conjunctio, sed *ergó* pro causá circumflectitur: ut,

Virg.—*Illius ergó Venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acuntur, in consequentiâ verò grayantur.

Sic differentia causa antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, síquando, néquando, húcúsque, álonge, delonge, déinceps, dúntaxat, deorsum, quápropter, quínimo, enimvero, propámodum, ádmodum, ássabre, intérea loci, nihilóminus, paulóminus, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt Pubetenu, erurum tenu: non enim composita sunt, velut habentes quatenus, & ejus generis reliqua.*

2. Transpositio.

Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in

in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut,
Virg. *Transira per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod ^{Attractio.} sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particule accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Luminaque laurisque Dei.* Sic *Dum, sis, nam, parelca.*

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dénique, usique, itaque, undique, bicine,* & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *Ubique* & *Ubique*.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen ^{Concisio} aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgili, Valéri, Mercúri:* pro *Kærgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circum- ^{Nomina} flectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás,* & pro- ^{& pro-} *vestrás, ejús:* ab *Arpinatis, Ravennatis, nostratis,* &c. ^{nomina} *Sic Donéc, à donecum.* Sic *húc, illúc, istúc, adhúc,* &c. ^{syncopa} *ta.* pro *bucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac:* ut, *benedíc, redúc, calefac.*

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est linguæ proprietas, tonum variat, ^{Idioma} adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symón, Períphas* penultimam acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevat, quia corripiunt penultimam.

Quæ autem proflus Latina sunt, Latium quoque tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimam acutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comædia, tragædia, sóphia, symphónia,* tonum recipiunt in antepenultimâ, licet in suâ linguâ habeant in penultimâ.

Nota:

Porro, si ignoretur proprius peregrinae vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabae communes.
nes.

Syllabae communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, Célebris, Cathedra, Mediocris.

DE CARMINUM

Ratione.

De syllab. tempore.

H

Actenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid.

Syllab.

Brev.

Longa.

Tempus est syllabae proferendae mensura.

Syllaba brevis unius est temporis, longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur [-]

Longum autem sic [-] ut, Terrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Pes.

Est autem Pes duarum syllabarum plurimūve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio

Pedum.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt	{	Spondaeus,	} ut, {	-- Virtus.
		Pyrrhichius,		-- Deus.
		Trochaeus,		-- Panis.
		Iambus,		-- Amans.
Trissyllabi sunt	{	Molossus,	} ut, {	--- Magnates.
		Tribrachus,		--- Dominus.
		Dactylus,		--- Scribere.
		Anapaestus,		--- Pietas.
		Bacchius,		--- Honestas.
		Antibacchius,		--- Audire.
		Amphimacer,		--- Charitas.
		Amphibrachus,		--- Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

EA

Est enim Carmen, oratio iusto atque legitimo pedum numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synaloepha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synaloepha est elisio quædam vocalis ante alteram in Synaloepha. diversis dictionibus: ut,

Mart. *Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.*

Est autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis, iisdem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomines, semiuustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties *m* cum sua vocali perimitur, Eclipsa proxima dictione à vocali exorsâ: ut, Virg.

Monstr' horrend', inform' ingens, cui lumen ademptum:
pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alvearia.*

Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut, Ovid. *Debuerant suos evoluisse suos, pro evoluisse.*

Cæsura est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis extenditur.

Cæsurae species sunt,

Triemimeris ex pede & syllabâ: ut,

Virgil. *Pectoribus inhians, spirantia consulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllabâ: ut,

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthe-
mimeris.

Hepthemimeris ex tribus pedibus & syllaba: ut,

Idem. *Ostendans artem pariter arcumque sonantem.*Enne-
mimeris.

Ennemimeris constat ex quatuor pedibus & syllaba: ut,

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacinto.*

DE GENERIBUS

Carminum.

Arminum genera usitata, de quibus nos
hoc loco potissimum tractare decrevimus,
sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum,
Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexame-
trum.Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur,
constat pedibus numero quidem sex, genere vero duobus,
dactylo & spondeo. Quintus locus dactylum, sextus
spondeum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel
illum, prout volumus:ut, Virgil. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondeus etiam in quinto loco: ut,

Idem. *Chara Deum soboles, magnum Fovis incrementum.*Ultima
commu-
nis.

Ultima cujusque versûs syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Penta-
metrum.Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet,
è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pe-
des, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit,
cum syllabâ longâ: altera etiam duos pedes, sed omnino
dactylicos, cum syllabâ item longâ.ut, Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepi-
adæum.Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri,
h9g

PROSODIA.

185

hoc est, spondæo & dactylo, & syllabâ longâ, & duobus
deinde dactylis: ut,

Horatius. *Mecænas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, Sapphi-
dactylo, & duobus demum trochæis: ut, cum.

Horatius. *Jam satis terris nixis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus Adonic.
additur Adonicum, quod constat ex dactylo & spon- ubi &
dæo: ut, unde,

Horatius. *Integer vitæ scelerisque purus,*

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

Nec venenatis grævida sagittis,

Fusce, pharetrâ,

Phaleucium, sive Hendecasyllabum. Phalea-

Carmen Phaleucium, sive Hendecasyllabum, constat
spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, cium.

Quoquo diffugias, pavens Mabili,

Nostrum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis: ut, Carmen
Iambi-
cum

Horat. *Suis & ipsa Româ viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambo
tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum: atque in
paribus tribrachum, spondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera dividitur: Dimetrum, &
Trimetrum sive Senarium.

N a

Dimet.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus : ut,

O Carminum dulces notæ

Quas ore pulchra melleo

Fundis, lyraeque succinis!

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus : ut,

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE

primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur,

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est : ut, Virg.

Ventus, axis, patrio.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit : ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *for. sum, quàm & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius, producitur : ut,

Iuv. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquida, communis

PROSODIA.

187

manis redditur : ut, *Patris, volucris*. Longa verò non mutatur : ut, *Aratrum, simulacrum*.

Vocalis ante alteram.

Regula I I.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est : ut, *Dēus, mēus, tūus, pīus*.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes ; ut, *Unius, Illius, &c.* Ubi *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa sit : ut, *Faciei* : alioqui non ; ut, *Rēi, spēi, fidēi*.

Fi etiam in *fio*, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul ut, *Fierem, Fieri*.

Juven. Sic sunt octo mariti.

Idem. Quod fieri non posse putes.

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit : ut, *Dicite Pierides. Respice Læerten*. Et in possessivis : ut, *Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus*.

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est : ut, *Æram*, neuter, *misæ* ; nisi sequente vocali : ut, *Præire* *Præustus, Præamplus*.

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur : ut, *Amator, Amicus, Amabilis*, primâ brevi ab *Amo*. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producant.

Cujus generis sunt.

Sedile
sepius
habet
breve
in ante-
penulti-
ma.

Vox vōcis, à vōco.

Lex lēgis, à lēgo.

Rex rēgis, à rēgo.

Sēdes & sēdile, à sēdeo.

Jūmentum, à jūvo.

Fōmer & fōmentum, à fōveo.

Sunt & contrā, quæ à longis deducta, corripiuntur:

qualia sunt,

Dux dūcis, à dūco.

Dīcax, maledīcus & id
genus multa à dīco.

Fīdes, à fīo.

ārena, } ab āreo.

ārista, }

Pōsui, à pōno.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur
studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut,
Pōtens, impōtēns; Sōlor, consōlor; Lēgo, is, Perlēgo,
Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innūba,

Pronūba,

} à nūbo,

} à nūbo,

Deiēro,

Pejēro,

} à jūro.

} à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæc ubique producuntur; A, de,
præ, se, ē, nisi vocali sequente: ut, *unda debiscens.*

Sudibūsvē prauistis, apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis;

Prōcella, prōfugus, prōtervus, prōnepos, prōpago
pro stirpe, prōfanus, prōfiteor, prōfundus, prōficiscor,
prōfari, prōpero, prōfugio, prōfecto.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as,
rimam syllabam habent ancipitem.

Prōpheta & prōpino, Græca sunt per o parvum, &
Proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur, nisi in Dīrimo, & Dīsertus
Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripuntur.
Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet lon-
gam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fīdī à *fīndo*, bībī,
dēdi, scīdī, stēti, tūli.

Canon II.

Primam præteriti geminantiæ, primam itidem brevem
habent: ut,

Pēpendi,	Pēpedi,	Pūpugi,
Tētendi,	Tūtudi,	Dīdīci,
Fōtendi,	Fēfelli,	Cēcīdi, à <i>cado</i> .
Mōmordi,	Tētīgi,	Cēcīdi, à <i>credo</i> .

Quin & supinum dissyllabum, priorem quoque producit,
ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quītum,
Sītum, Lītum, ĩtum, Rūtum, Rātum, Dātum, Sātum,
Stātum. Et cītum, à cieo, es: nam cītum, à cio, cis,
quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas
rationes non cadit; à poëtarum usu, exemplo atque au-
thoritate petenda est certissima omnium regula. Discant
ergò pueri observare ex poëtis communes primarum syl-
labarum quantitates; cuius sortis sunt,

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pach-
nus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ,
Gradivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen,
Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orlon, rudo, Sychæ us,
Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Medix syllabæ partim eadem ratione quâ primæ,
partim etiam ex incrementis genitivi, atque con-
jugationis analogiâ cognosci possunt.

De incrementis genitivi nomium polysyllaborum

suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio, facillè suppeditabunt.

Conju-
gatio-
num
nalo-
a.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. Indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dāmus, circumdāmus; Dābis, circumdābis; Dāre, circumdāre.

Præterea syllabas *rimus* & *itis*, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosâ longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, *amaverimus*, *amaveritis*: Futuro, *Amaverimus*, *amaveritis*.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Mælea, Phæsalia, Batavus, Sidonius, & in his similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producant: ut, *Clandestinus*, *mediastinus*, *parietinus*, *matutinus*, *vespertinus*, *repentinus*.

Præter hæc sequentia

{	Dlutinus,	{	Serotinus,
	Craftinus,		Oleaginus,
	Priftinus,		Faginus,
	Perendinus,		Cedrinus,
	Hornotinus,		Carbasinus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *us*: ut, *Cryallinus*, *myrrhinus*, *hyacinthinus*, *adamantinus*, &c.

Cætera foeliciùs docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermisissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas, iam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS:

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, a finita producantur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias Putā, itā, quā, postea, eā.

Item nominativos, & omnes casus in a, cuiuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in a, à Græcis in α: ut, ô Eneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in ginta a finalem habent communem, sed frequentius longam: ut Trigintā, quadragintā.

In b, d, t, desinentia, brevia sunt: ut, āb, ād, capūt. B. D. T.

In c desinentia, producantur: ut, āc, sic, & hic adverbium. Sed tria in c semper contrahuntur: ut, Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marē, penē, legē, scribē. E.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in e: Fames ut, Diē, fidē, unā cum adverbis inde enatis: ut, Hodīē, olim quotidīē, pridīē, postridīē, quā rē, quā de rē, ea rē: quintæ & si qua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares nunc tertię imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, declinationis, Docē, movē, manē, cavē.

Producantur etiam monosyllaba in e: ut, Mē, tē, sē: producit ultimam in præter Quē, nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in e, ab adjectivis deducta, ablativum longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro valldē. vo, me, Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē tamē & malē corripuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per u scribuntur, naturā producantur, cuiuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistri, amari, doceri,

Præter

Præter mīhi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.
Nisi verò & quasi corripuntur; cujus etiam sortis sunt
dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singula-
ris in *os* brevè exit: ut,

Huic { Palladi,
Phyllidi,
Minoidi, } Vocat. ô { Amarylli,
Alexi,
Daphni.

L. *L* finita corripuntur: ut, Animāl, Annibāl, mēl,
pugil, sāl, consūl. Præter nūl contractum à nihil, & Sōl.
Et Hebræa quædam in *L*: ut, Michaël, Gabriël, Raphaël,
Daniel.

N. *N* finita producuntur: ut, Pzān, Hymēn, Quīn,
Xenophōn, nōn, Dēmōn.

Excipe forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, verun-
tamēn.

In. Corripitur & *In*, cum compositis: ut, Exīn, subīn,
deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castran-
tur: ut, Mēn? Vidēn? Audīn? Nemōn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus *inis* correptum
habet; ut, Carēm, crimēn, peccēm, tibicēm, inis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint
cassus: ut, Nom. Iliōn, Peliōn. Accus. Caucasōn, Pylōn.

Quædam etiam in *in* per *i*: ut, Alexīn. In *yn* per *y*:
ut, Ityn.

In *ān* quoque à Nominativis In *A*: ut, Nom. Iphige-
nia, Ægina. Accusat. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: ut, No-
mi nat. Æneas, Marſyas. Accusat. Æneān, Marſyān.

O finita. *O* finita, communia sunt: ut, Amo, virgo, porrò, do-
cendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui semper producuntur: ut,
huic Dominō, servō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia (ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quan-
tō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutuo, crebrō, serō, quæ sunt co-
munia.

Cæterum

Cæterum modò & quomodò semper corripuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in o producantur: ut, Dò, flò, ut & ergò pro causâ.

Item Græca per o cujuscunque fuerint casûs: ut, hæc Sapphò, Dîdò. Hujus Androgeò, Apollò. Hunc Athò, Apollò.

R finita corripuntur; ut, Cæsâr, torculâr, pâr, vîr, R: nxôr, turtûr.

Cor semel apud Ovidium productum legitur: ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fâr, lâ, nâr, vër, fûr, cûr; Pâr, quoque cum compositis: ut, Compâr, inpâr, dispâr.

Græca etiam in er, quæ illis in up desinunt: ut, Aër, cratër, caractër, æthër, lotër.

Præter patër & matër, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes: nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò as finita producantur: ut, Amâs, musâs, ma- Ac: jestâs, bonitâs.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos exit: ut, Arcâs, Pallâs. Genitivo Arcados, Pallados.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium: ut, Heros, Heroôs; Phyllis, Phyllidos. Accusativo plurali, Heroâs, Phyllidâs.

Es finita longa sunt: ut, Anchisës, sedës, docës, R: patrës.

Excipiuntur nomina in es, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi crescentis corripunt: ut, Milës, legës, divës. Sed Ariës, abiës, parës, Cerës, & pës, unâ cum compositis: ut, Bipës, tripës, quadrupës, longa sunt.

Es quoque à ium, unâ cum compositis corripitur: ut, Potës, acës, prodës, obës.

Quibus peas adjungi potest, unâ cum neutris ac nomina.

nominativis pluralibus Græcorum : ut, Hippomanēs, Cacoëthēs, Cyclopēs, Naiādēs.

Is. *Is* finita breviter sunt ; ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs, Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur : ut, Musīs, mensīs, à *mensa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus cum producentibus penultimam genitivi crescentis : ut, Samnīs, Salamīs ; Genitivo, Samnitīs, Salamīnīs.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casūs : ut, Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia : ut, Vis, līs : præter *is* & quīs nominativos, & Bīs apud Ovidium.

Istīs accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *istīs*, penultimā productā, unā cum futuris subjunctivi in *vis* : ut, Audīs, velīs, dederīs. *Plural.* Audītis, velītis, dederītis.

Os. *Os* finita producuntur : ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, Impōs, & ōs offīs. Et Græca per *o* parvum : ut, Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

Us. *Us* finita corripuntur : ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis : ut, Salūs, tellūs, Genitivo Salūtīs, tellūrīs.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares ; ut, Hujus manūs, hæ manūs, hæ manūs, ô manūs.

Istīs accedunt etiam monosyllaba : ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *us* vel *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casūs : ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen I E S U S.

U. Postremo, *u* finita producuntur omnia ; ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

Magister discipulos ad studium literarum coercens:

Vos ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque suâ Christus voce venire jubet;
Præmiâque ostendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, ô pueri, curat amatque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrere Christo;
Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer.
Nec illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venire,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

Eterno soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa mandat unum
Audiri que, colique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Et monstrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire, possum;
Da cum moribus artibusque honestis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiscam; sapientiâque & annis
Et crescent, tibi plurimòs, & ipsi
Olim adducere, quæ facit beatos,
Doctrinamque alios docere possim.
Hæc est summa mei, caputque voti
Quod ratum jubeas ut esse, per se
Ipsam Christe rogo, tuumque nomen,
Æterno soboles amata Patri.

Puer orans ante cibum.

Conditor & rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac bene potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascantur nostra, nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
Pascere tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque coelesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refecti:
Usque tua liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vestros super æthera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
Morte tua qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
Ab vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt,
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, pœniteatque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum!
Neve tuo à cultu vesana mente recedam,
Resque prior mihi sit nominis nulla tuo.
Nec me quicquam in vitam aut in necem separet abs te,
Sed semper famulus sim, maneámque tuus.

A M E N

BOOKS Printed by Patent, and Sold by
S. BUCKLEY and T. LONGMAN,
in Amen Corner, London.

1. **A** Short Introduction to Grammar (commonly call'd the *Accidence*) generally to be used: Compiled for the Instruction of those, who desire to attain to the Knowledge of the Latin Tongue:

2. *Brevissima Institutio: Seu, Ratio Grammatices cognoscendæ ad omnium puerorum utilitatem perscripta (vulgò dicta Lily's Grammar) Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.*

3. *Lily's Rules construed: Whereunto are added Tho. Robinson's Heteroclites, the Latin Syntaxis, and Qui mihi.* Also there are added the Rules for the Genders of Nouns, and Preterperfect Tenses and Supines of Verbs, in English alone.

4. *Figura and Prosodia Construed.*

5. *Institutio Græcæ Grammatices Compendiaria in usum Regiæ Scholæ Westmonasteriensis. In usum studiosæ Juventutis adduntur etiam quidam literarum Nexus, & Scripturæ Compendia, quæ partim elegantix, partim brevitatis causâ usurpari solent.*

6. *A new Edition of LILY'S GRAMMAR, in which the Text has been collated with the oldest and best Editions; the Examples to the Rules compared with the ancient Roman Writers, and the Places cited from whence they were taken; some few Things, which before were generally excepted against, amended; others that were obscure and difficult, explained by short Notes; and the whole printed upon a new Letter, and in a more plain and commodious Manner, than any former Edition*

